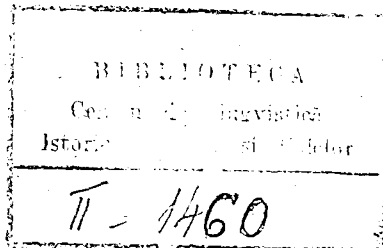
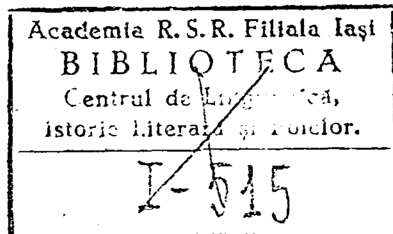

POEZII POPULARE

DELA

ROMÂNII DIN VALEA TIMOCULUI

CULESE DE

C. SANDU-TIMOC

CU O INTRODUCERE DE

N. CARTOJAN

EDITURA „SCRISUL ROMÂNESC", S. A. • CRAIOVA

1174

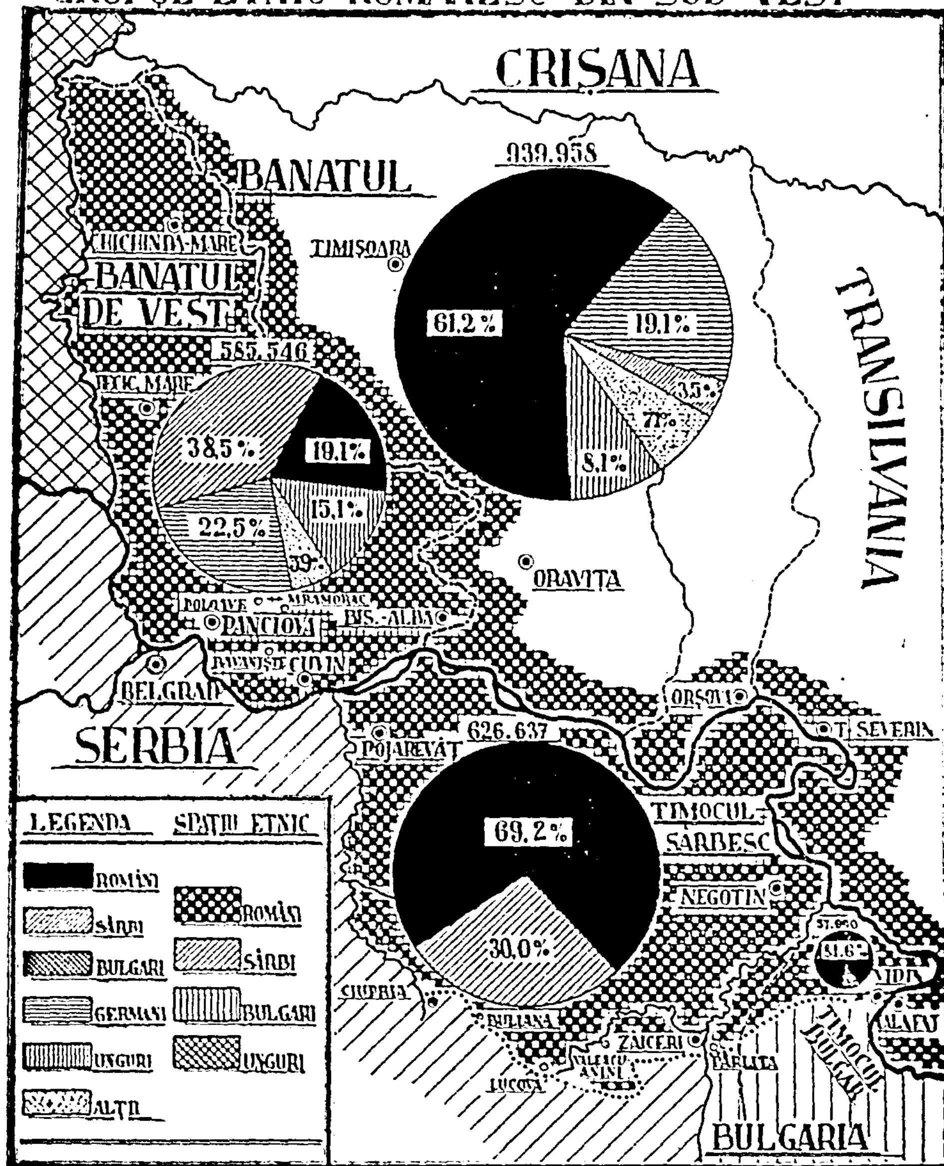
POEZIA POPULARĂ A ROMÂNILOR DIN VALEA TIMOCULUI

D-nul C. Sandu, Român timocean, îmi aduce un bogat material de poezii populare românești culese din Valea Timocului. D-nul C. Sandu și-a dat truda de a aduna acest material cu intenția de a face cunoscut în marginile mari ale românismului și glasul fraților săi timoceni. Am crezut că în aceste vremuri de sângeroasă încăerare între popoarele lumii, în care este în joc și ființa neamului nostru, Românii timoceni au dreptul să fie și ei auziți în ceea ce au mai scump în inima lor și în ceea ce a păstrat coeziunea lor: cântecul. Implinim dar o datorie față de cultura neamului, acordând un loc de cinste sufletului românesc din Timoc, în colecția Clasicii români comentați.

Românii timoceni locuesc în sate aproape compacte, în ținutul sârbesc care se întinde la Sudul Banatului și al județului Mehedinți și Dolj, dela Dunăre până în creerii muntelui Râtan, între râul Morava și Valea Timocului. Ei vorbesc o limbă care în unele părți — răsărit de linia Techia-Zăicieri spre valea Timocului continuă graiul Românilor din Oltenia; iar în alte părți — spre apus de linia Techia-Zăicieri și pe valea Mlavei — se apropie de a Românilor din Sudul Banatului.

In aceste părţi, găsim forme vechi de limbă, ca în textele veacului al XVI (Palia de la Orăştie, 1852), forme care se mai găsesc azi în Sudul Banatului, ca păstrarea lui n *înainte de* i *urmat de o vocală: descuniat; intercalarea unui* v *eufonic în* luva; *genetivul singular femenin în* iei: *ţariei Moldoviei*; *cuvinte care şi-au păstrat înţelesul primitiv ca: a* judeca *= a stăpâni (compară cu românescul vechiu* judecie); jupân = *boier.*

Numărul Românilor timoceni nu se cunoaşte precis, deoarece statisticile se contrazic. O socoteală sârbească din 1846, întocmită de Iacşici, dă un număr de aproape 100.000, care înfăţişa atunci, după cum observa regretatul profesor de la Universitatea din Cluj, G. Vâlsan, peste a 10-a parte a populaţiunii din Serbia. O statistică oficială sârbească din 1895 dădea 159.510; o alta din 1900 înregistra numai 122.429. Profesorul german Weigand, care a călătorit prin satele româneşti din Timocul sârbesc în 1898, îi socoteşte între 150.000 şi 200.000. Profesorul bulgar Romansky, care a cutreerat şi cercetat din punct de vedere etnografic, în vara anului 1916, întregul ţinut, dă o cifră de 232.000. Regretatul Vâlsan, care a încercat să verifice datele, în urma unei călătorii în aceste ţinuturi îşi dădea cu socoteala, în 1913, că „după toate probabilităţile populaţia românească în colţul N. E. al Serbiei se ridică la o cifră cuprinsă între 260.000 şi 300.000". După alte informaţii, primite recent, numărul Românilor din Serbia este cu mult mai mare şi ar atinge cifra de 500.000.

GRUPUL ETNIC ROMÂNESC DIN SUD-VEST
CRIȘANA
BANATUL
939.958
TIMIȘOARA
61.2 %
19.1%
3,5%
7%
8.1%
TRANSILVANIA
CHICHINDA-MARE
BANATUL DE VEST
585.546
38,5 %
19.1%
22,5 %
15,1%
3,9%
ORAVIȚA
MRAMORAC
PANCIOVA
BIS. ALBA
CUVIN
BELGRAD
SERBIA
ORȘOVA
T. SEVERIN
626.637
POJAREVAT
69.2 %
30.0%
TIMOCUL SÂRBESC
NEGOTIN
37.660
81.6
VIDIN
ZAICERI
BULGARIA
TIMOCUL BULGAR
LEGENDA
SPAȚIUL ETNIC
ROMÂNI
SÂRBI
BULGARI
GERMANI
UNGURI
ALȚII

Este însă greu de făcut o socoteală dreaptă. Unii dintre ei vorbesc românește, dar cunosc și limba sârbă din școli și armată. Câțiva — acolo unde au fost în minoritate — și aceasta la vest de Morava, deși se numesc Români, au uitat însă limba părinților lor și vorbesc numai sârbește, căci această frântură de populație românească, care a luptat adesea cu credință și vitejie sub steagurile sârbești, nu are biserică și școală în limba ei. Câtă vreme Românii timoceni au stat sub oblăduirea turcească — adică până la 1833 — ei s'au bucurat de dreptul de a avea biserici și școli naționale. Dela 1833 și mai ales după 1877, acest drept li s'a ridicat treptat. Preoții și învățătorii în satele românești din valea Timocului sunt sârbi. Drama pe care o trăesc copiii care urmează în școlile primare sârbești din satele timocene ne este înfățișată astfel de d. Profesor E. Petrovici: „Am aflat, anume, că elevilor nu le era permis să pronunțe niciun cuvânt românesc din momentul în care intrau pe portiță în curtea școalei. De aceea îi vedeam în timpul recreației jucându-se într'o tăcere mormântală". Aceiași constatare o face și profesorul maghiar Iosef Szabo.

Atitudinea aceasta a statului sârbesc față de populația românească din Timoc este cu totul neexplicabilă, fiindcă niciodată Românii n'au vrut să aibă revendicări teritoriale la Sudul Dunării. Dimpotrivă, dacă au fost vreodată două popoare care în cursul unei istorii milenare să nu fi avut niciodată conflict aceștia au fost: Românii și Sârbii. Paginile istoriei ne arată că în epoca de agonie a vechiului stat sâr-

besc, când Turcii invadaseră Peninsula Balcanică, Românii au sărit în ajutorul Sârbilor, după cum au sărit și în ajutorul Bulgarilor. Domnii noștri au acordat, în zilele de restriște, un adăpost prielnic călugărilor sârbi, ca de exemplu Vlaicu Vodă staretului Nicodim, pe care ***l-a*** *ajutat să zidească, mânăstirea Cozia și Tismana, înzestrate bogat cu moșii și venituri. Resturile dinastiei sârbești au fost primite la noi cu toată cinstea cuvenită, unde unele principese sârbe au fost ridicate pe tronurile țărilor noastre, ca Despina Milița soția lui Neagoe și Despina Elena, soția lui Petru Rareș. In țările noastre au găsit adăpostul și sprijinul necesar pentru a continua munca lor tipografică, pe care n'o mai puteau împlini în țara lor, călugărul muntenegrean Macarie, pe la 1508, și Dimitrie Liubavici. La curtea lui Matei Basarab veneau după milă și ajutoare prelați sârbi, ca Mitropolitul de Inău-Lipova, Longhin Brankovici, care a fost adăpostit o bucată de vreme în mânăstirea Comana de pe țărmul Argeșului; Mitropolitul Mihail de Kratovo sau Mitropolitul Gavril de Pec, care a oficiat, împreună cu Patriarhul Alexandriei, Macarie, slujba în biserica domnească la Sf. Nicolae și la Crăciunul anului 1653. Cărțile de slujbă bisericească tipărite în epoca lui Matei Basarab se adresează — când nu sunt trimise în dar — nu numai „evlaviosului neam al patriei noastre“, ci și neamurilor înrudite cu noi după credință și având același vestit dialect slavonesc ca limbă și cu deosebire Ungro-Vlahilor,* **Bulgarilor** *și* **Sârbilor“.**

Ba într'un rând (1640), Doamna Elina, soția lui

Matei Basarab, la cererea ieromonahului sârb Ioan din Muntele Athos, bosniac de origine, tipăreşte pe propria ei „cheltuială", la Târgovişte un Penticostar, pentru uzul bisericilor sârbeşti. Şi mai târziu, când vremurile s'au mai liniştit la noi, la curtea ospitalieră a lui Brâncoveanu au trăit mulţi călugări şi prelaţi sârbi — între alţii marele cărturar şi cronicar sârb, Gh. Brancovici, care, după cercetări recente, a lăsat scrieri religioase şi în limba română[1]). *Ajutoarele şi darurile voevodale româneşti, în curgerea vremurilor, s'au revărsat din plin asupra bisericilor şi mânăstirilor sârbeşti apăsate sub stăpânire păgână. Cercetările domnului I. Bărbulescu şi cele recente ale d-lui Emil Turdeanu, privitoare la legăturile Sârbilor cu ţările româneşti, publicate în* Cercetări Literare, *1939, au descoperit danii româneşti: la mânăstirile Milesevo, Sopocani, Studenica, Prapatije, Ravanica, Manasia ş. a.*

Un trecut cuminte de mai multe veacuri a legat astfel printr'o strânsă solidaritate creştină cele două maluri ale Dunării. Să nădăjduim că în formele noi, în care se va aşeza vieaţa Europei de mâine, Sârbi şi Românii vor continua linia tradiţiei seculare a strămoşilor lor şi că Sârbii vor înţelege în sfârşit, că Românii din valea Timocului sunt o realitate etnografică ce nu se poate tăgădui, de care nu trebue să se teamă, dar care au dreptul la biserică şi şcoală în limba părinţilor lor. E un drept pe care noi

1) Vezi articolul lui Emil Turdeanu, *L'oeuvre inconnue de Georges Brankovic*, publicat în *Revue des études slaves*, tome XIX, fasc 1, 2, Paris, 1939, p. 5—16.

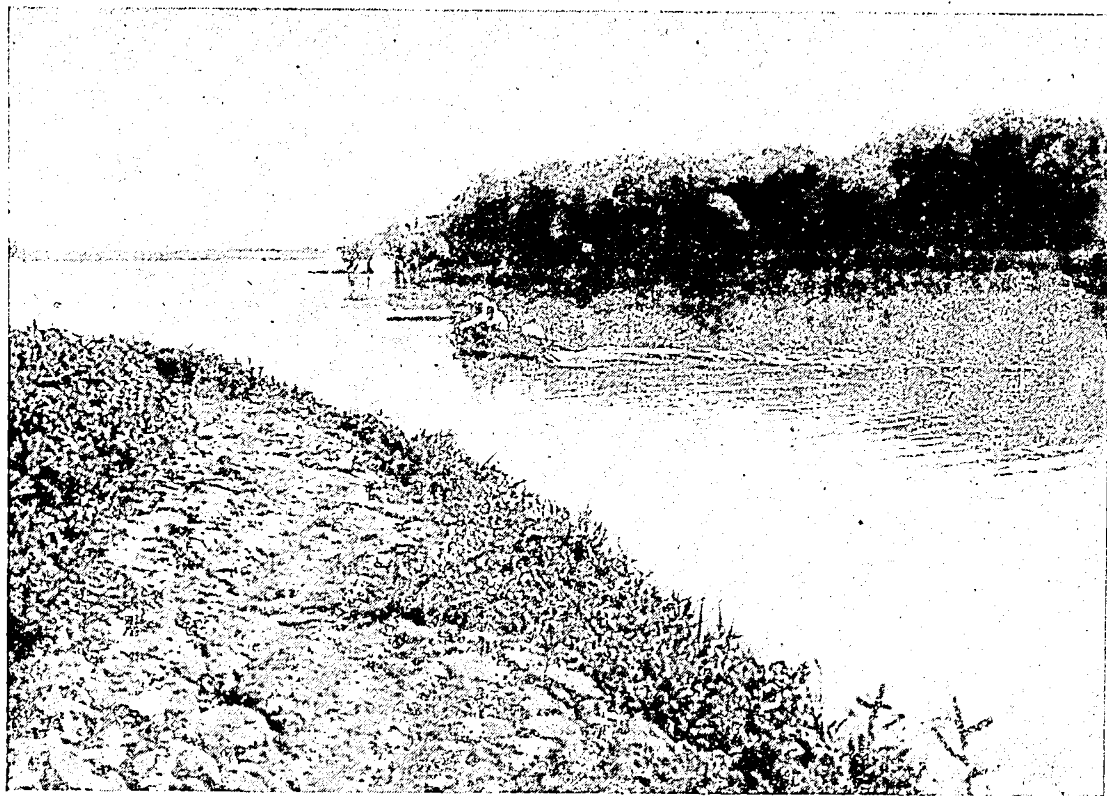
l-am recunoscut Sârbilor din Banatul românesc. Trebue însă să recunoaștem în această cauză vina noastră. Noi am dat totul, Sârbii nimic. O prietenie sinceră între popoare vecine nu se poate întemeia însă decât pe recunoașterea reciprocă a drepturilor naționale.

Colecția de material poetic popular, pe care ne-o aduce d. Sandu-Timoc, destul de variată, cuprinde: balade, orații de nuntă, poezii lirice, pe care Timocenii le numesc în graiul lor așa de expresiv: frângurele *sau* frânturele. *Ceea ce surprinde dela prima vedere în colecția d-lui C. Sandu, ca și în alte colecții anterioare, este o frumoasă și necontenită înflorire a baladei, care dela motive eroice, transmise prin tradiție, se întinde până la actualitățile de senzație ale vremurilor noastre.*

Pentru cine vrea să studieze mai adânc balada populară românească culegerea domnului C. Sandu — ca și culegerea anterioară a lui Giuglea și Vâlsan — oferă material deosebit de prețios. In primul rând este de reținut faptul că o parte din baladele culese la Românii timoceni sunt cunoscute și în ținuturile românești din Nordul Dunării. Astfel Stanislav Voinicu *ne mai este cunoscut în câteva variante culese în Muntenia* 1) *și în Moldova* 2), Mo-

1) Tocilescu, *Materialuri folkloristice,* București, 1900 p. 80; *Ion Creangă,* 1913, p. 36; Păsculescu, *Literatură populară românească* (edit. Academiei Române) p. 224

2) Alexandru Vasiliu, *Cântece urături și bocete de-ale poporului român,* ed. Academiei), 1909, p. 24.

Gura Timocului. Vărsarea lui în Dunăre lângă comuna Răidovăţ, din dreptul comunelor Gruia şi Pristol-Mehedinţi.

canu *în variante din Muntenia* [1]) *şi Moldova* [2]); Antofiţă a lui Vioară *în variante din Oltenia* [3]) *şi Muntenia;* Mizâlcuţa Mizâl craiu *în variante din Muntenia* [4]); Moştean bătrân *în variante din Muntenia* [5]); Dinu şi Voichiţa *în variante din Muntenia* [6]), *Moldova* [7]) *şi Maramureş* [8]); Oleacu *în variante din Muntenia* [9]), *comitatul Turdei* [10]) *şi Maramureş* [11]), *etc., etc.* *Această împrăştiere a aceluiaşi material epic în cele mai îndepărtate colţuri ale pământului românesc ne dovedeşte în deajuns circulaţia puternică, care e în tot cuprinsul neamului.*

In această întinsă circulaţie de material epic o bună parte a pornit, fireşte, din ţinuturile nord-dunărene, ca de pildă: Negru Vodă, Tunsu, Jianu, Fica lui Banu Măgureanu [12]), *care dărueşte finului său Dragomir „miria din Craiova să judece şi Moldova"*. Iancu Unguru, *pe care-l ocolesc:*

„Şapte sate jumătate
Ţara Românească toată
şi Craina jumătate".

---

1) Gh. Dem. Teodorescu, *Poesii poporale,* p. 296; Tocilescu, op, cit. p. 135, 136.
2) Colecţia Giuglea; Cf. Alex. Vasiliu, *op. cit.*; Balaban, p. 30
3) Candrea, Densuşianu, Speranţia *Graiul nostru,* p. 71.
4) Tocilescu, *op. cit.,* p. 49, 52; N. Păsculescu, *op. cit.* p. 175.
5) Tocilescu, *op. cit.* p 126, 1928.
6) Tocilescu, *op. cit.* p. 49, 1249, 1252
7) N. Păsculescu, *Literatură populară românească,* p. 166; Tocilescu, *op. cit.,* p. 139; *Ion Creangă.*
8) Alex. Vasiliu, *op. cit.* p 18.
9) Ţiplea, *Poesii populare din Maramureş,* Bucureşti, 1906, p. 15.
10) Colecţia Giuglea; Cf. Tocilescu *op. cit.,* p. 66, 69, 12, 61.
11) Sim. Mândrescu, *Literatură şi obiceiuri poporane din comuna Râpa de jos,* comitatul Mureş-Turda, Bucureşti, 1892: *Colea 'n jos la Sighişoara,* p. 179.
12) Colecţia Giuglea. Tit. Bud., *Poezii populare din Maramureş,* p. 13, 22, 24.

Tudor Zăvălaş[1]) *a cărei acţiune se petrece „Tot în Iaşi", Miu Zlobiu, (în baladele noastre Cobiu, îndreptat greşit de Alecsandri Copilul), Miu Aiducu, în care se găsesc încă amintiri despre „curtea lui Ştefan Vodă" şi despre „boerii ţăriei Moldoviei",* Manolia *(Meşterul Manole), în care se mai păstrează reminiscenţe şi despre cetatea Poenari. Pe această cale au putut pătrunde motive din balada românească în cea sârbească. Astfel ne-am explica amintirea unor vechi voevozi români în balada sârbească (Dan Voevod, Marcu şi alţii) pe care nu-i mai întâlnim azi în balada românească din Nordul Dunării.*

Câteva balade au trebuit însă să plece şi din regiunile balcanice, şi de sigur, şi din ţinuturile sârbeşti, pentru a trece în literatura populară a Românilor dela nordul Dunării. Legăturile baladei româneşti cu balada sârbească au fost indicate de L. Şăineanu şi de regretatul N. Iorga (în Balada populară românească). *Balada timoceană ne aduce material nou pentru adâncirea acestei interesante probleme privitoare la literatura noastră populară. Bianu într'un articol publicat în* Convorbiri Literare *pe 1908, editând, după manuscriptul nr. 3078 din Biblioteca Academiei, o variantă veche din 1809, a cântecului bătrânesc* Doncilă *şi amintind cu acel prilej şi celelalte versiuni româneşti, cunoscute până atunci, adăoga, la sfârşit, paralele din literatura sârbească şi bulgărească. Din studiul lui Bianu, se putea vedea clar, că balada românească se apropie mai mult de cea sârbească de*

1) Colecţia Giuglea-Vâlsan. vezi variantă în Vasiliu *op. cit.* p. 33: *Al lui Tudorel.*

cât de cea bulgărească. Originea transdunăreană a baladei este însă în afară de orice îndoială atât prin numele eroului cât și prin locul unde se petrece acțiunea (Salonicul sau Țarigradul). Variantele culese de Giuglea și Vâlsan — și acum de Sandu-Timoc — dela Românii din Serbia, ne înfățișează o fază mai apropiată din versiunea sârbească atât prin identitatea de nume a eroului Doiecin (în variantele dela nordul Dunării e numit mai adesea Doncilă), cât și prin prezența unor incidente, cari lipsesc din celelalte variante românești cunoscute până acum.

Deosebirile între originalul sârbesc și între varianta românească sunt cu totul neînsemnate. O infiltrație a baladei sârbești în literatura Românilor din Craina trebue să vedem și în Stoian Bulibașa, *care a fost cules și de d-nul Giuglea și regretatul Vâlsan în Râtcova. Din Craina, balada aceasta a trecut în Nordul Dunării și a ajuns până în județul Teleorman, păstrând toate amănuntele locale sârbești: Begu din Cladova, Pasmangi--Aga, Negotinul, Căpitanul din Craina* 1)*, nume pe care un culegător îl explica: „ceată de crai, cei cari petrec în chefuri", pe când în realitate este vorba de ținutul sârbesc al Crainei, din N.-E. Serbiei* 2)*.*

Tot din ciclul baladelor sârbești a trecut în literatura Românilor din Serbia și balada Copilaș de turc, *în care găsim reminiscențe despre marele erou al literaturii populare sârbești: Marcu Kralevici. Se știe*

---
1) Colecția Giuglea-Vâlsan.
2) Vezi *Ion Creangă,* 19.1, p. 388.

că acest erou căruia fantezia populară i-a plăsmuit o viață aventuroasă, are o realitate istorică. E fiul cneazului Vucașin cel care-și tăiase, cu sabia, o bucată de principat, din stăpânirea cneazului Lazăr. După moartea tatălui său, Marcu, fiind necontenit stânjenit în domnie, din partea alor săi, a trecut de partea Sultanului Mohamed, a luat parte la expedițiile acestuia în Țara-Românească și a murit pe pământul nostru la Rovine, în luptă cu Mircea cel Bătrân (1372). In balada Copilaș de Turc a Românilor din Serbia, eroul și-a păstrat chiar numele obișnuit în baladele sârbești: Marcu Kraleviciu, ceea ce înseamnă Marcu, fiul craiului.

Faptele aduse mai sus, sunt suficiente pentru a îngădui ipoteza, că, în transmisiunea motivelor populare balcanice în literatura română, precum și în transmisiunea motivelor românești în folklorul balcanic, elementul românesc depe țărmul dunărean drept, cuprins în stăpânirea sârbească și bulgărească — dar în strânse legături economice și sociale (se fac adesea căsătorii) cu elementul românesc de pe țărmul dunărean stâng — a jucat un rol important. Literatura populară a Românilor din Craina sârbească și a celor din jurul Vidinului și Rusciucului formează unul din inelele de legătură al literaturii populare sud-slavice cu literatura noastră populară. Din acest punct de vedere studierea literaturii Românilor dela sudul Dunării are o însemnătate deosebită.

Românce timocence din regiunea de munte, la un târg din marele centru minier al Borului.

O altă baladă a Românilor din Serbia, care merită, pentru larga ei circulație, o analiză mai amănunțită este Dinu *și* Voichița. *Cuprinsul baladei este următorul: O sărmană femeie văduvă rămâne, din 9 copii, numai cu doi: Voichița, și Dinu. In curând vin din cele „țări pustii, din Nadolii" pețitori pentru fiică-sa, și mama, înduplecată de rugăciunile lui Dinu, se învoiește să-și mărite fata în țări străine. Dar, peste puțină vreme, Dinu moare și bătrâna rămâne numai cu „mâța în vatră și greeru'n perete". Dumnezeu „ca un sfânt", milostivindu-se de jalea mamei, suflă peste mormântul lui Dinu și îl trezește la viață. Dinu, înviat se roagă lui Dumnezeu:*

«Doamne, sfinte Doamne,
Dare-ar Dumnezeu,
Lemnulețu mieu,
Fă-te calu mieu,
Stâlpulețu mieu,
Fă-te șeaua calului;
Mâțășica mea
Fă-te frâuleț;
Pâzișoara mea
Fă-te iepângea».

Dumnezeu îi ascultă ruga; mormântul se deschide și Dinu pornește la „Nadolii", să aducă pe sora sa, pe care desprinzând-o din hora nunții pleacă cu ea „pe sub podgorii, pe drumul bătrân", pe când deasupra lor pâlcuri de păsărele cântau:

„Doamne, sfinte Doamne
Unde s'a văzut,
Și s'a pomenit,
Mort cu viu p'un drum".

Voichița încremenește de spaimă, dar Dinu încearcă să o liniștească:

„Lasă, naică, lasă,
Păsările cântă
C'a venit primăvara".

Ajuns acasă Dinu trimete pe Voichița la maică-sa, iar el se duce la mormânt și se roagă lui Dumnezeu:

«Călușelul mieu,
Fă-te lemnu mieu;
Șeulica mea,
Fă-te stâlpul mieu;
Frâulețul mieu,
Fă-te mătășica,
Iepângeaua mea,
Fă-te pânza mea». [1]

Dumnezeu îi ascultă cuvântul și mortul intră iarăși în somnul de veci:

„Dumnezeu îl ierta,
Pământu-l răbda".

In timpul acesta, Voichița se duce la maică-sa; dar aceasta temându-se de Sila Samodiva, nu-i deschide până ce Voichița nu-i arată inelul de argint, „dela logodit". Dumnezeu însă nu le rabdă și le preface în steie de piatră.

Motivul acestei balade, împământenite în literatura germană de Bürger prin Lenore, *se regăsește sub diferite nume („Călătoria mortului" sau „Fratele înviat"), în toate literaturile populare balcanice: sârbă, bulgară, albaneză, greacă și în multe alte literaturi*

1) Citatele după ediția Giuglea-Vâlsan, unde pasajul are mai mult dramatism.

Român din valea Timocului, din regiunea de munte a orașului Zăiceri.

europene. Tema a fost studiată pe larg de D. Caracostea în studiul său de literatură comparată și folklor Lenore, *București, 1929.*

O mențiune specială, din alt punct de vedere, merită balada Ardiu Crăișor, *care are același fond ca* Arghir *și* Elena *a lui Barac. Balada* Ardiu Crăișor *a Românilor din Serbia, este după cât se vede, o prelucrare a poemei lui Barac. Ea aduce o nouă contribuție la chestiunea motivelor cărturărești intrate în poezia noastră populară, chestiune pentru care am adus atâtea alte dovezi în studiul:* Cărțile populare, *vol. I și II.*

In sfârșit, câteva bucăți ca: Legere (Regele) Carol și Osman Pașa, Craliu Alixandru, *ne înfățișează un alt aspect interesant din viéața literară a Românilor timoceni: tendința lor constantă de a învălui în aureola baladei faptele de senzație ale zilei. Suntem transpuși astfel într'o lume nouă în care surprindem aezii populari la lucru.*

Rândurile de mai sus sunt, credem, suficiente pentru a arăta varietatea problemelor pe care le ridică materialul adunat și spre a trezi interesul pentru explorarea științifică a acestei mine nesecate de zăcământ popular. Varietatea problemelor științifice și valoarea literară a creațiunilor proprii timocene îndreptățește pe deplin înglobarea acestui material în patrimoniul bunurilor spirituale ale neamului.

Aprilie, 1943. *N. Cartojan.*

1) Variantele au fost publicate de Auguste Donzon în *Chansons populaires bulgares inédites,* p. 319 și urm.

I N T R O D U C E R E

Când am pornit să colind plaiurile mele natale, cu scopul colecționării folklorului în anul 1937, am crezut că munca va fi terminată în cursul unui an. Dar lucrurile s'au petrecut cu totul contrariu și opera a durat câțiva ani, fără a fi adunat întregul tezaur spiritual timocean pe care mi l-am propus. Imensul material pe care-l descopeream cu cât mă adânceam în cercetări, mă încredința că este necesară o activitate îndelungată și sistematică.

M'am mărginit să pornesc la lucru fără vreun sprijin moral și material. Nu am și nici nu vreau să am pretenția, că am adunat totul. Sufletul Românilor timoceni este atât de bogat, încât se impun vaste cercetări științifice.

Numai dintr'un sat și dela un singur cântăreț care nu este de meserie „lăutar", am putut aduna zeci de balade ce nu pot încăpea în cuprinsul unui singur volum.

Ceea ce m'a îndemnat să pornesc la această grea muncă, nu a fost numai nevoia unei cercetări științifice, ci mai ales pătrunderea într'o regiune curat românească cu jumătate milion români, cari trăesc în aproximativ 300 localități între Morava și Valea Timocului, la un pas de România și care sunt sortiți

să rămână în crudul anonimat, în care i-a aruncat politica românească și cea din țările vecine.

Cu un gând curat, în care metoda științifică mi-a îngenunchiat sentimentele, redând sufletul timocean în formele lui cele mai intime, am dorit să prezint lumii etnicul românesc din Carpații timoceni, scoțându-i din anonimat prin forța lor spirituală curată și arhaică, prin potențialul lor numeric, care a mirat pe cercetătorii străini, prin vitalitatea și tradiția lor pur românească.

Românii timoceni trăesc prin ei înșiși. Conservativismul lor, îi va pune încă la adăpost și procesul de „unificare etnică“ nu-și va ajunge scopul neomenesc, pe care l-au născocit niște străini de poporul românesc, sârbesc și bulgăresc, streini care prin asemenea metode, duc o luptă magică pentru a strica legăturile de prietenie tradițională între cele trei țări. Așa se explică de ce vecinii de peste Dunăre, nu au înțeles să acorde drepturile cele mai legitime unei enorme masse românești, legată de România prin Dunăre, axa permanentă de unire și existență a neamului românesc de-a-lungul veacurilor. Din cauza acestei tendințe politice de a desnaționaliza pe cei jumătate de milion de Români, frații noștri timoceni, au rămas unicul grup etnic compact în Europa, fără școală și biserică în limba maternă.

Românii timoceni au dat și carne și suflet pentru renașterea națională a țărilor vecine, dar până în prezent gestul lor de cetățeni loiali nu a fost înțeles datorită unor concepții străine de sufletul poporului

sârbesc și bulgăresc și pe care le-a inventat diplomația străină inspirată de ură și gânduri întunecate.

Românii timoceni în viitor, vor fi însă puntea de unire și prietenie cu țările vecine, iar propaganda și gândul negru al străinilor de a-i arunca în mrejile asimilării tiranice, nu se va realiza niciodată.

Din cauza acestei greșite și dureroase metode căreia au fost supuși frații noștri dintre Morava și Valea Timocului, în cercetările mele am întâmpinat tot atâtea greutăți câte ar fi întâmpinat un explorator printre triburile malaiezice. Despre aceste greutăți s'ar putea scrie o carte.

Pentru tipărirea acestei colecții de poezii, se cuvin toate mulțumirile domnului prof. N. Cartojan, care a îmbrățișat cu tot sufletul cele mai variate probleme ale limbei și neamului nostru.

Poezia populară dela Românii din Valea Timocului, (stăpânit într'o mică parte de către Bulgari și în cea mai mare măsură de către Sârbi), dacă prin forma ei lasă de dorit în unele părți, prin fondul ei, caracterizează bogata imaginație a sufletului românesc din Carpații Timocului, unde se aude același graiu ca în Oltenia și Banat și unde te simți pe valea Jiului sau a Cernei, pe Munții Mehedințului sau Semenicul bănățean.

Această individualitate etno-psihologică a spiritului timocean, oltean și bănățean, a permis existența la Porțile de Fier a neamului românesc, pe ambele maluri.

Iată motivul care l-a făcut pe prof. german de filologie romanică Gamillscheg, să afirme că Valea

Vestigiile unei cetăţi romane, de lângă oraşul din dreapta Timocului Kula (Bulgaria).

Timocului este al treilea leagăn de naştere şi existenţă a neamului românesc.

Românii din Valea Timocului, trebuesc scoşi din anonimat nu numai de noi Românii dar şi de prietenii de peste Dunăre. Trebue cel puţin în această epocă de civilizaţie şi cimentare a prieteniei între toate statele lumii, să se recunoască în chip sincer legitimitatea drepturilor celor mai sfinte pentru Românii din Valea Timocului. Trebue să se bucure şi ei de limba lor pe băncile şcoalei şi în amvonul bisericii, care în timpul Turcilor le-a fost românească. Aşa este posibil ca să se facă din Români nişte cetăţeni buni, civilizaţi şi culţi. Contrariu, Românii timoceni, în ciuda tuturor metodelor, se vor opune spontan, mărginindu-se a suge totul din sufletul lor curat românesc şi arhaic, fără a ceda sistemelor necivilizate şi neomeneşti, cari în acest caz, sunt unice în Europa.

Românii timoceni nu au profesori de istorie şi învăţători, dar îşi cântă trecutul prin lăutarii lor, făclierii permanenţi ai obîditului suflet timocean. Când îşi cântă baladele, în sunetul în care coarda viorii plânge, bătrânii şi tinerii plâng trecutul străbun, în care eroii au însângerat pentru „legea" şi dreptatea românească:

„Istorie românească"
„Ca pentru să pomenească".

C. Sandu-Timoc.

Bucureşti, 10 Mai 1943.

Inchin această carte amintirei părinţilor mei Petre şi Gherghina, care îşi dorm somnul în ogorul străbunei Dacii Aureliane, acolo unde şi-au mângâiat sufletul cu aceste cântece şi tuturor fraţilor mei din Valea Timocului şi din Carpaţii timoceni.

C. SANDU-TIMOC

BALADE

*IANA SÂNZIANA**)

Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Intr'al buaz de mare;
Tare mi să 'n pare,
Soarili răsare.
Odată zbera,
Apoi şi-mi ofta;
Soare răsărea.
In argeaua mare
Războaili 'ndoaie;
La argeaua mică,
Războaili-mi pică.
Soare-mi răsărea,
Năpraznic eria,
Pe natră 'ndrepta,
Natra arunca,
Odată ofta,
Din gură zâcea:
„Ţasă, Iană, ţasă"
„Pânză de mătasă",
„Lu soare cămaşe";
„Fir şi ibrişir"
„La soare peşchir",
„Fir şi cu betea",
„Lu soare giubea" 1).

---

*) Variantă; în colecţia Giuglea-Vâlsan poartă aceeaşi denumire, pag. 216. In România îi zice «Ileana Cosânzeana».
1) Manta.

Iana Sânziana,
Sora soarelui
Ş'a pământului,
Din gură zâcea:
„Soare, frăţioare“,
„Nu-ţ mai mor de dor“,
„De-aşa frăţior“.
„Unde s'a văzut“
„Şi s'a pomenit“
„Pe ceri pe pământ“,
„Să ia frate pe soră“,
„Sor pe frăţâor?!!...“
„Nu-ţi mai mor de dor“,
„De-aşa frăţâor!“
„Soare luminos“,
„Zo ieşti păcătos“.
„Du-te, soare, du-te“,
„Ţărili-oi umbla“
„Făţâş, curmezâş“,
„Soare mi-oi căta“;
„Protivnică ţâie“
„Să-mi samene mie“.
„De nu mi-oi găsa“,
„La mine oi venea“
„Ş'atunci m'oi ruga“,
„Ş'amândoi ne-om lua“
„Şi ne-om cununa“
„Sus la mânăstire“,
„De pomină 'n lume“.
Soare de-auza,
Soar'li luminos,
Zo e păcătos,
Razăli 'ntărea,
Ş'apoi că umbla
Ţărili cruciş,
Da şi curmezâş
Şi iel că-mi căta,

Lui ca să-şi găsască,
Protivnică lui,
Să-i samene iei.
Soarili-mi căta
Şi iar n'o găsa;
Soar'li răsărea
In gură de-argea.
Odată ofta,
Din gură zâcea:
„Ţasă, Iană, ţasă“
„Pânză de mătasă“,
„Lu soare cămaşe“.
„Fir şi cu betea“,
„Soarelui giubea“.
„Fir şi ibrişir“,
„Soarelui peşchir“.
„Iote am venit“,
„Da tu te-ai gătit“,
„Iană, să ne luăm“,
„Să ne cununăm“
„Sus la mânăstire“,
„De pomină 'n lume?!“
„Că ieu am umblat“,
„Ţărili făţâş“,
„Iar şi curmezâş“;
„Şi ieu n'am aflat“,
„Protivnică mie“,
„Să samene ţâie“.
Iana sta, zâcea:
„Du-te, soare, du-te“,
„Tu mie să-mi faci“
„Un pod piste mare“
„Cu nouă picioare“.
„Faci un pod de ceară“,
„Pe inima goală“.
„Pe mijloc de pod“,
„Tu mi-oi sămăna“,

„Zău, o vie mare“
„Cu nouă răzoare“.
„Pe răzor de vii“,
„Gutui și lămâi“
„Pruni și zărzălii“,
„Ce să coace 'ntâiu“,
„Intre Stă Mării“,
„Ce iai în săcui“
„Și dai la copii“.
„Mai multe năramză“ 2);
„Că sânt cu miroasă“,
„La boieri pe masă“.
„Soare-oi sămăna“,
„Viță de-a plăviță“,
„Struguraș cu țâță“;
„Struguraș de-ai moi“,
„De noi de-amândoi“.
Soare de-auza,
Năpraznic ieria.
Razăli 'ntărea,
Ceara o topea.
Idolii veniră,
Podu i-l făcură.
Pe mijloc de pod
Făcu o vie mare,
Cu nouă răzoare.
Pe răzor de vii
Gutui și lămâi,
Poame timpurii,
Ce să coace 'ntâiu,
Intre Stă Mării;
Ce iai în săcui,
Și dai la copii.
Soare luminos
Mult e păcătos;

---

2) Poame.

Iel când sămăna
Tot viță plăviță,
Struguraș cu țâță,
Struguraș de-ai moi,
De iei de-amândoi.
Soar'li răsărea
In gură de-argea,
Odată ofta,
Din gură zâcea:
„Țasă, lană, țasă“
„Pânză de mătasă“,
„Lu soare cămasă“.
„Fir și cu betea“,
„Lu soare giubea“.
„Fir și ibrișir“,
„Lu soare peșchir“.
„Că ce-ai porâncit“
„Lucru-am isprăvit“.
„Da tu te-ai gătit?“
Iana Sânziana,
Sora soarilui
Ș'a pământului,
Din gură zâcea:
„Soare, frățâoare“,
„Nu-ț mai mor de dor“,
„De-așa frățâor“.
„Unde s'a văzut“,
„Pe ceri pe pământ“
„Să ia frate pe soră“,
„Sor pe frățâor?!!“.
„Du-te, soare, du-te“,
„Tu să mi te duci“,
„Pe câmp să te duci“,
„Soare, să aduci“
„Oasă părăsâte“,
„Di pe câmp uidite“.
„In piuă le-oi zdrompea“,

„La boi că le-oi da“,
„Boii le-o mânca“;
„La mine-oi venea“,
„Soare, să ne luăm“,
„Să ne cununăm“;
„Sus la mânăstire“,
„De pomină 'n lume“.
Soar'li păcătos,
Zo e luminos,
Pe câmp să ducea,
Oasă-mi astrângea;
Oasă părăsâte,
Pe câmp sânt uidite.
In piuă le'nzdrompea,
Boi flămânji ţănea;
Trii zâle-i ţânea,
Nimic nu le da,
Oasăli le lua,
Cu apă le uda,
Şi la boi le da,
Boii le mânca;
La Iana-alergà,
Din gură striga:
„Iană, Sânziană“,
„Ce mi-ai porâncit“,
„Lucru-am isprăvit“.
„Oasă-am adunat“,
„La piuă le-am pisat“;
„La boi că le-am dat“,
„Boii le-a mâncat“.
„Aide să ne luăm“,
„Să ne cununăm“
„Sus la mânăstire“,
„De pomină 'n lume“.
Iana Sânziana,
Din gură zâcea:
„Du-te, soare, du-te“,

„Mie ca să-mi faci"
„Nişte mândre scări",
„Nişte scări de fter",
„Cue de oţăl",
„Le lipeşti de ceri".
„Amândoi mergem"
„Sus la Mama Eva",
„La Moşu Adam"
„Şi la Sf. Ion",
„Că ie mai bătrân",
„Din vreme de mult",
„Mai multe-a crezut",
„Şi mi-a petrecut!!".
Soare luminos,
Iel e păcătos.
Razăli 'ntărea,
Fteru mi-l topea
Şi iar că făcea
Nişte scări de fter
Cu cuie de oţăl.
Le lipea de ceri,
Cu Iana-mi pleca,
Pe scări să suia,
Pe drum când pleca,
Iana 'nainta,
Soarili pe urmă,
Merg să să cunune.
Iana să gândea,
Cum or rămânea,
De mi s'ar neca,
Colea jos în mare,
Intr'o neagră vultoare.
Iea aşa grăia:
„Soare luminos",
„Ce ieşti păcătos?"
„Unde am plecat",
„Nu e adevărat";

„Ieu că mi-am văzut“
„Giner'li 'nainte“,
„Mireasa pe urmă“;
„Merg să să cunune“
„Sus la mănăstire“,
„De pomină 'n lume“.
Soare de-auza,
'Nainte trecea;
Da Iana pe urmă.
Merg să să cunune.
Suind sus pe scări,
Pe scară de fter
Cuie de oțăl,
Lipită de ceri.
Soare să suia,
Iana iar așa.
Iana de-mi vedea,
Di pe scări sărea.
Şi sărea în mare
Să 'nece mai tare.
Tălazu o lua,
La fund o ducea,
Iana dicolea;
Iea să pitula,
Subt o rădinea.
Soarili-mi privea,
Pe Iana n'o vedea;
Razăli 'ntărea,
Marea-mi turbura,
Apili 'nchega,
Pe Iana găsa
Subt o rădinea.
De mână o lua,
Să suia cu iea
Pe scară de fter,
Să suia la ceri.
Şi ei să ivea,

Romance din colul Dunării, partea Cladovei jud. Craina.

La Mama Eva,
Şi la Moş Adam.
Iana Sânziana
La Eva să plângea,
Din gură spunea:
„Mamo, Evo, dea“,
„Unde s'a văzut“,
„Pe ceri pe pământ“,
„Să ia frate pe soră“,
„Sor pe fraţior?“
„Mult l-am năcăijt“,
„Toate le-a făcut“;
„La mine-a venit“,
„Şi iar m'a poftit“
„Să-i fiu de soţâie“
„Şi să să cunune“
„Aici sus la mănăstire“
„Să fim de pomină 'n lume“.
Da Mama Eva,
Iea mi să ducea,
Lu Adam spunea.
Adam este mai tare
Să 'ntrebe pe soare.
Soare luminos, eria păcătos,
Iel aşa zăcea:
„Or mor, or trăesc“
„Să mă căstoresc“
„Pe Iana-o poftesc!...“
Adam de-auza,
Pe soare-l lua,
In iad îl ducea,
In iad i-arăta
Un cazan fierbând,
Apa clocotind,
Viermii viermuind,
Mulţi voinici ţâpând.
Adam îi spunea:

„Soare, frățâoare“,
„De poftești așa“,
„S'o iai pe Iana“,
„Baș pe sora ta“,
„Să te cununi cu iea“
„Sus la mănăstire“,
„De pomină 'n lume“.
Soarili zâcea:
„Moș Adame, măi“,
„Și ieu poftesc așa“,
„S'o iau pe Iana“,
Da Adam zâcea:
„Aide, soare, aide“,
„Noi să ne ducem“
„Să ne judecăm“,
„Scupștină [3]) făcem“.
„Sfințâ s'astrângem“,
„Cu toți ne 'ntrebăm“
„Cum te cununăm“.
Soare să ducea
Sus la masă 'naltă.
Și la judecată.
Adam că-mi avea,
Slugă pe albină,
Că ieria mai bună.
Albina mergea,
Sfințâ i-aduna.
Sfințâ că venea,
Venea la scupștină
Să facă o judecată,
Pe cum nu e altă.
Toț Sfințâ eria,
Unu n'ajungea,
Care nu-mi venea?
Verde de-o sulfină,

---

3) Parlament, congres.

Legea a bătrână,
Iel că n'ajungea,
Mai bătrân eria.
Adam dicolea,
Albina mâna
Să vină cu bine
La legea bătrână,
La scupştina 'naltă
Imi facă judecată.
Albina mergea,
Tăbăra striga
La legea bătrână,
Să vină cu bine
Sus la scupştină,
Unde s'a adunat
Sfinţâ Domnului,
Ş'ai Adamului.
Da legea bătrână,
Să 'ncălza la foc,
Ie bătrân de tot.
Da legea bătrână,
Nici nu răspunzând
Abia că venea,
Lui Adam spunea:
„Moş Adame, măi",
„Ieu că mai fusăi"
„La legea bătrână",
„La uşă strigai";
„Răspunsă gemând",
„Cu mine n'a venit".
Moş Adam zâcea:
„Iară să te duci",
„Aici să-l aduci".
Da legea bătrână,
Când veni 'n scupştină,
Adam îl întreba:
„Măi, lege bătrână",

„Ieu că am mânat"
„Pe dalbă albină"
„Să vii la scupştină",
„Da tu ai gemut",
„N'ai venit curând".
Da legea bătrână,
Iea vorbi din gură:
„Moş Adame, măi",
„Ieu dacă-am gemut",
„Cam îmbătrânit",
„Gem ca'n casa mea".
Adam îi spunea:
„Oi, lege bătrână",
„Oi ştia mai bine",
„Soar'li luminos",
„Iel e păcătos",
„Cere pe Iana",
„Pe Iana s'o ia".
„Pe iea mi-o făcea-o"
„Din soră nevastă",
„Zâdire de casă".
Da legea bătrână,
Iea când auza,
Din gură zâcea:
„Moş Adame, măi",
„Ia tu sfinţâ tăi",
„Aide să mergem",
„Caii să-i vedem".
Adam de-auza,
Sfinţâ toţ îi lua
Şi la cai pleca,
La cai că mergea,
Caii şi-i vedea.
Caii s'a pârlit;
Zobu s'a 'mpetrit,
Piatră s'a făcut.
Sfinţâ să uita,

In zobniţa la cai,
Găsa piatră goală.
Da legea bătrână,
Cam din râs zâmbea,
Din gură zâcea:
„De poftiţi aşa",
„Soare păcătos",
„Prea e luminos!!..."
„Pe Iana c'o lua",
„Mulţ sori s'o făcea",
„Pământu-o-ardea".
Adam de-auza,
Judecata i-o scria
Şi albina că o lua,
La Sf. Ion să ducea.
Sf. Ion când o cetea,
Puţânel că să gândea,
Şi cu Domnu că vorbea.
Sf. Ion aşa zâcea:
„Lele, Doamne, Sfântule",
„Ai pe soare să-l luăm"
„Şi pe ceri să-l lepădăm".
„Să lumineze iel zâua",
„Da pe Iana să o luăm";
„Iar pe ceri s'o lăpădăm"
„Să lumine iea noaptea".
Dumnezău aşa-l zâcea:
„Sf. Ioane, Dumneata",
„Aşa mândru te-ai gândit",
„Şi mai bine-ai făcut".
Dară Sf. Ion
Pe soare că-l lua,
In dreapta-l ţânea,
Pe Iana o lua,
In stânga-o ţânea
Şi mi-i blăstăma.
Pe ceri îi lăpăda:

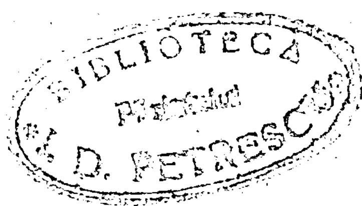
„Voi să vă duceţi“.
„De văzut să vă vedeţ“
„De 'ntâlnit, nu vă 'ntâlniţ“
„Vorbă să vorbiţi“,
„Să vă sfătuiţi“.
Ş'acuma este aşa,
Iei pe ceri cum mai mergea;
De văzut mi să vedea,
Da de vorbit nu vorbea.
Asta blăstămu făcut,
Dila Dumnezău un Sfânt.
Este, Doamne, ş'acuma,
Doamne, de s'o pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

IOVAN IORGOVAN

Duboară, cuboară,
Oi din deal în vale,
Un voinic călare,
Voinic iortoman;
Pi-un cal dobrogean,
Ficior de mocan.
Cu şoimii pe mână,
De m-e de minună,
Cu ogarii'n pază,
De m-e de mirază,
Cu Vidra'nainte,
Ca un om cuminte.
Voinic dubăra,
La Cerna-mi venea,
Din gură-mi vorbea:
„Cernă, apă lină",
„'Nceată Cernă'nceată"
„Toate apili"
„Şi talazurli".
„Rămână pietrili",
„Le-ardă soarili",
„Trec cu picioarili"
„Dincolo în aia parte",
„In chip de strinătate".
„Unde-am auzât"
„Fată urezând",
„Fată sălbatică",
„Mare m-e groaznică",
„Şi năpraznică".
Cerna sta, spunea:
„Iovane, Iovane",

„Şi tu Iorgovane“,
„Ieu nu pot să'ncet“.
„Toate apili“
„Şi talazurli“.
„Ieu cât sânt de mare“,
„Ieu în mine n'am“
„Rudă[1]) de mireană!“...
„Tu să mi te duci“...
„Mie să-mi aduci“
„Rudă de mireană“
„Cu solz de aurel“;
„In mine s'arunci“.
„Ieu atunci încet“
„Toate apili“,
„Şi talazurli“.
Iovan de-auza,
Iel mi să ducea,
Mult pământ trecea.
Şi cum ajungea,
Calu la ceşmea
Sta şi-mi odihnea.
Ş'apoi că-mi găsea
Chip de fată mare,
Mult mi-este'mpletită
Şi mi-e'mpodobită,
De şerpe gătită;
Verde de-o cucută,
Şerpili s'o'nghită.
Iovan să oprea,
Aci la ceşmea,
Cal descăleca,
Ţăruşu trăgea,
Ţăruş de argint
'L'nfipsă'n pământ,
Cu fata vorbind:

---

1) Neam.

„Fată, vară-mea“,
„Ce cauţi pe-aicea?“
Da fata spunea:
„Iovane, Iovane“,
„Daică, mă Iovane“,
„Ştii, daică, că sânt“
„Fată de'mpărat“
„Dila Ţaligrad“.
„Taica m'a mânat“,
„Erendă [2]) m'a dat“,
„Verde de-o cucută“,
„Şerpe să mă'nghită“.
„Că la noi aici“,
„Daică, s'a sosât“
„Ală, şerpe mare“,
„Nouă capete are“.
„Şi-mi cere, şerpe cere“,
„La zâ câti-un cap de om“.
„Şi ieu am venit“,
„De iel m'am gătit“.
Iovan sta grăia:
„Fată, vară-mea“,
„Ce mă rog de tine“:
„Ieu sânt drumuit“,
„Calu-a ostănit“,
„De drumuri bătut“.
„Pănă odinesc“,
„Ieu aşa poftesc“;
„Să-mi caţi [3]) câtăva“,
„Cât oi odinea“.
„Ieu de-oi adurmea“,
„Şerpili-o venea“,
„Tu m'oi pomenea“.
Fata de-auza,

---

2) Arendă.
3) «Să-i caute în cap».

La umbră ședea;
Capu'n poală-i lua,
Puțân de-i căta,
Iovan adurmea,
Șerpili venea,
Din apă privea,
Trii capete vedea,
Ș'apoi că zâcea:
„Doamne, sfântule“,
„Pănă-acușa-avui“,
„De dar câti-un om“,
„Dar acușa trii“.
„Ce mă fac cu iei?“...
Fetița privea.
Șerpili grăbește,
Da nu să glumește.
Fata de-ar răspunde
Și n'are de unde;
Limba-i amurțâtă
Lăcrămili-i pică.
Verde foi de praz,
Lui Iovan pe-obraz.
Lacrăma-l ardea,
Iovan că sărea,
La vale privea.
Șerpe când venea,
Talaji-i mâna;
De mal le bătea,
Malu zo[4]) *suna,*
Iovan di colea,
Pe fetiță-o lua,
Pe cal o-arunca,
Și-mi fugea cu iea
La altă ceșmea.
Pe ceșmea o punea,

4) Ce mai.

Indărăt să'ntorcea,
Pe şerpe-l întâlnea
Cu arcu când da,
Trii capete-i tăia.
Cu şasă uidea;
La fată-mi grăbea,
Daru să şi-l iea.
Iovan di colea,
Inc' odată da,
Incă trii tăia.
Cu trii rămânea,
Inc' odată da;
Două-i mai tăia,
Cu unu uidea.
Şerpe iar grăbea,
La fată mergea;
Fata-ar înghiţa.
Iovan ce făcea?
Dila coadă-l lua,
Zo mi-l ciormănea,
Rău îl vătăma.
Şerpe când sâmţa
Că tăiat ieria,
Capu-l învârtea,
'Ndărăt să'ntorcea,
In apă sărea,
Apa că ruşea,
'N piatră să băga,
Capu-afar scotea
Şi zo blăştăma:
„Iovane, Iovane",
„Câne de Iovane!"
„De ce te'nduraşi"
„Rău mă vătămaşi"
„Eu sângili mieu"
„In mare să-l clocesc"
„Muscă să roiesc".

„Calu de su tine“
„Să piară din mine“
„Şi boii'n coşere“ 5).
„Să rămâi de jele“...
Iovan sta, grăia:
„Şerpe, Dumneata“,
„Şi ieu oi'ngenunchea“,
„La Dumnezău m'oi ruga“,
„Berechet o da“,
„Porci o arănea“,
„Untură-oi topea“,
„Boii i-oş ungea“
„Şi la musca ta“
„Fumu oi făcea!“...
Iovan să'ntorcea,
Capitili lua,
Limbili tăia,
'N geantă le-aşeza,
La gât o-atârna,
Negru'ncăleca.
Fata să ruga:
„Măi Iovane, daică“,
„Aide să mergem“,
„Taica să-ţ plătească“,
„Să te dăruiască“.
„Şerpe-ai omărât“
„Şi m'ai izbăvit“.
Da Iovan grăia:
„Fată, vară-mea“,
„Ieu oi să mă duc“,
„Departe de sat“,
„Vară-mea, să cat“,
„Rudă de mireană“,
„Cu solz de-aurel“,

---

5) Legenda spune că musca columbacă dela Golubăţ (din stânca Babacaia), de atunci îşi are originea.

„Poleit cu iel".
„La Cerna mă duc",
„In Cerna s'arunc,
„Cerna va'nceta"
„Toate apili".
„Şi talazurli",
„Trec cu picioarili"
„Dincolo în aia parte",
„In chip de strinătate",
„Unde am auzât",
„Fată urezând",
„Fată sălbatică",
„Mare m-e groaznică".
„Ieu cu-iea m'oi lua".
„Da ştii, fată, ştii",
„Că'n două trii zâle",
„Dau ieu pila tine!"...
Fata de-auza,
Palma atingea,
De sânge-o umplea;
In şele-l lovea,
De mi-l însămna.
Şi Iovan pleca,
Cu şoimii pe mână,
De e de minună;
Cu ogarii'n pază,
De m-e de mirază.
Cu vidra'nainte,
Ca un om cuminte.
Iel când îmi pleca,
Ţâganu venea,
Capete-astrângea,
In disagi punea,
La 'mpărat să ducea
Şi să lăuda:
„Cinstite'mpărate",
„Iote ce-am făcut":

„Şerpe-am omorît“,
„Fata-am izbăvit“.
„Impăratu de-auza“,
„Fetiţa lui o lua“,
„Şi după ţâgan o da“.
„De nuntă s'apuca“
Da fetiţa zo plângea
Şi din gură aşa-i spunea:
„Nu e, tată, nu e“,
„Nu e, tată, ăsta“.
„Vez că e ţâgan“,
„Da ăla-i Iovan“,
„Iovan Iorgovan“,
„Călare pe cal“...
„Ficior de mocan!“
„Pi-un cal dobrogean“,
„Cu şoimii pe mână“,
„De e de minună!“...
„Cu ogari'n pază“,
„De e de mirază“;
„Cu vidra'nainte“,
„Ca un om cuminte“.
„Aşteaptă, tată, şteaptă“,
„Că'n două trii zâle“
„Dă iel pila tine!“...
Impăratu adăsta,
Nuntă tot făcea,
Trii zâle'mplinea,
Iovan ajungea;
Ora zo juca,
Iovan zo privea.
Fata de-l vedea:
„Iote, taică, iote“,
„Iote-al meu Iovan“
„Cum şede pe cal“
„Cu şoimii pe mână“,
„De ie de minună“.

„Cu ogari'n pază“
„Iel de mireazä“.
'Mpărat de-auza,
Slugi îmi trimitea
Pe Iovan striga,
La'mpărat venea.
Impăratu întrebând
Capete-arătând,
Iovan că le lua,
Gurili căsca;
Limbe nu avea,
Şi iară el zâcea:
„Cistite 'mpărate“,
„Astea capete de şerpe“,
„Or limbe n'a avut“,
„Da cu ce-a'nghiţit“
„De s'a arănit?“
Iel dacă vedea,
Geanta dila gât trăgea,
Limbili scotea,
La'mpăratu le-arăta.
Impăratu de vedea,
Atunci pe ţâgan îl lua,
Patru cai din grajdi scotea
Pe patru cai mi-l lega,
Din bice când plesnea,
Patru cai cu iel sărea,
Pe ţâgan de viu rupea.
Atunci pe Iovan îl lua,
Cu fetiţa mi-l ruga,
Da Iovan aşa grăia:
„Ia mărită fata ta“,
„Da tu mie că mi-oi da“
„Rudă de mireană“,
„Cu solzu de-aurel“,
„Plec la Cerna cu el!“...
Impăratu de-auza,

La năvodari trimetea
Şi lui Iovan îi găsa.
Lua mireana şi pleca,
Drept în Cerna să ducea,
Şi la Cerna îi spunea:
„Inceată, Cernă'nceată“
„Toate apili“
„Şi talazurli“,
„Să rămână pietrili“.
„Că ce-ai porâncit“,
„Ieu ţ'am isprăvit“;
„Cu mireana ţ'am venit!“...
Mireana din disagi o lua
Şi pe Cerna-o lăpăda;
Iacă Cerna că săca,
Iovan călare trecea.
Când în ostrov ajungea,
Drumu la şoimi că le da.
Plecară şoimii chiotind,
Da ogarii schinciund,
Da şi Vidra chirăind.
Piste groaznica că da,
Dară fata-mi chirăia
Şi din gură-aşa zâcea:
„Iovane, Iovane“,
„Daică, mă Iovane!“
„Nu grăbi la mine“
„Că zo m-e ruşine!“
„Sânt în ptelea goală“,
„Şi zo me ruşine“;
„Mă daică, de tine“,
„Sântem fraţi pe lume!!“...
Da Iovan nu vrea,
La fată grăbea,
Fata să ruga:

„Ia stăi, daică, stăi",
„Stăi să ne'ntrebăm",
„Ce lege sântem!"...
Iovan sta-i spunea:
„Ieu fată că sânt"
„Copil popii Oprii"
„Din Țara Moldovii!"...
Și fata zâcea:
„Și eu, daică, sânt",
„Fata popii Oprii",
„Din Țara Moldovii".
„Știi, daică, nu știi",
„Când ieriam copii";
„Amândoi în casă stam",
„Bobiță 'n casă coceam".
„Tu mai multe luași",
„Și mă măniași",
„Ieu vătraiu luai"
„Și'n cap îți dedei",
„Capu ță-l spărsăi!"...
„Sămnu dila tine",
„Ie făcut de mine!"...
Da Iovan nu vrea,
La fată-mi grăbea;
Fetița rău plânge
Cu lăcrămi de sânge.
Iovan o pupa,
Și o săruta.
Pe cal o punea,
Cu ea că-mi pleca,
Pe mare mergând
L-al mijloc de mare,
'Ntr'o neagră vultoare.
Domnu din slăvi privea
Ș'apoi mi-i făcea,
Tot un stei de piatră;
Câte lemne sânt,

Adusă de vânt,
De iei să oprea,
Ieste ș'acuma,
Colea'n Cerna'n jos
Alu Domn fălos,
Colea'n Țara Rumânească
Ca pentru să pomenească.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 de ani (știe carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

PĂTRU DILA IZVOR

Când oi zâce di-un bujor,
Venea carte din Stambol
La Pătru dila Izvor.
Carte albă, slove negre,
Ce spunea inime rele:
Il chema la milițâie,
Slujească la 'mpărăție,
Să slujească pe dreptate
Nouă ai și jumătate,
La poarta'mpăratului,
Proptă Țăligradului.
Iacă Pătru când pleca,
Și acasă că-mi lăsa
Nevastă cu doi copii,
Și copiii mărunțăi,
Iși bat sătenii joc de iei.
Da la iel în sat venea
Un Arnăut mai bogat
Să scoată biru din sat.
Dușmanu'n sat când venea,
Toată lumea'n sat venea
Și la oră zo juca;
Toată lumea premenită,
D'a lu Pătru e cernită.
Tot plânge și să gândește,
Unde Pătru să căznește[1]*).*

1) Chinue.

Arnăutu o vedea,
Pe toţi oamini'ntreba:
„Ce şede mândruţa aşa",
„Toată lumea premenită",
„Numa iea şede cernită?!"
Dară cânii-ai de săteni,
De săteni şi vameci mari;
Că sânt oamini toţi de-ai tari,
Pe nevastă o spunea:
Măi Arnăut al bogat",
„Ce ne scoţi biru din sat",
„Asta cea bună nevastă"
„Are doi copii în casă".
„Şi copiii măruntăi",
„Işi bat sătenii joc de iei".
„Că bărbatu i-o plecat",
„A plecat iel la armată",
„La 'mpăratu să o facă".
„La 'mpăratu la Stambol",
„Pătruţă dila Izvor".
„Să slujească pe dreptate"
„Nouă ai şi jumătate".
Arnăutu de-auza,
Azi aşa şi mâne-aşa,
La nevastă să ducea
Şi din gură aşa-i zâcea:
„Vai, nevastă cea curată",
„Ce stai aşa lăcrămată",
„De purtare te cerneşti" 2)
„Or pe care mi-l jeleşti?"
„Să te duci, te premneşti",
„Să pui faţa pe albeală",
„Buză moi la rumineală",

---

2) Îmbrăcală în negru, doliu.

„Că de-oi sta, de nu oi face",
„N'ai face porânca mea",
„Capu dila trup ț'oi lua!".
Nevasta să speria,
Iea acasă să ducea,
Nici la oră nu ieșea.
Arnăutu mi-o căta,
Mi-o căta și n'o găsa,
Să dusă'n casă la iea.
Cânili mi-o năcăjea
Și-și făcu voia cu iea.
Da nevasta rău plângea.
Arnăutu di colea,
Iel cu sâla că o lua
Și cu nevasta pleca,
Ii lua și copiii cu iea.
Unde cu iea să ducea?
Unde-i codru 'ncocârlat,
Cânili s'a scufundat.
In poală de codru-avea,
Avea Turcu o băștea,
Da nevasta sărmana;
Toată zâua suspinând,
Pe-al iei Pătruță dorind.
Il dorea az și-l dorea mâne,
Păn' la nouă ai de zâle.
Pe-al de zece-a povârnit,
Pătruță-acasă-a venit.
Găsa casa părăsâtă,
De porci toată râmată.
Cum tăbăra să văita,
Multă lume-l asculta,
Iel mi să văita așa:
„Oi, sărac de maica mea",
„Unde mi-e nevasta mea?"
„Nevasta cu doi copii",
„Că zo-mi pare rău de iei!"

Fămeiili povestea:
„Măi Pătruță, Făt-Frumos“,
„Care 'n lume n'ai mai fost“,
„Aşa voinicel frumos“.
„Băiete, nevasta ta“
„'Ntotdeauna plângea“,
„Şi pe tine te-a jelit“,
„Tu mi-te acuşa ai venit“.
„Dar pe dânsa mi-a sâlit“
„Un Arnăut bogat“,
„Şi nevestica ți-a luat.
„Neve ti-a cu copii“,
„'Ş bate el joc de ii“.
„Arnăutu mi-a vorbit“,
„Şi pe-aici n'a mai venit“,
„Unde mi s'a scufundat“,
„Domnu ştie ştirea lui“
„Şi nevasta cu copii!“...
Cum tăbăra de plângea,
O săcure'n mână lua
Şi cu săcurea pleca.
Călca ici, călca colea,
Unde-i codru 'ncârligat,
Cânili s'a scufundat,
Arnăutu al bogat.
Pe su codru că-mi avea,
O micuță de băştea; [3])
Iacă Pătru mi-l găsa.
Arnăutu unde sta?
La umbrița nucului,
Iel şedea şi-mi odinea,
Da nevasta zo-mi săpa,
Arnăutu cucăia.
Pătruță din crâng ieşea,
Cu săcurea când măi da,

3) Grădină.

Capu dila trup îi lua,
Nici nevasta nu vedea.
Sărea capu ici, colea,
Trupu mătănii făcea,
Da Pătruţă zo striga:
„Aoleo, nevasta mea“,
„Vino pân'la mine'ncoa“,
„Văd Turcu bolborosăşte“,
„Vino cu iel de vorbeşte“
„Că nu ştiu deloc turceşte“.
Nevasta când auza,
La Pătruţă să uita
Şi pe gură-l cunoştea.
Când vorbi vorba cu iea,
Tocma-atunci să pricepea
Că Pătruţă a venit,
Arnăutu-a prăpădit.
Iea din gură-aşa zâcea:
„Bată-l Dumnezău de Turc“,
„Lasă-l să bolborosască“,
„Bărbatu meu să trăiască“.
„Ăsta câne m'a robit“
„Şi sângili mi l-a supt“,
„M'am făcut neagră pământ“.
Copilu o'ntreba:
— „Care mumă e ăsta?“
— „Muică, copilaşii mei“,
„Ăsta ieste taica-l tău“
„Şi e bărbăţălu meu“,
„Cu care m'am cununat“
„Şi pe voi v'am căpătat“.
„Arnăutu al din sat“,
„Pe câs-trii ne-a robit“,
„Ne-a ţânut aici la crâng“.
Pătruţă dacă-auza,
Işi lua mândra şi pleca.
Să dusă iar la Izvor.

Caşăli şi le dregea,
Şi-mi ierna cu nevasta.
Când veni primăvara,
Iel de muncă s'apuca;
Şi munceşte vara toată,
Umplea curtea de bucate
Şi trăia pe Ţară 'n pace,
N'are Turcu ce-i mai face.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 de ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

*MARCU VITEAZU**)

Jos pe apa Nistrului,
La morile Turcului,
Turcului, Bolunului;
La cășile Marcului,
Marcului Viteazului,
'Ntr'o Sântă Dumineca,
Da vez Marcu ce făcea.
Cu Turcu să rămășea;
La beutură să lua,
Să să ducă pomina.
Da la masă-i ascults,
Cu paru răchiu le da;
Măiculița Marcului,
Ibomnica Turcului;
Dară Marcu ce făcea?
Puțân afară ieșea;
Mă-sa cu capu-i făcea,
Mumă-sa afar ieșea.
Dară Marcu că-i spunea:
„Mumă, muichilița mea",
„Când oi zâce bob năut",
„Cu Turcu m'am rămășit"
„La beutură ne-am luat";
„Car' pe care ne-om îmbăta"
„Capu dela trup ne-om lua".
„Să ne dai răchiu",

*) Variantă. In colecția Giuglea-Vâlsan, pag. 298, poartă aceiași denumire.

„De-al mălău“;
„Nici pe ala să nu-l lași“,
„Cu apă să-l îndoiești“.
„Rându la Turc o venea“,
„Să-i dai răchiu Mărmăzâu“,
„Ce-adoarme omu de viu“;
„Nici pe ala să nu-l lași“,
„Cu spirt să-l îndoiești“.
„Să-i dai la Turc să bea“,
„Te miri mumă s'o 'mbăta“,
„Să-i răpun ieu vieața“.
Numa-atâta că-mi vorbea,
Iar la masă să punea
Și pornea de mai bea,
Da mumă-sa ce-mi făcea?
Bat-o Maica Precesta
Ibomnica Turcului;
Lină verde de-o lalea,
Iea de Marcu n'asculta,
Rându la Turc îmi venea.
Ii da răchiu de-al mălău,
Nici pe ala nu-l lăsa;
Cu apă-l îndoia,
Din ce bea tot ar mai bea.
Și mai bine să treza.
Rându la Marcu venea.
Zo-i da rachiu Mărmăzâu,
Ce-mi adoarme om de viu.
Nici pe ala nu-l lăsa,
Cu spirt îl îndoia,
Zo-i da lu Marcu de bea.
Bea Marcu și să 'mbăta,
Pe astal mi să culca;
Zo durmea Marcu dus,
Cu păloșu pe pept pus.
Dară muica Marcului,

Ibomnica Turcului,
Iea din gură-aşa vorbea:
„Turcule, Bolunule",
„Când oi zâce flori domneşti",
„Da ce stai şi mai priveşti?"
„Nu vez Marcu s'a'mbătat"
„Şi pe masă s'a culcat",
„Zo me bun iel de tăiat!"
Dară Marcu că-mi avea,
Vez, o slugă mitiutea;
La fereastă m'-asculta,
Toată taina mi-afla.
De Turcu mi să ruga,
Ş'aşa din gură vorbea:
„Turcule, Bolunule",
„Ieu de tine m'aş ruga",
„Puţân drumu că mi-oi da",
„Pe Marcu l-oi săruta".
„Nouă ai l-am ascultat",
„Pânea, sarea i-am mâncat",
„Toată sâmbria mi-a dat",
„Nicio para nu mi-a luat".
„Nimic nu m-e vinovat",
„O fi ceva păcat",
„Să moară nesărutat".
Dară Turcu de-auza,
Cu inima să 'ntorcea,
Drumu la slugă că-i da.
Dară sluga ce-mi făcea?
La Marcu mi să da,
Să făcea mi-l săruta,
Dinţî'n obraz împlânta,
Trăgea sluga cât putea,
Dară Marcu nu sâmţa,
Parcă purecu-l muşca.
Dară sluga de-mi vedea,
Drept în picioare sărea,

Aşa din gură vorbea:
„Iartă-mi Doamne păcatu",
„C'oi să-mi bat stăpâioru".
„Nouă ai l-am ascultat",
„Pânea, sarea i-am mâncat",
„Toată sâmbria mi-a dat";
„Nimic nu m-e vinovat",
„Veni vremea să mi-l bat".
Palma bici că mi-o făcea,
Piste oichi că mi-l lovea.
Tum-te-atunci să deştepta,
Drept în picioare sărea,
Mâna pe slugă punea,
Aşa din gură vorbea:
„Lele, slugulița mea",
„Foaie verde di-un spanac";
„Ce-ți fusăi ieu vinovat",
„De tu pe mine mă baț"?.
Dară sluga aşa vorbea:
„Marcule, viteazule",
„Marcule, stăpânule",
„Da nu ştii tu ce-ai lucrat?"
„Cu Turcu te-ai rămăşit";
„La beutură v'aț luat",
„Şi tu mi te-ai îmbătat",
„Pe astal mi te-ai culcat",
„Zo durmeai Marcule dus",
„Cu păloşu pe pept pus".
„Foaie verde bob năut",
„Da mumă-ta-aşa-a vorbit":
„Turcule, Bolundule",
„Da ce stai şi mai priveşti?"
„Nu vez Marcu s'a 'mbătat";
„Pe astal mi s'a culcat",
„Zo me bun iel de tăiat"!
„Foaie verde di-un spanac",
„La fereastă-am ascultat",

„Toată taina le-am aflat“,
„Ieu, de Turcu m'am rugat“,
„De abia drumu că mi-a dat“,
„Ieu, la tine am venit“;
„Palma bici că mi-am făcut“,
„Piste oichi te-am lovit“;
„Când oi zâce di-un spanac“,
„Şi de-abia te-ai deşteptat“.
Dară muica Marcului,
Când aşa ceva vedea,
Pe uşă afar fugea,
Da şi Turcu după iea.
Dară Marcu ce-mi făcea?
Straichina di pe masă lua,
De-asvârlitelea când da;
Capu dila trup îi lua,
Pe Turc îl prăpădea.
Pe mumă-sa mi-o prindea,
Cu săngir[4] *mi-o lega,*
Cu cătran o cătrănea,
Şi la coş mi-o atârna,
Foc dila picioare-i da.
Mi-ajungea focu la ţâţă,
Vorbea Marcului măichiţă:
„Marcule, copilule“,
„Iea priveşte la muichiliţă“,
„Mi-ajunsă focu la ţâţă“;
„Muică, ţâţâşoara ta“,
„Ce-ai supt Marcule din iea“.
Dară Marcu aşa vorbea:
„Nu e ţâţâşoara mea“,
„Ci e ţâţă de căţa“,
„Ce-a muşcat Turcu din iea“.
Ardea mă-sa de plesnea,
Bea Marcu să vesălea

4) Zale, lanţ.

Şi cu sluga alăturea,
Lăutarii zo-i cânta.
Când focu să potolea,
Dară Marcu ce-mi făcea?
Oasăli i le-aduna
Şi'n piuă le pisa,
Şi'n vânt i le vântura,
Şi nimic nu s'alegea,
C'aşa minte iea mi-avea.

Auzită dela Chiria al Peni de 31 ani, ştie carte din com. Coilova, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

GRUICEA

Când oi zâce trii măsline,
Ascultaţi boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Dintr'a mea copilărie,
Să vă spun un cântecel,
De când eriam mititel.
Când oi zâce de-o cicoare,
Colea'n vale dispre mare
S'a aflat o casă mare.
Da la iea cine-mi şedea?
Cistitul de împărat,
Cu fată de măritat.
Impăratul ie bogat,
Nu găsea giner-de luat
Şi da veste la 'mpăraţi,
Să s'astrângă la Galaţi.
Nu ştiu astrânge, mi să strânge
Vro şaptezăci de 'mpăraţi,
Dila răsărit chemaţi.
Toţ împăraţii vorbea,
Care fata să i-o iea:
Toţ împăraţii striga
Că fetiţa să i-o ea
Al ficior bun şi frumos,
Al de Filip Măgerină.
Da 'mpăratul sta vorbea:
„Toţ împăraţii aţ venit",
„La fata mea în peţât",
„Numai unu n'a venit";

„Craliu [1]) Marcu cel de mult“
„Şi cu Gruicea copil mic“.
Iacă puţin zăbăvea,
Craliu Marcu ajungea
Cu un cal bătrân de tot,
Numai de cinci sute ai;
Da şi Gruicea pe-al mai mic,
De două sute şi cinci zeci.
Cum la 'mpăratu-ajungea,
Caii la iesle lega,
Drept în casă alerga,
La coada mesii şedea.
Da mireasa de-i vedea,
Iea de ciste că le da
Câte un par [2]) de vin
Că sânt ostăniţi de drum.
Craliu Marcu ceal de mult
Paru de vin l-a golit,
Un galbin în par punea,
Da şi Gruicea iar aşa.
Păruţu de vin când bea,
Diodată când îl sorbea,
Nici limbuţa nu uda,
Paru la fată 'n mână da,
Şi când de mână-o prindea,
Numa-odată o strângea;
Oasăli zo-i pârăia,
Da fetiţa rău ţâpa.
Impăratu sta grăia:
„Ai şaptezăci de'mpăraţi“,
„Voi luaţi, beaţi şi mâncaţi“,
„Şi de treabă vă cătaţi“;
„Asta-i Gruicea copil mic“,
„Baş [3]) nu ştie nimic“.

1) Regele.
2) Pahar.
3) Chiar.

Da Filipu Măgerină,
Iel din gură aşa grăia:
„Nu este mireasa mea!“
„Ie-a lui Gruicea copil mic“,
„Dacă nu ştie nimic!“
Da Gruicea când auza,
Din sobă[4]*) afar ieşea.*
Şi pe vatră să juca.
Cenuşe cu pumnu lua,
Pe vatră mi să juca,
Ulceluşe că făcea,
Cu iele de uşe da,
Ca copilu să juca.
Craliu Marcu aşa vorbea:
„Dacă Gruicea este mic“,
„Ieu la stâne l-am crescut“;
„Nouă stâne la mulsoare“,
„Umpleau nouă ciubare“;
„Şi-i dam lui Gruicea să bea“,
„Şi-şi uda numa-o măsa“.
Impăratu de-auza,
El din gură aşa vorbea:
„Ai, bre Marcu, Crale Marcu“,
„Ieu lui Gruicea-al tău i-oi da“,
„Nouă coptoare de pâne“
„De va mânca pânili“;
„Atunci să ia fata mea“
„Şi toată 'mpărăţia“.
Iacă 'mpăraţi asculta,
Impăratu că lua,
Şi la furnel[5]*) aducea.*
Dară Gruicea copil mic.
Când tăbăra de mânca
Nouă coptoare de pâne
Şi iar nu să sătura.

---

4) Cameră.
5) Cuptoare.

Iel pe tugle[6]*) tăbăra,*
Să surupe furnili,
Şi să roadă tuglili.
Da 'mpăratu de vedea,
Tăbăra de să ruga:
„Oi, mă Gruicea, copil mic“,
„Baş că n'ai ştiut nimic“,
„Iea nu-mi roade furnili“.
„N'am und' să coc pânili“
„S'arănesc oştirili“.
Iar în casă să băga,
Jucării că să juca,
Impăraţii logodea
După care fata s'o dea.
Mult vorbeşte Măgerină,
Să ia fata de 'mpărat,
Ca să trăiască cu drag.
Craliu Marcu adăvăra:
„Care-i mai viteaz ca mine“,
„Ala să ia fată bună“.
Impăratu aşa spune:
„Ai şaptezăci de 'mpăraţi“,
„Iea luaţi de beaţi şi mâncaţi“,
„Că mai am încă una“.
„Mai am ieu la pimniţă“
„Nouăzeci de ardovele“
„Tot cu zămătoc[7]*) în iele“.*
„De-o putea să mi le bea“,
„Să-mi golească-ardoavili“.
„Iel atunci fata să-mi iea“.
Impăratu l-aducea
Şi'n pimniţă mi-l băga,
Ardoavili-i arăta,
Şi din gură îi spunea:

---

6) Cărămidă.
7) Vin tocit.

„Iate Gruiceo, copil mic“,
„Iea să beai tu vinurli“,
„Să-mi golești ardoavili!“
„Ș'atunci să-ți dau fata mea“
„Și toată împărăția“.
Da Gruicea când auza,
Gura la boc[8]) *când punea*
Odată când trăgea
Și ardovu îl golea.
Ș'așa pe toate le bea
Și iar nu să sătura.
Pe dăogi să tăbăra[9])
Și dăogili rodea.
Da 'mpăratu sta zâcea:
„Oi, bre Gruiceo, copil mic“,
„Ia lasă dăogili“,
„Nu-mi spărgea ardoavili“.
„N'am und' să pun strugurii“.
Iar îndărăt să 'ntorcea,
Și la masă iar ședea;
Tăbăra[10]) *de povestea,*
Impărații așa zâcea:
„Ia luați să mâncăm, să bem“,
„Și de drum să ne cătăm“,
„Că noi mireasă n'avem“.
Da cistitu-al de 'mpărat,
Mândră vorbă că le-a dat:
„Așteptați și nu-mi plecați“,
„Că mai am încă una!...“
„Taica-al meu când a murit“,
„Piste Marea Neagră-avut“
„Un pui de măr de argint“,
„Pe-o parte pârguit“,
„Da pe una 'mbobocit“,

8) Cep.
9) Prunea.
10) Incepea.

„Pe-a-lălaltă a roșit“.
„Asta pui de merișor“,
„De păzât, mi-l păzăște“,
„V'o trii zâne, fete mari!“
„Iel dacă va putea“,
„Patru mere să-mi aducă“,
„De patru ceasuri să-aducă“
„Și iar să să 'ntoarcă“,
„Numai merli să-mi aducă“,
„Atunci fata mea să ia!...“
Craliu Marcu ceal bătrân,
Iel din gură-a povestit:
„Oi, bre Gruiceo, copil mic“,
„Iea să-l iai pe Șargu meu“,
„Că ie bătrân de demult“
„Și mai multe a văzut“.
Gruicea pe Șargu că-l lua,
Și cum 'l 'ncăleca;
Pusă buza la pământ,
Da coada-i șuera 'n vânt
Pe Marea Neagră trecând
Când la măr că ajungea,
Iacă zânili durmea,
Dară Gruicea ce făcea?
Măru cu totu că lua
Și cu iel mi să 'ntorcea.
Când de margini apropia,
Zânili să deștepta,
După Gruicea alerga
Și pe Gruicea când prindea,
Câte triile-l ocolea.
Una pe Șargu-l ţânea,
Una de coadă-l trăgea
Și la fund îl scufunda,
Una de scări îl trăgea,
Di pe Șargu jos să-l dea.
Dară Șargu sta, grăia:

„Oi, bre Gruiceo, copil mic“,
„Da ce stai şi mă priveşi?“
„Or nu vez cum năcăjesc“.
„Iacă zânili ne-u prins“.
„Una de dârlogi mă ţâne“,
„Una de coadă mă trage“,
„Una de scări mi te strânge“,
„Di pe mine te răstoarnă“.
„Scoate mic de mămuzel“,[11]
„Şi 'nţapă-mă cu iel“
„Din botiţ până 'n codiţ“
„Să scoţi fâşie de opinci“;
„Sângeraş[12] *de-argint scotea“*
„Piste zâne arunca“,
„Lacătili să 'nchidea“
„Şi legate că le lua“.
Atunci Gruicea de-auza
Mâna 'n disagă punea,
Mititel mămuz trăgea,
Din botiţ păn la codiţ
Scoase-o făşie de opinci;
Lua săngiru de argint,
Le-arunca la zâne, la gât.
Zânili lega,
Din mare afar ieşea,
Mâna Şargu cât putea;
Zece minute uidea,
Iacă Gruicea mi-ajungea.
Măru de casă răzma,
Zânili le 'mpriponea;

11) Unealtă de 'nţepat.
12) Zale.

Iar în casă să băga.
Impăratu când privea;
Măidanu să lumina
Şi iar din gură zâcea:
„Ai şaptezăci de 'mpăraţi".
„Iea luaţi de beaţi şi mâncaţi"
„Şi de drum să vă cătaţi".
„Iacă Gruicea ce-a făcut",
„Cu măr cu tot a venit",
„Şi zânili a 'mpriponit".
Ai şaptezăci de 'mpăraţi,
Dila masă să scula,
Işi lua drumu şi pleca,
Numa Gruicea rămânea.
Fata lu 'mpăratu lua
Şi cu iea să cununa;
'Mpărăţia dobândea.
Iar la stâne să ducea.
Nouă stâne le mulgea,
Nouă ciubară umplea;
Pe câte nouă le bea,
Numa-şi uda o măsa.
Cu Craliu Marcu că pleca
Sus pe munţii Bârsăneşti,
Unde-i frumos să trăieşti.
Craliu Marcu ce făcea?
Intr'o mână îmi ţânea,
Budugàn de nouăzăci oca.
O călcătură făcea,
Drumu 'n Gruicea-l lui că-i da,
Capu că i-l fărâma.
Ş'o cerea pe noru-sa,
Să să joace iel cu ea;
Da noru-sa de vedea,

Sângură să prăpădea.
Craliu Marcu rămânea
Pe toţi munţii covârşea[13]).
Şi căzu 'ntr'o boală grea.
Şi iel mi să prăpădea,
Şi pierdu 'mpărăţia.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

13) Cutreiera.

GRUIA LUI NOVAC)*

Plimbă-mi-să,
Poartă-mi-să,
Pin oraş pin Ţăligrad;
Să plimbă pe stradă 'n vale
Ceai trii voinicei drumeţ.
Să plimbau pe stradă 'n vale,
Căta conac să conăcească,
La Anica crâşmăreasă.
Când voinicii tună 'n crâşmă,
Pe trii scaune şedea
Scaunili scârţăia,
Trii păreţi îi cuprindea;
Cu pumnu 'n masă bătea,
Căta vinişor să bea.
Tot bătând cu pumnu 'n masă,
Veni Anica crâşmăreasă,
Ş'apoi zâsă vorba-aleasă:
„Ce poftiţi voi Dumneavoastă?"
Da voinicii stau, grăia:
„Măi Anică, crâşmăreasă",
„Dă-ne vin de-al bun să bem,
„Cât îţi face că-ţi plătim!"
Da Anica de-auza,
Tăbăra la vin căra;
Le căra vinu cu vadra
Şi rachiu cu ocaua.

---

*) Variantă; în colecţia Giuglea-Vâlsan, pag. 19, poartă denumirea de «Novac cel Bătrân».

Şi bea voinicii la bere,
Şi goliră şase vedre
Făr' să pună-un ban pe masă.
Da Anica răspundea:
„Măi voinici, voi Dumneavoastă“;
„Imi golirăţi şasă vasă“,
„Nu mi-aţ dat un ban pe masă“.
Da Gruiţă cel frumos,
Cu mustaţa răsucită,
Alb la faţă,
Negru 'n chică,
Dila masă să scula,
Ş'o palmă bună-i cârpea.
Anica 'n călcâi să 'nvârtea,
'Ş lua peşchiru şi pleca;
Drept la 'mpăratu mergea,
Mâna 'n şolduri îmi punea:
„Aman, cistite 'mpărate“,
„La mine 'n crâcimă a venit“
„Ceai trii voinicei drumeţ“.
„Iei venind pe stradă 'n vale“,
„Căta conac să conăcească“
„Şi brodiră[1]*) în crâcima mea“.*
„Pe trii scaune-mi şedea“,
„Trii păreţi îi cuprindea,
„Cu pumnu 'n masă bătură“,
„Vinişor de-al bun cerură“,
„Ceru vinişor de-al bun“,
„Să bea la mine pe masă“,
„Cât îmi face să-mi plătească“.
„Şi-mi băură şasă vasă“,
„Nu-mi pusără-un ban pe masă“.
„Dacă văzui şi văzui“,
„Banii dela iei cerui“.
„Unu mai albu la faţă“

1) Nemeriră.

„Cu mustața răsucită“,
„D:la masă a venit“
„Ș'o palmă mi-a cârpit“.
„Dacă văzui și văzui“
„Ieu la tine că venii“,
„Pe cei trii voinici drumeț“,
„Să mergem să-i osândim“
„Că mi-a golit vasăli“,
„Nu mi-a dat păralili“.
Da 'mpăratu întreba:
„Cum le este fața lor?“
Și Anica sta, grăia:
„Unu-i negru și bătrân“,
„Cam cu oichii largi în cap“
„Și cu chica rotunjită“;
„Unu-mi este mai negrișor“,
„Tuns flăcău de munte“.
„Iei la masa mea beură“
„Și banii nu-mi plătiră“.
Da 'mpăratu-așa zâcea:
„Ăla negru și bătrân“,
„Cel cu ochii largi în cap“,
„Și cu chica rotungită“,
„Ie Novac, oțu bătrân“.
„Ăla negru puțânel“,
„Cel bun și frumos la față“,
„Ie nepotu lui Novac“.
„Dă-le vinișor să bea“,
„Mestecat și cu răchiu“;
„Să bea până s'o 'mbăta“,
„Până vin cu potera“.
Da Anica de-auza,
Iar la crâșmă să 'ntorcea,
Tăbăra vin de căra,
Cu rachiul mesteca
Și-l da la voinici să bea.
Beură pân' să 'mbătară

Şi pe masă să culcară.
Impăratu di colea,
Imi pleca cu potera
Şi crâcima i-o acolea,
Nimenea nu cuteza,
Numai un Arnăut
Cu cioarecii rupţ în fund.
Iel în crâşmă să băga,
Ceai trii voinicei durmea.
Atunci Turcu arnăut,
Cu cioarecii rupţ în fund,
Impăratului zâcea:
„Mă 'mpărate, luminate",
„Uite ce am să le fac":
„Mai trimitem făgăraş",[2])
„Pe târgu Stambului",
„Şi mie să-mi aducă"
„Şasă frânghii de mătasă",
„Să-i tai carnea pân'la oasă".
„Ş'alte şapte de Braşov",
„Să-i tai carnea pân'la os".
„Mândru bine l-oi lega"
„Şi să-i luăm cu potera".
Impăratu de-auza,
Mai mână un făgăraş
Pin târgu Stămbului.
Făgăraşu cumpăra
Şasă frânghii de mătasă,
Să-i tae carnea la oasă;
Ş'alte şapte de Braşov
Să-i tae carnea păn'la os.
Făgăraşu când venea,
Cu frânghiili ajungea,
Ala Turcu arnăutu,
Nu e aga[3]) *de nimic*

2) Jandarmi.
3) Soldaţi, jandarmi.

Cu cioarecii rupți în fund,
Pe Gruiță mi-l lega,
Mi-l lega și-l ferega,
Şi pe cât trii iar așa.
Ala Turcu arnăutu,
Cu cioarecii rupț în fund,
Câte-o palmă le-a cârpit,
Gruiță s'a pomenit.
Când odată să 'ntindea
Şi frânghiile rupea,
Buzduganu 'n mână lua,
Pe poteri să tăbăra.
Şi nu-i bate cum să bate,
Şi-i bate pe toț de moarte,
Toate-agale prăpădea,
I-astrângea și-i grămădea,
Grămadă de Turci făcea.
Iar în crâcimă că tuna
Şi din gură-așa striga:
„Oi, mă tată, măi Novace“,
„De-asară de când durmiț“,
„Da nu vedeț ce-am făcut?“
„De când din somn m'am trezât“,
„Ce agale-am prăpădit?!“
Da Novac, oțu bătrân,
Când în coate să răzma;
Pe fereastă largă-afară,
Iel capu că mi-l scotea;
Grămează de turci vedea
Şi din gură-așa zicea:
„Mulțămesc, taică, Gruiță“,
„Că de nu te-ai fi trezât“,
„Pe toți ne-ar fi prăpădit“.
Câț trii afară ieșea,

Tăbăra de-i bulduşa
Multă blagă[4]) astrângea,
Pe Anica o chema
Şi-i da galbinii cu poala.
Anica galbinii lua,
In chimir îi băga,
Banii că şi-i ascundea,
Şi iar în crâcimă venea.
Le da la voinici să bea,
Mai beură şi mâncară;
După ce să săturară,
Iară prin Stambul plecară.
Să duceau ei măciucarii,
Măciuca Turci tot de-ai mari,
Multă turcime-omora.
Din Stambul iei când ieşea;
Veniră puţân pe Ţară,[5])
Văzu Turcii la comoară.
Da Novac, oţu bătrân,
Iel din gură povestind:
„Măi, Gruiţă, fiul meu",
„Să ne-ajute Dumnezău",
„Ai cu taica să mergem"
„Să bătem Turcii din Ţară",
„Ţara să o liberăm",
„De păgâni să o spălăm".
Şi pin Turci că abătea,
Şi nu-i bate cum să bate,
Şi-i băte iei tot de moarte,
Scotea pe Turcu din Ţară,
Ţara toată a libărat,

4) Bogăţii.
5) Ţara Românească. Aşa numesc România, Românii timoceni.

De păgâni 'o a spălat.
Păgânu e duşman rău,
Trecu 'n vale la Bosfora;
Şi trecură Marea Mică,
Nu mai putură de frică.
Novac Ţara stăpâneşte,
De păcate-o libărăşte
Şi Rumânii-l pomeneşte.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte) din com. Alexandrovăţ jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

Români din regiunea de munte, din jurul centrului minier al Borului (jud. Timoc).

*N O V A C**)

Când oi zâce pelinițâ,
La vale pe Dunăriță,
Tare vine-o șeiculiță;
Șaica veche cârma nouă
Zo taie Dunărea'n două.
Dară'n șaică cine-mi șede?
Șede Corbea și Gruia.
Lină verde măndălac,
Și mi-e Corbea mort de beat
Că de cum mi s'a sculat,
Multe vinuri a cercat.
A beut și s'a'mbătat,
Și'n șaică mi s'a culcat.
Iacă șaica că-mi venea,
Până'n vad la Vidina[1]*).*
Cânii, Turcii de-l vedea,
Toți în luntrii să punea
Și'naintea lui ieșea,
Șaica'n Dunăre-i oprea.
Ferești deschise eria,
Turcii pe șaică să suia.
Când la Corbea să uita,
Sfântu Gorneac[2]*) zo sufla*
Chica pale i-o mâna,
Turcii mi să spăimânta

---

*) Variantă; e culeasă de Giuglea-Vâlsan în colecția «Dela Românii din Serbia», pag. 155.
1) Vidin.
2) Vânt care bate în Craina și aduce zăpadă.

Şi fugea ca ciorili,
Să'neca ca vitili.
Da sluga nemernica,
Mânca-i-ar cânii carnea,
Şi ţâţa dela dreapta,
Iel din gură aşa-mi zâcea:
„Turcilor, voi Turci agale",
„Ce fugiţi ca ciorili",
„Vă'necaţi ca vitili?"
„Veniţi că vi-l dau legat",
„Ca pi-un dobitoc la gard!"
Da Turcii dacă-auza,
Sus pe şaică să suia,
Pe Corbiţă mi-l lega
Cu cinci frânghii de mătasă,
Tăia carnea păn'la oasă.
Cu alte de Braşov,
Tăia carnea păn la os.
Şi-l lua pe Corbea legat,
Şi-l ducea la Călăfat,
Călăfat oraş bogat,
Piste Ţară[3] *adăvărat.*
Pe Corbiţă că mi-l lua
Şi'n ţapă că-l înfigea,
Da pe Gruiţă-l lega,
Jos de ţapa lui Corbiţă;
Il lega Turcii pe Gruiţă.
Pică sânge din Corbiţă,
Strică faţa lui Gruiţă;
Cine că mi-i comanda?
Ficioru lui Caragea,
Un turculeţ mititel,
Ştia carte giurgiumel.
Iel din gură aşa grăia:
„Turcilor, buni şi agale",

3) Ţara Românească.

„Câţi copii de Turc aveţi",
„Pe toţi să-i astrângeţi",
„Flinta'n mână să le daţi"
„Şi cărtuşe cu patroane" [4]).
„Pe Corbiţă l-o'mpuşca",
„Să să'nveţe'n el să dea".
Da Turcii când auza,
Câţi copii de Turc avea,
Pe toţi îi astrângea,
Flinta'n mână că le da
Şi cartuşe cu patraoane,
Tăbăra de-l împuşca.
Dară Corbea ce făcea?
Glionţăli le prijunea,
In potcoava cizmelor
Şi'n piatra inelului.
Copiii de turc împuşcând,
Şi de-asupra lui venind.
Corbu pasăre neagră,
Din aripă răzbătând,
Da din cioc tot cârăind,
Şi la carnea lui rămnind [5]).
Dară Corbea răspunzând:
„Măi, vulture, pasăre neagră",
„Nu rămni la carnea mea",
„Şi vino la mine'ncoa",
„Că de-ajută Precesta",
„Ieu ţâie că ţ-oi făcea";
„Stârv de trii ani să mănânci",
„Binili meu nu-l mai uiţi".
Da-l vultur, pasăre neagră,
Jos pe ţapa lui şedea
Da Corbiţă di colea,
Inel de aur scotea

4) Cartuşe cu plumbi.
5) Dorind, poftind.

Şi pe ghiară-i aşeza,
Din guriţă-i povestea:
„Măi vulture, Dumneata“,
„Să te duci până colea“,
„Colea'n deal în Stari deal“ 6)
„La casăli lui Novac,
„Ce-are barbă ca un ţap“,
„Sare Dunărea'n ciumag“,
„Dincoace la Calafat“
„Unde ie un rob legat“
„Şi-unu'n ţapă-alinat“.
Vulturu dacă-mi vedea,
Din aripi răzbătea,
Iel odată să'ndrepta
Colea'n deal la Stari deal,
La casăli lui Novac.
Da Novac, baba Novac,
Tăman bea la cafenea
Cu frati-su Banabac
C'o ploschiţă de dud verde,
Ce ţânea vro şapte vedre.
Tăman par de vin când bea,
Da vulturu di colea,
Inelu că-l sloboza,
Drept în par îl sprijinea.
Novac baba vinu-l bea,
Când, la fundu parului,
Văzu piatra inelului.
Când ş'ardică genili
Să-şi vadă potecili,
Inelu din par îl lua,
Şi pe iel să zăuita,
Prea bine mi-l cunoştea
Şi din gură-aşa vorbea:
„Doi copilaşi c'am avut“

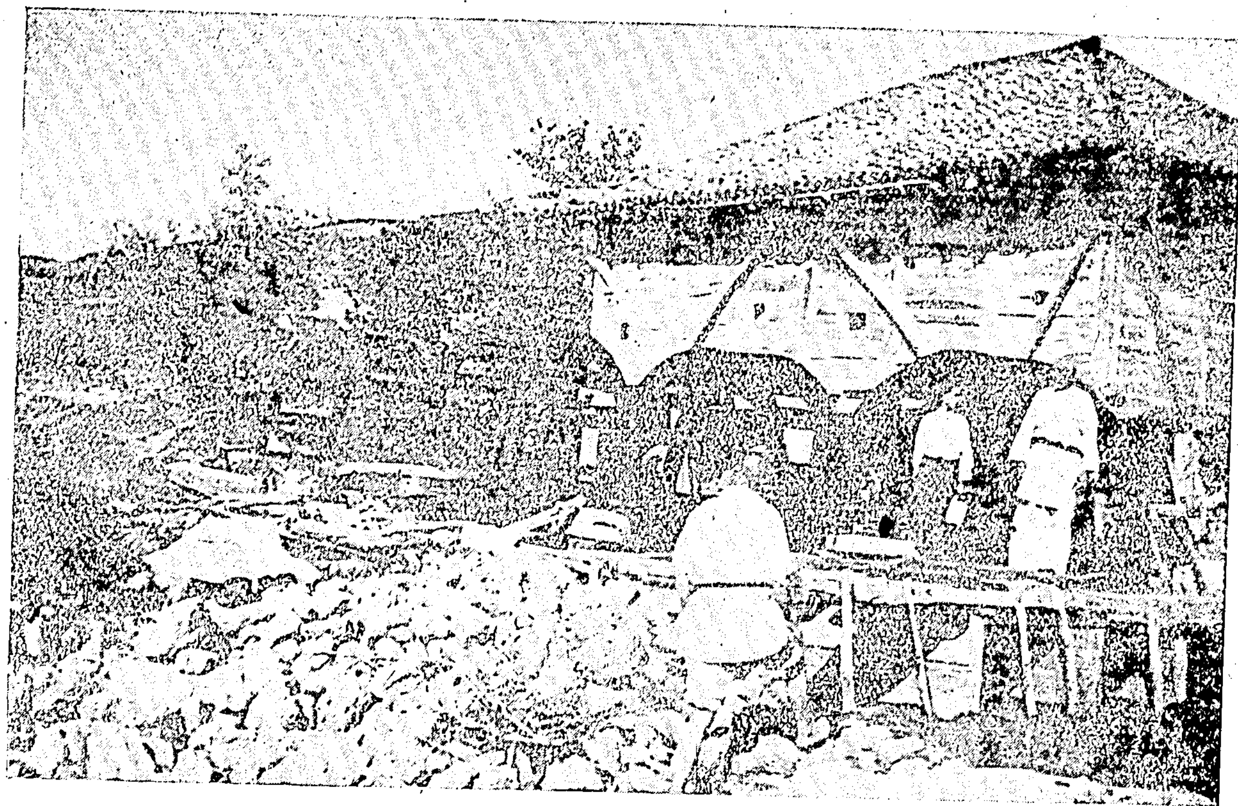
6) Dealul vechi.

„Crezi Turcii l-a prăpădit";
„Iacă inelu-a venit".
Lăpăda ţoale domneşti
Şi'mbrăca călugăreşti.
Pe su chivară-atârna,
Acea spatie turbată,
Ce prăpădea lumea toată.
Genele-şi râdica,
Potecile de-şi vedea
Colea'n vad la Dunăriţă
Unde-i fiu-su Gruiţă.
Odată să opintea,
Dunărea'n ciumag sărea,
Şi trecu la Calafat
De văzu robu legat
Şi-unu'n ţapă alinat.
Dacă văzu şi văzu,
Bun călugăr să făcea
Şi trecu la Vidina,
La mai mică cafenea,
Cu şaptezăci lângă ea,
Unde Turcii bea cafea,
Şi din gură-aşa vorbea:
„Turcilor, boierilor",
„Am trecut la Calafat"
„Şi văzui un rob legat"
„Ş' altu'n ţapă alinat",
„Ş'oi să am cu iei păcat";
„Vedeţi bine ieu că sânt"
„Călugăre pe pământ".
„Chiar mă rog de Dumneavoastră"
„Să-mi daţi o vadră de vin",
„Robii i-oi cuminica",
„Că moare necuminecat"
„Ş'oi să am cu iei păcat".
Da Turcii dacă-auza,
Vadră de vin cumpăra,

Lu moșu Novac i-o da.
Novac baba vadra lua
Și cu vadra că-mi pleca.
Pe margine de Dunăriță,
Se mânie pe vedriță,
De pământ când o trântea,
Dăogili zo-i sărea.
Dunărea'n ciumag sărea,
Chiar la Călăfat trecea,
Frânghiili le tăia
Și din gură-așa zâcea:
„Măi Corbiță, taică, mă",
„Să țâneți marginili";
„Să le bat mijloacili"
„Că le știu soroacili".
„Când Turcu striga: „Aman!"...
„Să-i bat taică de su mal".
„Când Turcu striga „Amet!"...
„Ieu să-i bat taică la piept",
„C'așa am avut adet" 7).
Când pin Turci că abătea,
Pe toate socacili 8)
Zo le sare fesurli.
Tăbăra de-i bulduşa 9).
Multă blagă 10) aduna,
Lua pe Corbea și pe Gruia,
Pe drum la vale-apuca;
Până'n vale la ceșmea,
Unde sta și odinea.
Apă rece Novac bea,
Și din gură-așa grăia:
„Măi Gruiță, tăică, mă",
„Ia să-mi cânți un cântecel",
„De când ereai mititel!"...

---

7) Obișnuință.
8) Strade 'nguste.
9) Ii căuta de bani.
10) Bogăție, bani.

O moară pe Timoc în comuna Zlocutea.

Da Gruiță sta, grăia:
„Tată, tăiculița-l meu“,
„Creștinu Lui Dumnezău“,
„Da știi, taică, da nu știi“,
„C'un pustiu de glas ce am“,
„Când odată-oi răsuna“,
„Braji mărunți s'o legăna“,
„Lunca valea o-aulea“,
„Ape reci oi turbura“,
„Ș'oi să m'audă Zâna“,
„Mă lovește cu-aripa“,
„Oichii din cap mi-o sărea“,
„Buștean negru-oi rămânea“.
Da Novac dacă-auza,
Așa din gură-i spunea:
„Dila câte mi te-am scos“,
„Și te scot și dila iea“,
„Ce nu-mi faci tu voia mea?!“...
Gruiță când auza,
Când abătea de cânta,
Braji mărunți îi legăna,
Lunca'n vale răsuna,
Ape reci le tulbura,
Zâna din ceri l-auza,
Din noor să slobăza,
Cu arpia mi-l lovea,
Oichii din cap îi sărea,
Buștean negru rămânea,
Tăbăra Gruia plângea,
Da și Novac iar așa;
Cu fața'n sus să punea,
După zână să uita,
Trii zâle și trii nopți;
Gida 11) *'n mână o țânea,*
Sta numa'n zână să dea.

---

11) Sulița.

A dea-tria zi'mplinia,
Iacă zâna c'o afla,
In noori cum şedea,
Tăman de namneaz[12]*) mânca.*
Moş Novac mi-o oichea,
De-odată să opintea,
Cu gida[13]*) 'n zână când da,*
Şi pe zână o lovea
La foaia zăbunului,
Baş la capu pieptului,
Unde-i pasă zâniei.
Puţânel cum zăbovea,
Iacă zâna că-mi cădea
Moş Novac o prijinea,
Şi pusă mâna pe iea.
Lua cuţâtu ş'o crunta,
Cam de ptelie-o jupuia,
De judecat-o judeca:
„Pune-i oichii tu căţa“,
„C'ai căzut la mână ra“,
„Că-ţi iau ptelea di pe tine“;
„Carne oi s'arunc la câne“,
„Să te fac de basnă'n lume!“
Dară zâna nu baş[14]*) vrea,*
Oichii lui Gruia-a punea.
Moş Novac o năcăja,
Ptelea foale-i jupuia;
Când la ţâţă ajungea,
Dară zâna-mi chirăia
Şi din gură să ruga:
„Moş Novace, Dumneata“,
„Ia stai nu mă jupuia“
„Că-i pun oichii acuma“.

12) Amiază.
13) Suliţa.
14) Prea, chiar.

„Ia lapte din țâța mea",
„Pe oichi negrii l-oi spăla".
„Mai mândrii oichi i-o venea".
Moș Novac de auza,
Vedriță'n mână că lua
Și la țâță o punea,
Tăbăra de o mulgea.
Vedrița când o umplea,
La Gruiță să ducea,
Pe oichi negrii că-l spăla,
Mai mândri oichi îi venea.
Da pe zână-o jupuia,
Ii făcu carnea bucături
Ș'o lăpădă la vulturi.
La tot locu de'ntorsură,
Lasă câte-o bucătură
Să fugă corbii cu iea'n gură.
Ptelea zâniei că lua
Și foale că i-o făcea,
Își lua drumu și pleca.
Călca ici, călca colea,
Colea la podu de zale,
Unde trec niște aznale [15]),
Căpătăm câtea parale,
Că n'avem de iarnă sare.
„Voi în codru vă scufundați",
„La mine să vă uitați".
Dor atâta le spunea,
Corbiță pe Gruia-l lua
Și'n codrii să scufunda,
Oichii la Novac țânea.
Da Novac ce mai făcea?
Iel su pod să zgugulea,
Puțânel că-mi zăbovea,
Iacă, doamne, că-mi venea,

---

15) Cară cu bani și marfă.

Venea caii ropăind,
Aznalili turuind;
Da bănuții zdrăncănind
Și ovreiașii cântând.
Când pe pod apropia,
Ovreii su pod privea,
Pe Novac baba-l vedea;
Pe lângă car să zgugulea [16]),
Călugăre să făcea.
Ovreiașii, bogătașii,
Iei din gură așa vorbea:
„Măi călugăr, dumneata“,
„Ce te zgugulești așa“,
„Or ești maistor de ceva?“
Călugăru sta, grăia:
— „Sunt maistor da nu așa“;
„De căpestre de-al de boi“,
„Și de săbii de-ale noui!“
Ovreiașu, bogătașu,
Iel din gură așa-mi vorbea:
— „Măi călugăr, Dumneata“,
„Tăman vin din Țarigrad“,
„Bună sabie-am cumpărat“,
„Șapte mii am numărat“.
„Bună sabie mi-am luat“,
„Ia vino la mine'ncoa“,
„De cunoaște-mi sabia?!“.
Da Novac dacă-auza,
La ovreiaș să ducea,
Sabia din mână-i lua
Și pe iea să zăuita.
Din gură așa spunea:
„Bună sabie-mi câștigai“,
„Da pi-un Ovrei n'o cercai!“
„Să văd taie, au nu taie“,
„Au să mi-o fac o tigae!“.

16) Se zgârcea se cocoșa.

In şapte arcuri o'ntindea,
Drumu'n ovreiaş că-i da,
Capu dila trup le lua.
Şi le lua aznalili,
Ş'apuca potecili.
Lua pe Corbea şi pe Gruia
Şi cu iei mi să ducea
Colea'n deal, din Stari deal,
La casăli lui Novac,
Lui Novac, baba Novac,
Ce-avea barba ca un ţap,
Sărea Dunărea'n ciumag
Dincoace la Calafat.
Dacă vedea şi vedea,
Iel în peţit să ducea;
De umbla ţărili'n cruciş
Piste Sava curmeziş.
Ce mândră noră-mi găsa;
Cum eria norica lui,
Nu să află-a nicicui.
Lăutari buni tocmea,
Mândră nuntă că-mi făcea;
Făcea nuntă cât de bună
O lună ş'o săptămână.
Da mi-o făcea cât de ra,
De când să ivea luna
Şi-mi uidea ca secerea.
Făcu nuntă boierească,
Sus la tabăra turcească,
Colea'n Ţara Rumânească,
Ca pentru să pomenească,
La buni fraţi ca Dumneavoastă.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

IOVIȚĂ A LUI NOVAC

Colea, măre, colea, vere,
Colea 'n deal la Stari deal;[1]
La casăli lui Novac,
Lui Novac, Baba Novac.
La cea masă, cea de piatră,
Cu mărginili de os,
Ce-i ședea, Doamne, frumos.
Da la masă cine-mi ședea
Unde bea la răfenea?
Tot Novac, Baba Novac,
Cu frati-su Bănăbac,
Cu nepotu-su Ioviță,
Bea la masă răfenea,
C'o ploschiță de dud verde,
De țânea vro șapte vedre.
Da nepotu-su Ioviță
A auzât iel ș'a aflat
De fata vizărului,
Nepoata 'mpăratului.
Baș de Stanca Șergheșanca,
Nepoata 'mpăratului.
Să ducea pila băștea,[2]
Ș'afla Iovița de iea.
Cum ar face ș'or dregea,
Să o fure pe Stanca,
S'o fure dila băștea,
S'o ducă la Bănăbac,

1) Bătrânul deal.
2) Grădină.

Romancă din dreapta Timocului.
după Em. Bucuță, *Românii dintre Vidin și Timoc.*

Să-i fie noră pe plac
Că ie fată de bogat.
Iel dila masă să scula,
La grajdi de piatră mergea,
'N uşa grajdului şedea,
Şede vânătu rotat;
Paşa-l din Dii[3] *l-a dat,*
Când a fost ta-su dănac[4]
Că-mi este frumos şi gras,
Ie făcut dila Ispas.
Pe Vânătu 'ncăleca
Şi da fuga la băştea.
Când ajunsă la băştea,
Iel pe Stanca mi-o găsa.
Prisădeşte[5] *florili*
Şi-mi uda garoafili,
Toate busuioacili,
Să facă miroasăli,
Să le poartă fetili.
Da Ioviţă, bun de mână,
Mi să trasă la pirlaz,
Ii cere floare de năcaz:
„Stanco, Stanco, vara mea",
„Ce mă rog de D-ta",
„Ia mai rupe-o garofea";
„Să o miros câtă-va",
„Să mai pierd inima ra".
„Şi mai dă-mi ş'un busuioc",
„Că nu mai pot ieu de foc";
Dară Stanca Şergăşanca,
Fetiţa vizârului,
Nepoata 'mpăratului,
Iea din gură-aşa zâcea:
„Mă Ioviţă, pui de drac",

3) Vidin.
4) Flăcău.
5) Sădeşte florile.

„Bată-ţi sulucată-ţi drumu“,
„N'are Stanca flori de dat“
„C'astă sară n'a ploiat“
„Ş'am dat bani de le-am udat“,
„Banii di pe sărutat“.
„Ş'am dat bani de-am îngrădit“,
„Toţ banii di pe iubit“.
„Tu ieşti, daică, pui de drac“,
„Ieşti gata de 'nceluşat“.[6]
„Pe mine n'ai înceluia“
„Să-ţi dau florile la pirlaz“,
„Să mă săruţ pe obraz“.
Da Ioviţă aşa zâce:
„Stanco, Stanco, vara mea“,
„Ia mai dăm o garafea“,
„Să mai pierd inima rea“.
„Că la taica-am dănăcit“,[7]
„Toate fete m'a urît“
„Ş'am plecat în lumea albă“
„Să-mi găsăsc pe lume fată“,
„Să minune lumea toată“.
Da Stanca când auza,
Mai rupsă o garofea,
Rupsă una, rupsă două,
Când să rupă pe-a de trii,
Iea-şi veni 'n minţăli iei,
Mai rupsă ş'un busuioc,
Şi da fuga la pirlaz,
Şi să dusă la Ioviţă.
Da Ioviţă, bun de mână,
O s'o pue la ciochină.
Pe Vânătu să ţânea,
Picioarili pe iel strângea.

6) Inşelat.
7) A trăit flăcău.

Iel cu stânga o minţa
Şi cu dreapta o prindea.
La ciochină o punea,
Di pe cal o săruta,
Şi-mi pleca iel cu Stanca,
Şi-mi mergea cât mai mergea,
Dară Stanca sta, grăia:
„Mă, Ioviţă, bun de mână“,
„Cum m'aruncaşi la ciochină“,
„Sufleţălu mi-l mâncaş“,
„Pe obraz mă sărutaş!...“
„Da ştii, Ioviţă, nu ştii“,
„Că Cădriu de-o afla“,
„Pe Galbin o 'ncăleca“,
„Şi m'ajunge acuma“.
„Şi pe tine te-o tăia“,
„Şi pe tine şi pe mine“,
„Strică dragostea pe lume“.
„Da de-o fi iel pe Negru“,
„Negru lui a 'mbătrânit“;
„Numai fuge aşa iut“,
„Şi scăpăm departe 'n câmp“.
Iar şedea, cât mai şedea,
Şi Cadriu mi-i sâmţa,
Pe Galbin o 'ncăleca,
După Ioviţă să lua
Şi tăbăra de-l gonea.
Da Ioviţă rău fugea,
Tot pe Stanca o ţânea;
Că e dânsu bun de mână,
Zo mi-o ţâne la ciochină.
Novacu la masă bind,
Când ş'ardica genili
Să-şi vadă potecili,
Pi lângă masă să uita,
Pe Ioviţă nu vedea,
Iel din gură-aşa zâcea:

„Oi, sărac de maica mea“,
„Ai mă frate Bănăbace“,
„Noi beurăm şi mâncarăm“.
„După ce ne săturarăm“,
„De Ioviţă ne uitarăm“.
„Că copilu s'a sculat“
„Di lângă noi a plecat“.
„Du-te, frate Băbănace“,
„Colea 'n grajdu-al din afară“,
„De priveşte pe Roşioara“.
„De-o fi luat pe Roşia“
„Pe iel nu-l prinde nima“.
„Că e iute la picior“,
„Odată şi de trei ori“.
„De-o fi luat pe Vânătu“,
„O să mi-l taie Turcu!“
Băbănacu, pui de drac,
Fugea 'n grajdu din afară
Ş'o văzu pe Roşioară.
Roşioara e 'nşelată,
Ce mai bun de 'ncălecată!
Da Vânătu nu eria.
Pe iel Ioviţă l-a luat
Că eria frumos şi gras,
E făcut dila Ispas.
L-a văzut mândru rotat,
Paşa din Dii i l-a dat.
Băbănacu, pui de dracu,
Mi să dusă la Novacu
Ş'apoi din gură-i zâcea:
„Lele, nană, măi Novace“,
„Avusăşi un nepoţăl“
„Şi uidişi şi făr'de iel!“
Da Novacu de-auza,
Iel poteca i-o ştia,
Şi fuga 'n grajde că dă.
Cam la fundu grajdului

Şedea Şargu Mârşanu,
Parcă-i de găini spurcat;
Da cu şeaua e 'nşelat,
Zo e bun de 'ncălecat.
Bănăbac pe Roşioara,
Că e iute la picior,
Odată şi de trii ori.
Buzduganili le lua,
După Ioviţă pleca
Şi trecură la băştea.
Iei pe Stanca n'o vedea,
La pirlazu de băştea
Pe unde Vânătu-a trecut,
Făcu dâre pe pământ,
Iel cu Stanca tot plângând.
Când ieşiră la Periş,
Novacu-mi privea ghioldiş;
Pe Cadriu mi-l vedea,
Pe Ioviţă zo-l gonea.
Da Vânătu zo fugea,
Da Stanca să chirăia;
Da Novac când îi vedea,
Iel din gură-aşa zâcea:
„Bată-l Maica Precesta“,
„O să-mi bată nepoţălu“,
„Până ajunge Şarga mea!“
„Să-mi ajute Dumnezău“,
„Să mai cerc ieu buzduganu“,
„Dali [8] *o să-i dobor ieu calu...“*
Când de iel apropia,
Novac din gură spunea:
„Oi, măi cuscre Cădiaş“,
„Ia lasă-mi tu nepoţălu“
„Că ie copilu mitiutel“,
„Nimica nu ştie iel“.

8) Oare.

„Vino la Novac bătrânu“,
„Că Novacu-a 'mbătrânit“
„Şi mai multe-a petrecut“.
„Da, ştii, cuscre, da nu ştii“,
„Că copiii fac vrăjbur'li“,
„Da bătrânii păciur'li...“
Da Cadriu n'ascúlta
Şi de-ai morţ că-l înjura,
Că i-a furat fetiţa.
Novacu când auza,
Iel din gură-aşa zăcea:
„Măi, Cădrie, Turc bătrân“,
„N'ai auzât ş'ai aflat“,
„De Novac, Baba Novac“,
„Ce-are barba ca un ţap“,
„Sare Dunărea 'n ciumag?“
„Indreaptă-te la mine'ncoa“,
„La buzdugan să ne luăm“,
„La flinte să ne 'mpuşcăm“.
Cădriu când auza,
Buzdugan dila ciochină lua,
Şi'n Novac îl răpeza;
Novac îi ştia sama,
Pe Mârşanu-l atingea
Cu dunga călcâiului
Cu vâna genunchiului.
Atunci Şargu Mârşanu,
Până buzdugan venea,
Iel pe burtă să punea,
Buzduganul petrecea.
Şargu când să râdica,
La buzdugan să ducea,
Novac Baba că i-l lua
Ş'atunci din gură-i spunea:
„Săi Cădrie, Cădriaş“,
„Că de mine n'ascultaşi!...“
Şi la goană mi-l gonea,

L'ndrepta Novac pe munte,
Şi ca uliu pe brăbete;
Şi-l doborî la poiană
Ca uliu pe coţofană.
Când l'ndrepta la şusea,
Cu buzduganu când da,
Di pe Galbina că-l lua
Ş'o falcă-i îndrepta;
Oichii din cap îi sărea
Şi limba că-şi răteza.
Da Novacu aşa-i spune:
„Ţ-ă mai bine cuscre-aşa",
„N'ascultaşi de vorba mea"
„Să-ţi iau şi pe Galbina!"
Paloş, iatagan trăgea,
Capu dila trup îi lua,
Ş'o lua pe Galbina.
Pleca Novacu cu iea,
Colea 'n deal în Stari Deal
La casăli lu Novac,
Cu frati-su Bănăbac.
Novac cum ajungea,
Iel la Stanca aşa strigă:
„Stanco, nepoţâca mea",
„Până-acuşa, nepoţâcă",
„Dar, acuşa o norică".
„Iacă, taică, ce-am făcut",
„Cu cuscru m'am ogodit",
„Galbina v'a dăruit".
Stanca pe Galbina-o lua
Şi'n grajd de piatră o băga
Fân cu floare Stanca-i da,
Când în casă că venea,
Iar Novacu zo-i spunea:
„Iacă, taică, ce-am făcut",
„Disagii de carne-am umplut",
„Luai tot carne bună, grasă"

„Să prăjim desară varză“.
Stanca 'n disagi că căta,
Capu lu Cădriu scotea,
Lacrămile-o podidea,
Şi din gură-aşa zâcea:
„Lele, tată, măi Novace“,
„Cu Cadriu n'ai ogodit“,
„I-ai luat capu dila trup...“
Da Novac-aşa zâcea:
„Taci cu taica nu plângea“,
„C'aşa este vitejia“,
„Vitejia şi mânia“.
„Astăzi face, mâne-şi uită“,
„Vine alta şi mai uită“.
Iară Stanca că-mi tăcea.
Novac dacă-mi vedea,
Lăutari buni îmi tocmea.
Făcu nunta lu Ioviţă,
Că i-a dus o copiliţă,
Făcu nuntă cât de bună,
O lună ş'o săptămână.
Da mi-o făcu cât de ra,
De când să ivea luna,
Şi-mi uidea ca secera.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

DOIECIN)*

Când oi zăce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Din cotro soare răsare,
Sus pe malu măriei,
Sosit-a şi s'a aflat
Un arap negru buzat,
Cu buza cât un ficat.
Când îi priveşti după cap,
Ii stă solzu ca de crap;
Da când îi priveşti pe burtă,
Ii stă solzu ca de ştiucă.
Mânili, prăjinili,
Picioarli, rişchitoarili;
Capu lui cât baniţa.
'Nvălitoarea capului,
Ca rotila plugului.
Om de casă şi de masă
Câte-o nevastă frumoasă;
Să şadă cu ea la masă,
Şi mănâncă la mâncare
Nouă coptoare de pâne
Şi bea nouă boţi de vin,
Ş'alte nouă de rachiu,
Tăman atuncea-i chefliu.
Şi cere, arapu cere,
In culcare, fată mare,
Cu cine să culca sara,

*) Variantă; se află şi în colecţia Giuglea-Vâlsan «Dela Românii din Serbia», pag. 29.

Pănă'n ziuă îngropa.
Iacă rându că venea
Şi la sora lui Doicin,
Lui Doicin, Doicin bolnavu,
Ceal de nouă ani zăcând.
Sufletu nu i-a ieşit
Că mai are încă rând,
Pe toate nu le-a furşit.
Da Smăranda fată mare
Lua vedriţa'n cobeliţă
Şi pleca la Dunăriţă.
La Dunăre mi-ajungea
Să'ntâlnea cu vară-sa.
Da vară-sa-i povestea:
„Fa, văruică, d-ta",
„Tu la apă mi-ai venit",
„Ştii, văruică, da nu ştii",
„Că la noi mi s'a sosât",
„Tot o ală de arap"
„Cu buza cât un ficat".
„Când îi priveşti după cap",
„Ii stă solzu ca de crap".
„Da când îi priveşti pe burtă",
„Ii stă solzu ca de ştiucă".
„Om de casă şi de masă",
„Câte-o nevastă frumoasă"
„Să şadă cu ea la masă".
„Mi-este câne ală mare"
„Că mănâncă la mâncare"
„Nouă coptoare de pâne"
„Şi bea duşmanu la bere"
„Câte nouă boţi de vin"
„Ş'alte nouă de rachiu",
„Tăman atuncea-i chefliu".
„Şi mai cere, câne, cere"
„In culcare fată mare".
„Câte fete'n Ţaligrad"

„El cu toate s'a culcat“
„Pănă'n ziuă le-a'ngropat“.
„Ş'acu rându ţ-a venit“,
„Văruică, desar' te duci“
„Cu arapu să te culci“.
Da Smaranda de-auza,
Pe vedre să mânia,
Şi 'ndărăt mi să'ntorcea,
Şi tuna'n casă plângând;
Ieşea afară suspinând,
Oichii la soare ţânând,
Da Doicin tot întrebând:
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Ce tui în casă plângând“,
„Ieşi afară suspinând“,
„Oichii la soare ţânând“,
„Or cu mine ţi s'a urît“,
„La căpătâie mutând“,
„Aşternute scuturând“.
Da Smaranda sta, grăia:
„Lele, nană, mă Doicine“,
„Eu ţi-aş spune, mi-e ruşine“;
„Şi mi-e ruşine de tine“,
„Eşti mai mare decât mine“.
„Cu tine nu mi s'a urît“,
„Aşternute scuturând“,
„Căpătâili mutând“.
„N'auzi că mi s'a sosât“,
„La malu Stămbulului“,
„Tot o ală[1]*) de arap“,*
„Un arap negru buzat“.
„Om de casă şi de masă“
„Câte-o nevastă frumoasă“;
„Să şadă cu ea la masă“,
„Să-şi facă voia deplin“.

---

1) Monstru.

„Şi m-e câne, ală mare“,
„Mult mănâncă la mâncare“:
„Nouă coptoare de pâne“
„Şi bea cânili la bere“,
„Câte nouă boţi de vin“.
„Ş'alte nouă de rachiu“,
„Tăman atuncea-i cheflîu“.
„Şi cere arapu, cere“,
„In culcare, fată mare“.
„Cu cine sara să culcă“
„Dimineaţa o şi'ngroapă“.
„Ş'acuşi rândul a venit“,
„Cu arapu să mă culc“,
„D'aia tun în casă plângând“;
„Ies afară suspinând“,
„Oichii la soare ţânând“.
Da Doicin dacă-auza
El din gură-aşa zâcea.
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Nu te teme nimica“,
„Să te duci und' te-oi mâna“,
„Pe murgu din grajdi oi lua,
„Să te duci cu iel colea“,
„La fratimiu potcovar“,
„Pe negru să-l potcovească“,
„Cu cuie de sârmă 'ntoarsă“,
„Să ţână bine la coastă“.
„Că m-e naica om bolit“,
„Şi m-e frică de căzut“.
Da Smaranda de-auza,
Grajdi de piatră deschidea,
Pe negru de frâne-l lua,
La potcovari să ducea
Şi din gură să ruga:
„Lele nană, potcovari“,
„Când oi zâce di-un pelin“,
„M'a mână nana Doicin“,

„Negru să i-l potcoveşti“,
„De grea cale să-l găteşti“;
„Cu cuie de sârmă 'ntoarsă“,
„Să-l ţână bine la coastă“.
„Că e nana om zăcut“,
„Şi e frică de căzut“.
Potcovaru sta, vorbia:
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Să-ţi râdici tu poalili“,
„Ca să-ţ văd picioarili“.
„Negru să ţâ-l potcovesc“,
„De grea cale să-l gătesc“;
„Cu cuie de sârmă 'ntoarsă“,
„Să-l ţână bine la coastă“,
„Că e nana om zăcut“
„Şi e frică de căzut“.
Da Smaranda de-auza,
Din oichi negri lăcrăma;
Şi cu negru să'ntorcea,
Iară'n grajd că îl băga,
Şi iar tăbăra, plângea.
Da Doicin tot o'ntreba:
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Ce tot plângi tu naică-aşa?“
Da Smaranda-i sta, spunea:
„Lele, nană, mă Doicine“,
„Cum de n'aş poate să plâng“,
„Nu ţ-ă negru potcovit“,
„Da eu la arap mă duc“.
Da Doicin că întreba:
„Di ce naică-mi spui aşa?“
Smaranda zo povestea:
„Iote, nană, dice zâc“,
„Imi zâsă nana potcovari“,
„Să-mi râdic eu poalili“,
„Să-m vadă picioarili;
„Ş'aşa ce m'am supărat“,

„Venii cu negru la grajdi“.
„Da Doicin dacă-auza“,
El din gură aşa zâcea:
„Lasă naică nu plângea“,
„Merge negru meu ş'aşa“
„Da tu naică să te duci“,
„C'am un frate săbier“,
„Sabia să ţi-o tocească“;
„'N venin de şerpe s'o călească“,
„De arap să o gătească“.
Da Smaranda de-auza,
Săbioara din cui lua,
La săbier să ducea
Şi din gură-aşa-i spunea:
„Lele, nană, săbiere“,
„M'a mânat nana Doicin“,
„Sabia să i-o toceşti“;
„'N venin de şerpe s'o căleşti“,
„De arap să i-o găteşti“.
Săbieru sta vorbea:
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Să-ţ desfaci chetorili“
„Şi să-mi arăţi ţâţăli“,
„Ţâţăli să le iubesc“,
„Săbioara s'o tocesc“;
„'N venin de şerpe s'o călesc“
„De arap să o gătesc“.
Da Smaranda de-auza
Sabia 'n teacă-aşeza,
Iar îndărăt să'ntorcea.
Şi tuna'n casă plângând;
Ieşea-afară suspinând,
Oichii la soare ţânând.
Da Doicin tot întrebând,
Şi din gură bombonind:
„Mi-a vorbit câne ceva“,
„De plânge sora aşa?“

Iar frati-su c'o'ntreba:
— „Ce plângi naică, sora mea",
„Ţi-a vorbit câne ceva",
„Ia spune tu la naica!?"
— „Lele, nană, mă Doicine",
„Zo me ruşine de tine";
„Zâsa nana săbieriu",
„Să-mi desfac chetorili",
„Să-i scot afar ţâţăli",
„Ţâţâsoarli să-mi iubească";
„Săbioara s'o tocească",
„De arap să o gătească".
Da Doicin aşa zâcea:
„Taci cu naica nu plângea",
„Taie sabia mea ş'aşa!"
„Du-te naică acuma",
„C'am un frate ovreiaş";
„Da mi-este frate de sânge",
„Da mi-este frate de cruce".
„Frati-miu e ovreiaş",
„Ce-al mai mare dugăiaş";
„Dila frati-miu să ceri",
„Trii topuri de pânză rară".
„Să iai un top de-a mai groasă"
„Să mai strâng eu ale oasă;
„Să iai unu de mijloc",
„Să cuprindă piste tot".
„Să iai unu mai subţâre",
„Să-mi mai vină-o ţără fire".
Iacă Smaranda pleca
La dugaie mi-ajungea
Pe oichi negrii să ştergea,
Ovreiaşu de-o vedea,
Deloc pe soru-sa'ntreba:
„Ce Smarando sora mea",
„O cere nana ceva?!",

„Să-i dau din dugaia [2]) mea?!“
Da Smaranda zo-i spunea:
„Lele, nană, ovreiaş“,
„M'a mânat nana Doicin“,
„Trii topuri de pânză-i dai,
„Să-i dai unu de-a mai groasă“,
„Să-şi mai strângă ale oasă“.
„Să-i dai unu de mijloc“,
„Să-l cuprindă piste tot.
„Să-i dai unu mai subţâre“,
„Să-i vină o ţâră fire.
Ovreiu, ovreiu erea,
Da cum îşi ţânea legea,
Trii topuri de pânză lua,
Pe ales i le-alegea,
Smarandi'n braţă le da
Şi din gură aşa-i zâcea:
„Du-te naică, mai de grabă“,
„El de nouă ani zăcând“;
Zâlili nu le-a furşit“,
„C'or mai avea încă rând“.
Smaranda acas venea
Pe părete-l aşeza
L'încinsă cu pânza groasă
Şi-i mai strânsă ale oasă.
L'încingea cu-a de mijloc,
Şi-l cuprinsă piste tot.
L'încingea cu-a mai subţâre,
De-i venea o ţâră fire,
Ş'atunci din gură zâcea:
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Ia adu-l pe Negru încoa“.
Când pusă picioru'n scară
Deodată mi s'arunca
Pe Negru 'ncăleca

2) Prăvălia.

La Smaranda că cerea:
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Ia dă' soață săbioară“,
„Să-o atârn la subțăoară!“.
Pornea cu Negru-mi pleca,
Când pe poartă afar ieșea,
Capu 'ndărăt 'l învârtea,
Buzduganu nu-l vedea.
El din gură așa vorbea:
„Bre, Smarando, sora mea“,
„Ia dă-mi buzduganu-ăla“,
„Că plecai eu la arap“,
„Buzduganul l-am uitat“.
Da Smaranda zo-mi căsnea,
Nu putea l-aridica,
Atunci Doicin să'ntorcea,
Deștiu-al mic încârliga,
Și de toartă l-apuca;
La terchie 3) *l-așeza,*
Iși lua drumu și pleca.
Când din sat afar ieșea,
O arătură vedea,
El din gură-așa zâcea:
„Să mi-l cerc pe Negru meu“,
„Să mi-l cerc pe arătură“,
„Să-mi mai fac o săritură“.
Și-l mâna pe arătură,
Și-i făcu o săritură,
Când îl scoasă la șușea,
Drept la arap pleca.
Când de conac ajungea,
Buzduganu 'n mână lua;
De trii ori când învârtea,
Drumu'n țărabă 4) *că-i da,*

---

3) Ciochină (cuiul dela șea).
4) Gard.

Tărăbili zo sărea,
Arapu să spământa,
Şi din foişor striga:
„Măi, Doicine, D-ta“
„Ce-mi fărămaşi tăraba“
„De nouă ai ai zăcut“.
„Ş'acuşi la mine-ai venit“.
Da Doicin îi răspundea:
„Măi, arape, D-ta“,
„Ia vino la mine'ncoa,
„Să-ţi dau eu pe sora mea“,
„Să te culci câne cu ea“.
Da Arapu de-auza,
Jos pe scară dubăra,
Şi din gură-l întreba:
„Măi, Doicine, Dumneata“,
„Vrei la flinte ne'mpuşcăm“;
„Or la săbii ne tăiem“,
„Or la luptă ne luptăm“.
Da Doicin aşa-i spunea:
„Vin aproape ne luptăm“,
„Cari pe care ne bătem“.
Arapu la Doicin venea,
Deodată-l 'mbrăţişa,
Tăbăra de să lupta.
Arapu când l-aducea,
De pământ când îl znopea,
Până'n gleznă-l scufunda.
Da Doicin să mânia,
Pe genunche-l învârteşte,
Pe arap că mi-l trânteşte.
Păn la genunchi îl scufunda,
Şi arapu iar aşa.
Doicin când să mânia,
Odată să opintea,
Pe Arap când îl znopia,
Până'n subţiori îl scufunda.

Deloc trăgea sabia,
Capu la arap îi lua,
Şi'n desagă-l lăpăda.
Lua pe Negru şi pleca,
Să ducea la potcovari;
Potcoavili să-i plătească,
Să nu să mai zăbovească.
La săbier iar aşa
Să-i plătească sabia,
Când pe cale că mergea,
Nu ştiu ce nu' s'auza,
S'auza un zgomot mare,
Incotro soare răsare.
Pin codru verde trecea,
Şi la poiană ieşea;
La poiană-l întâlnea,
Vro doi, trii văcăraşi,
Care vacili păştea,
Ei plângea şi să văita,
Lui Doicin îi povestea:
„Lele, moşule, Doicine",
„La noi aici s'a ivit",
„S'a ivit un şerpe mare",
„Cu oichii cât covetaua",
„Da limbili ca lopata";
„Ne ia viţăii dila vaci",
„Pe noi ne lasă săraci".
„Da şi mânjii dila cai",
„Uidim datori pe mălai".
Moşu Doicin de-auza,
Pe văcăraşi întreba:
„Unde-i vezurina?"
„Să mergem şi păn la ea",
„Belcum[5]*) toate n'am furşit";*

5) Poate.

„D'aia sufletu nu mi-a ieşit",
„C'oş mai avea încă rând".
Văcăraşii l-aducea,
De unde şerpile ieşea;
Moşu Doicin când vedea,
După piatră să ciucea.
Iacă şerpe să'nvârtea,
Capu afară scotea,
Da, Doicin cu sabia.
Şi-i lua capu dila trup,
Răzmă sabia 'n pământ,
Făcu brazdă ca de plug.
Capu de şerpe îl lua,
Şi'n disagi că mi-l punea,
Işi lua drumu şi pleca.
Când în sat că-mi ajungea,
Pila potcovaru da,
Şi lui bacşişu să-i dea.
Dila poartă mi-l striga,
Nu 'ntreba nu ispitea,
Deloc capu că-i tăia;
Şi'n disagi că-l lăpăda.
La săbieri iar aşa,
Şi lui capu îi tăia,
Iar în disagi îl punea.
Pila ovreiaş trecea,
Cu ovreiu lua mânca,
Când acasă să ducea,
Da Smaranda adăsta.
Di pe Negru jos să da,
Disagi di pe Negru lua,
Capetili răsturna;
Da Smaranda când vedea,
Ea de frică tremura.
Da Doicin zo-i mai spunea:
„Nu te teme, sora mea",
„Arapu-l-am prăpădit",

„Țâie zăle ț-am lungit“.
Cu frații m'am ogodit“,
„I-am răpus jos su pământ“,
„Să n'aibă la tine gând“.
„Acuși, naică, să te duci“,
„Și la mine să-mi aduci“,
„Patruzăci de protopopi“;
„Pe mine să mă citească“,
„Naică, să mă spovedească“.
„Domnu din sus s'o uita“,
„Sufletu meu l'o ierta“.
„Belchem toate le-am furșit“,
„C'am avut eu încă rând“.
Protopopii ajungea
De ceteală mi-l cetea
Pe Doicin îl spovedea
Domnu sufletu-i ierta
Doicin sufletu își da
Lua Smaranda-l îngropa,
La anu să mărita,
Mândru bărbățăl că lua;
Și trăia pe Țară[6]) 'n pace,
Că n'are arapu ce-i face.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte) din com. Alexandrovăț, jud, Negotin-Craina, valea Timocului-jugo-slav.

6) Țara Românească.

*VÂNTU CRIVETU**)

Lină verde, mândălac,
N'aţ auzât ş'aţ aflat,
Voi, de vântu Crivetu,
Putere dumnezăiască,
Cu iea cine să lovească?!.
Impăratul din Stambul,
Câte legiuiri pe pământ;
Iel pe toate le-a bătut,
Numai cu vântu a uidit
Tot cu vântu Crivetu,
Putere dumnezăiască,
Cu ea cine să lovească!?
Pe toţ paşii ce i-a-avut,
Iel cu toţ mi s'a vorbit;
Numai unu să aflà,
Colceag Paşa ceal de mult,
Iel din gură-aşa zâcea:
„Mă 'mpărate, luminate",
„Câţ paşi ai pe pământ",
„Iei toţi mi s'a bătut";
„Şi tot că mi-a isprăvit",
„Numai ieu că mi-am uidit".
„Ieu cu vântu să mă bat",
„Baş[1]) cu vântu Crivetu";
„Putere dumnezăiască",

*) Variantă, în colecţia Giuglea-Vâlsan, poartă denumirea «Colceag Paşa», pag. 275.
1) Chiar.

„Ieu cu ea să mă lovesc“.
Atunci vântu Crivetu,
La Colceag Paşa venea,
Şi din gură-aşa striga:
„Hai bre paşă, bre Colcege“,
„Vreai cu mine să te baţi?“
Colceag Paşa răspundea:
„Vântule, măi vântule“,
„Unde mergem ne bătem?“
Iel din gură aşa-i zăcea:
„Aide paşă, măi Colcege“,
„Colea 'n câmpu Culilor“;
„La fântâna gerului“,
„Unde-i pasă turcului“.
„Şi mă rog de Dumneata“,
„Agalili-oi îmbrâca“,
„Să 'mbrace nouă cămăşele“,
„Piste nouă cămăşele“,
„Alte nouă zăbunele“,
„Piste nouă zăbunele“;
„Să 'mbrace nouă cojoace“
„Piste nouă cojocele“;
„Alte nouă iepângele“,[2]
„Să ţină la ger şi iele“.
Colceag Paşa de-auza,
Toată-oştirea îmbrăca,
Câte nouă cămaşele,
Piste nouă cămăşele.
Imbrăca nouă zăbunele,
Piste nouă zăbunele;
Şi 'mbrăca nouă cojoace,
Piste alte nouă cojocele.
Alte nouă iepângele,
Să ţână de ger şi iele.
Colceag Paşa că pleca,

2) Mantale.

La fântâna gerului,
Colea 'n câmpu Culelui.[3])
Dară vântu Crivetu,
Cu o nare cam trăgea,
Și la Coșava[4]) *striga:*
„Oi Coșavo, sora mea",
„Ia măi sufla câtăva";
„De mai scoate noorii",
„Să te pui cu ploili".
Tăbàra Coșava sufla,
Zâua, noaptea că ploia,
Și la ţoale mi-i uda.
Atunci Vântu Crivetu,
După munţ-ai mari să da,
Când tabăra de sufla,
Da Turcii cum îngheța.
Cu puștili în vânt că da,
Vântu sufla,
Turcu 'ngheța.
Colceag pașa să ducea,
Groapă 'n pământ că facea,
Și cedârul[5]) *așeza.*
Și tuciul îl încinta,
Cine la iel că venea?
O gageală turc bătrân,
Cu cioarecii rupţi în fund.
Iel din gură-așa zâcea:
„O, Efende,[6]) *pașo bre",*
„Iacă vântu ce-a făcut",
„Iel pe toţ ne-a omorît".
Colceag pașa sta, zâcea:

---

3) Oraş în Bulgaria de est.
4) Coşova e vânt ce bate prin regiunea de N-E. a Jugoslaviei, Banat şi Oltenia.
5) Umbrela.
6) Domnule.

„Fărâmaț voi paștili",
„S'ațâțaț focurli",
„Până'n zâuă să scăpați",
„Fuga de-aicea să dați..."
Turcii puștili frângea,
Condacili i le lua,
Tăman focul l-ațâta
Da și vântul că-i vedea,
Odată tare sufla;
Și tăciunii că-i sbura,
In Dunăre-i lăpăda.
Iar Turcu baraf bătrân,
Iel lui pașa că-i spunea:
„Iacă vântu ce-a făcut",
„Focurile ne-a sburat",
„Și tăciunii-a lăpădat",
„In Dunăre i-a aruncat".
Colceag pașa ceal bătrân,
Apoi din gură zâcea:
„Toț caii să vi-i tăiaț"
„Mațăli le lăpădaț".
„Și'n coșurili la cai să vă băgaț".
Iacă Turcii-așa făcea,
Cum pașa că-i învăța.
Dară vântu Crivețu,
Când tăbăra de sufla,
Și pe toț că-i îngheța.
Când zorile să vărsa,
Vântu Crivețu venea,
Cu mustățăli de chidă;
Cu chetorili de brumă,
Cu cârja de ghiață 'n mână.
La cedâr mi să ducea,
Și din gură-așa zâcea:
„Colceag pașa, Dumneata",
„Ce te-ai băgat în pământ?"
„Mai dă-mi oaste să mă bat",

„Că ăştia-au înghețat",
„Crac de Turc ieu n'am lăsat".
Colceag paşa'nmărmurea,
Nu putea iel răspundea,
Dară vântu di colea;
Cu o nare caldă-mi sufla
Puțâni Turci învia.
Colceagu afar când ieşea,
Pe picioare zo-mi fugea,
Şi da fuga iel la Dii,[7]
Dila Dii încătre Stambul.
„Tum-te atuncea iel vorbea:
„Oi sărac de maica mea!"...
„Cine-o mai face ca mine",
„Pedepsât să fie'n lume".
„Baca, baca şim din gheaur" [8]
„Gheaur başi orda"
„Asta Dilio-Iovan başi"
„Putere Dumnezăiască",
„Cu ia cine să lovească?"
In Stambul că rămânea,
Cu vânt nu să mai bătea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

7) Vidin.
8) Înjurătură turcească.

*M A N O L I A**)

Pe Argeş în jos,
Negru Vodă trece,
Pe un mal frumos,
Cu meşterii zece.
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Dila Poenari,
Cu Manolia zece
Care-i şi întrece.
Cum merg toţ pe cale,
Să-mi aleagă'n vale,
In vale'n Aluniş;
Loc de mănăstire,
Pentru pomenire.
Domnul cum mergea,
Şi'n cale 'ntâlnea;
Pi-un biet ciobănaş,
Din fluer doinaş.
Domnu cum îl vede,
Ş'apoi l'ntreba:
„Măi, biet ciobănaş,
„Din fluer doinaş",
„Pe unde-ai umblat",
„De oichi nu ţ'a dat"
„Zâd de mănăstire",
„Pentru pomenire?!

---

*) Variantă, în colecţia Giuglea Vâlsan, poartă denumirea de „Manole zidaru" pag. 177 şi 182.

„Nu cumva te-ai dus“,
„Pe Argeș în sus“,
„Cu turme te-ai dus“;
„Pe Argeș în jos“,
„Cu turmili-ai fost“;
„Zâdu nămolit“,
„Și neisprăvit?!“
Da al biet ciobănaș,
Din fluer doinaș,
Din gură grăia:
„Ba Doamne-am văzut“,
„Asară-am trecut“,
„Zâdu l-am văzut“;
„Râu e'nămolit“,
„Și neisprăvit“.
Cânii cum îl vede,
La iel să răpede,
Ș'a latră amurtâu,
Și-mi urlă-a pustiu.
Colea la grindiș,
In vale'n aluniș,
Domnul Negru Vodă,
Pe cale mergea
Cu nouă meșteri mari,
Calfe de zâdari,
Dila Poenari;
Cu Manolia zece
Care-i și întrece.
Ciobanii spuneau:
„Iote, Doamne, aicea,
„Zâdu părăsât“,
„Din vreme de mult“.
Domnul Negru Vodă,
Ce e bun de vorbă,
Din gură grăia:
„Iacă zâdu meu“,
„Care-l aleg ieu“;

„Zâd de mănăstire“,
„Păntru pomenire“.
Chiar Domnul zâcea:
„Voi meşterii mari“,
„Calfe de zâdari“,
„Dila Poenari“;
„Cu Manolia zece“,
„Şi pe toţ vă'ntrece“.
„Curând vă sâliţ“,
„Sfoarăli'ntindeţ“,
„Zâdu de'ncepeţ“,
„Ca să-mi faceţ mie“;
„Mândră mănăstire“,
„De pomină'n lume“.
„Da de nu apoi“,
„Voiu zădea pe voi“;
„Voiu zădea de vii“,
„Chiar la temelii!“
„Zâdu meu să crească“,
„Apoi să sporească“,
„Să nu zăbovească!“
Meşterii cei mari,
Calfe de zâdari,
Curând să sâlia;
Sfoarăli'ntindea,
Zâdu de pornea.
Zâua ce-mi zâdea,
Noaptea surupa;
A doua zâ aşa,
Ş'a tria zâ iar.
Zâdea în zâdar,
Zâdu surpa,
Chiar jos cădea,
Zâdu nu sporea,
Nici nu-l isprăvea.
Chiar meşteru Manole,
Zâdăraş Monole;

Sfoarăli-astrângea,
Nici numai zâdea.
Ş'apoi să culca
Ş'apoi adurmea,
Ş'un vis că visa,
La lel că venea;
Cea şoaptă de Sus,
Aievea i-a spus:
Zâdăraş Manolea",
„Cel zâdari ca tine",
„Nu să află'n lume".
„Zâdu n'o spori",
„Pănă n'aţ zâdi",
„Acea întâiu fămeie",
„Acea 'ntâiu soţâie";
„Aducând bucate"
„La soţ şi la frate".
„Prânz de mâncătură",
„Vin de beutură",
„La soţâie bună";
„S'o zâdiţ de vie",
„Chiar în temelie".
„Zâdu să vă crească",
„Apoi să sporească",
„Să nu zăbovească".
Negru Vodă vine,
Vine să cunune;
Pe toţ vă răpune,
Unu n'aţ rămâne.
Chiar meşter Manolia,
Zâdăraş Manolia,
Apoi să treza,
Ş'apoi că-mi verbea:
„Voi meşterii-ai mari";
„Calfe de zâdari",
„Dila Poenari".
„Scule s'astrângeţi",

„Toţ îngenunchiaţ";
„Pânea să pupaţ",
„Sarea-mi sărutaţi".
„Cu toţ să juraţ"
„Taina să ţâneţ";
„Voi să nu spuneţ"
„La soţ şi la soră",
„Pe lume cu dor".
„Ieu când m'am culcat",
„Visu l-am visat",
„Ş'aievea mi-a spus:
„Până n'am zâdi";
„Şi ni-om hotărî"
„Acea 'ntâiu fămeie",
„Ş'acea'ntâiu soţâie";
„Care s'o ivi,
„Mâne'n zori de zâ".
„S'o zâdim de vie"
„Chiar în temelie",
„Zâdu să ne crească";
„Ş'apoi să sporească",
„Să nu zăbovească".
„Că Negru Vodă vine,
„Vine să cunune";
„Pe toţ ne-o răpune",
„Unu n'om rămâne".
Chiar meşterii ai mari,
Calfe de zâdari,
Dila Poenari,
Toţ le grămădea,
Ş'apoi îngenunchia.
Pânea mi-o pupa,
Sarea săruta;
Cu toţ să jura,
Să ţână taina.
Iei că n'o spunea,
La soţ şi la soră,

Pe lume cu dor.
Chiar meşter Manolia,
Şi iel îngenunchia;
Şi iel să jura
Să ţână taina.
Apoi când jura,
Meşteru Manolia,
Iel mi să suia
Pe gard de nuele,
Şi mai sus pe schele.
Arşinu[1] *ciop!ea,*
Pe zâd l-aşeza,
Da meşterii lui,
Iei să'nfurişară,
Veste că dădură,
La soţ la sorioară,
Să nu să ivească;
Să să zăbovească[2]*,*
Zâle să-şi lungească.
Da Meşter Manolia,
Iel taina-o ţânea;
Nici nu mai spunea,
La soţ şi la soră pe lume cu dor.
De zâd că-mi zâdea,
Meşteri năvălea;
Arşine-aducea,
Manolia zâdia.
Di pe mănăstire,
La vale-mi privea,
Ş'avea ce-mi vedea:
Iacă Ana lui,
Floarea câmpului,
Aduce bucate,

1) **Piatră paralelipipedică.**
2) **Să întârzieze.**

La soț și la frate.
Manolia privea,
Oichi-și învelea,
Ș'apoi zo plângea,
Din gură zâcea:
„Iacă Ana mea",
„Iea cum s'a sculat",
„De noapte-a plecat";
„Ș'acas mi-a lăsat"
„Copil nescăldat";
„Și nelegănat",
„Țâță nu i-a dat".
„De noapte-a plecat"
„Sus la mănăstire",
„De pomină 'n lume",
„S'o zâdesc de vie",
„Colea'n temelie";
„Zâdu meu să crească",
„Să nu zăbăvească".
La copil cum să gândea,
Ș'așa rău că-i părea,
Oichi 'n sus i-arâdica,
Și la Dumnezău să ruga:
„Doamne Sfântule",
„Și puternicule!"
„Măi dă-I Doamne, Dă-I"
„O ploaie cu spumă";
„Să-mi curgă șuvoaie",
„Să meargă pâraie".
„S'o oprească'n vale",
„S'o'ntoarcă din cale",
„Și să zăbăvească",
„Zâle să-și lungească";
„Copilu să-mi crească",
„Să mă pomenească".
Chiar Domnu-auza,
Ruga-i asculta,

Şi iar Domnu-i da:
Da o ploaie grea,
O ploaie cu spumă;
De-mi curgea şuvoaie,
Şi mergea pâraie.
Ploaia rău ploia,
Ana nu grija,
Poale sumetea;
'Nainte mergea,
Nu să zăbăvea.
Meşteru Manolia,
Dipe mănăstire,
Iar să zăuita;
Pe Ana-mi vedea,
Şi iar să ruga:
„Măi dă-I, Doamne dă-I",
„Pe Sfântu Gorneac" [3],
„Cu vântu-al turbat";
„Paltinii să'ndoaie",
„Brajii să-i despoaie".
Drumurli o'ncurca",
„Să vină alta",
„Iea să zăbăvească",
„Zâle să-şi lungească",
„Copilu să-mi crească";
„Să mă pomenească".
Chiar că Domnu da,
Pe Sf. Gorneac;
Cu vântu-al turbat,
Sufla-amestecat.
Paltini'ndoia,
Brajii-i despoia,
Drumurli'ncurca.
Ana ce-mi făcea?
Pin crengi îmi trecea,

---

3) **Vânt foarte puternic ce bate dinspre munte, în Carpaţii timoceni.**

Şi iar că mergea;
Meşteru Manolia,
Din gură zâcea:
„Măi dă-I Doamne, dă-I“
„O turmă de oi“;
„Cu trii ciobănei“,
„Cu nişte câni răi“.
„Câni să sloboza“,
„De s'o speria“,
„Să-i verse oala“;
„Indărăt s'o'ntorcea“,
„Imi gătească alta“.
„Până mi-o găteşte“,
„Or cum zăbăveşte“,
„Zâlili-şi lungeşte“;
„Copilu să-mi crească“,
„Să mă pomenească“.
Chiar Domnu-auza,
Ruga-i asculta,
Chiar că Domnu-i da,
'Naintea iei ieşea,
O turmă de oi;
Cu trii ciobănei,
Cu nişte câni răi.
Câni să sloboza,
La Ana lătra;
Rău mi-o ocolea,
Ana nu grija.
Pin câni îmi trecea,
Şi să'ndirepta;
Sus la mănăstire,
Iea cum mi-ajungea,
Zâdăraş Manolia,
Mi să cubăra
Pe gard de nuele,
Şi mai jos pe schele.
Pe-Ana 'n braţă-o lua,

Şi mi-o săruta,
Din gură-î zâcea:
„Ano, soața mea“,
„Vin la mine'ncoa“;
„Să te zâdesc de vie“,
„Colea'n temelie“.
„Zâdu meu să crească“,
„Apoi să sporească“.
Ana să râdea,
Pe Ana 'n brață-o lua,
Şi mi să suia;
Pe gard de nuele,
Şi mai sus pe schele.
In zâd o-așeza,
Meșteri năvălea,
Cu-arsine[1] *pe iea;*
De zâd o zâdește,
Da nu să'nglumește.
Ana răspundea:
„Manolio, Manolio“,
„Zâdăraș. Manolio“,
„Vreai să te glumești“,
„Or că mă zâdești“;
„Mă zâdești de vie“,
„Chiar la temelie“.
Manolia zâcea:
„Ano soața mea“,
„Ieu vreau să glumesc“,
„De zâd te zâdesc“,
„Ca să isprăvesc“;
„D'alba mănăstire“,
„De pomină'n lume“.
Zâdu rău creștea,
Păn' la gemănare;
Ana sta, plângea,

---

1) **Lespezi paralelipipedice.**

Din gură zâcea:
„Zâdăraş Manolia“,
„Nu-ţ mai vez de şagă“,
„Nu e bună dragă!“
„Zâdu rău mă strânge“,
„Trupuşoru-mi frânge“;
„Ţâţâşoara-mi curge“,
„Copilaşu-mi plânge!“
„Plânge şi suspină“,
„Să-i dau ţâta'n gură“.
„Că ieu m'am sculat“,
„De noapte-am plecat“,
„Ş'acasă-am lăsat“;
„Copil nescăldat“,
Şi nelegănat!!“.
„Cine ţâţă i-o da?“
„Cine mi l-o legăna!!“...
Manolia zâdea,
Da nu să 'nglumea,
Ana rău plângea.
Meşteri năvălea,
Cu arşin pe iea,
Zâdu rău creştea.
Lângă ţâţâşoare,
Ana rău gemea,
Ş'apoi să ruga:
„Meştere Manolia“,
„Cel zâdari ca tine“
„Nu să află'n lume!“
„Nu-ţ văzuşi de şagă“,
„Nu e bună dragă!“
„Zâdu rău mă strânge“,
„Trupuşoru-mi frânge“,
„Ţâţâşoarli-mi curge“,
„Copilu meu plânge!!“...
Manolia zâdea,
Lacrămi îi pica;

La oichi să ştergea,
Arşinu-aşeza.
Ana di colea,
Iea dacă-mi vedea,
Că nu este şagă,
Nu e bună dragă,
Din zâd să ruga:
„Meştere Manolio“,
„Cel zâdari ca tine“,
„Nu să află 'n lume!“
„Ce mă rog de tine“;
„In drept ţâţâşoare“,
„Să-mi laşi fereştioare!“
„Că lui Vancea-l meu“,
„Foame i-o venea“,
„Să vină la muica“...
„Din zâd m'o sugea“,
„Păn' s'o sătura!!“...
Manolia plângea,
Ciocanili lua;
Arşinul tăia,
Şi chiar că-i făcea.
In drept ţâţâşoare,
Două fereştioare,
Ţâţăli-i curgea,
Ana-l întreba:
„Manolio, Manolio“,
„Nu te-ai înglumit“,
„Baş [5]) că m'ai zâdit!“
„Da lu Vancea-l meu“,
„Cine ţâţă să-i dea“,
„Cine mi l-o legăna?“...
„Pe iel cine l-o scălda“,
„Cin' pe ptelie l-o ungea?“...

---

5) Chiar.

„Frumoasă ptelie-o avea“,
„Să mi-l sărute muica“,
„Că zo-mi rupsă inima!!“...
Da Manolia sta zâcea:
„Iote, Ano, soaţa mea“,
„Pisica ţâţă să-i dea“,
„Vânturli l-o legăna“;
„Ploili mi l-o scălda“,
„Şi ninsoarea l-o ungea“.
„Şi Vancea-l meu o creştea“,
„Să să facă voinicel“;
„Domnul facă colonel“,
„Judece armata iel“.
Dor atâta că-i spunea,
Pusă-arşinu pe iea,
Dară Ana zo gemea,
Şi Manolia zo plângea;
Aude pe-Ana gemând,
Numai poate iel plângând.
Iacă zâdu c'ajungea,
Ajungea păn' la grindiş,
Până sus la coperiş.
Meşterii căra grinduş,
Să-i aşează-acoperiş;
Colea pe grinduş,
Sus pe coperiş;
Meşterii lucrau,
Grindişi aşezau.
S'apuca de coperiş,
Frumos că o coperea,
Negrul Vodă ajungea;
Bună zăua că le da,
Meşterii că-i mulţămea.
Negrul Vodă sta, zâcea:
— „Măi voi meşterii-ai mari“,
„Sânteţi calfe de zâdari“;
„Cu Manolia al de zece,

„Care și vă'ntrece".
„Da voi nu-mi puteț",
„Mie să-mi făceț",
„Altă mănăstire",
„Mănăstire 'naltă";
„Și mai luminoasă",
„Pe cum nu mai e altă!?...
— „Ba Doamne că știm",
„Orcând să zâdim",
„Ca să-ț facem țâie",
„Altă mănăstire",
„Mult mai frumoasă",
„Și mai luminată",
„Pe Țară aleasă";
„Mănăstire'naltă",
„Pe cum nu e altă".
Domnul de-auza,
Apoi să supăra;
Ș'apoi porâncea,
La slugili lui;
Schele-mi cubăra,
Meșteri rămânea.
Sus pe coperiș,
Meșterii uidind,
Și toț iei plângând.
Schele-a dubărît,
Meșterii a uidit,
Ca să mi-i răpue,
Unu nu rămâie;
Să mi-i prăpădească,
Ca să pomenească.
Meșteri di colea,
Buni meșteri eria,
Sculili că-și lua
„Și iei își făcea,
Aripi zburătoare,
Din șindrili ușoare.

Aripi ca să zboare,
Di pe mănăstire,
Ca de pomenire.
Meșterii zburau,
Manolia uidea,
Sus pe coperiș.
Iel dacă vedea,
Și iel își făcea;
Aripi zburătoare,
Mănolia să zboare.
Când iel să 'nălța,
Aripi'ntindea,
Din zâd s'auza,
Un glăștior frumos;
Frumos și milos,
Zo vine din jos.
Glasu-așa răspunde:
„Meștere, Manolio"
„Nu-ț văzuși de șagă",
„Nu e bună dragă!"
„Zâdu zo mă strânge",
„Trupușoru-mi frânge",
„Țâțâșoara-mi curge",
„Vanciu meu zo plânge!!"...
Așa s'auza,
Manolia privea,
Oichii-și'nvălea,
Și iel că sărea;
Di pe mănăstire,
Colea pe șușea,
Carnea să spărgea;
Oasă fărăma,
Sufletu-i ieșea.
Domnul Negru Vodă,
Iel dacă-mi vedea,
Trupușoru-i lua;
In oraș, în Argeș,

De-l făcea ceșmea
In oraș în Argeș,
Il făcu fântână;
Cu apșoară bună,
Apă lecuită,
Cine bolnav că venea,
Și bea apă dila iea;
Lecuit mi să ducea,
C'așa Domnu că zâcea.
Da pe Vancea că mi-l lua,
Il lua surorli și-l creștea,
Bună școală'nvăța,
Să făcu cel bun ficior,
Și ieși de colonel.
De judecata-armata toată,
Ca ie Țara mai bogată,
Colonelu când crescu,
Și de ta-su când afla;
Să dusă la mănăstire,
Ce fu pentru pomenire,
Mănăstirea i-o privea,
Pe mumă-sa o vedea,
Cum ședea în zâd zâdită;
Cu arșine'nvăluită,
Dila Dumnezău rândită.
Colea'n Țara Rumânească,
Toată lumea să cetească,
Să nu să mai zăbăvească;
Și din vac pân' la vecie,
Mila Domnului să fie.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte), din com. Alexandrovăț, jud. Negotin-Craina, Valea Timocului jugo-slav.

GHIȚĂ CĂTĂNUȚĂ

Când oi zâce pelinița,
Pe ceal deal, pe cea culmiță
Trece Ghiță Cățănuță,
Lele și cu-a lui mândruță.
Cu cincisprezece cai bătrâni
Și cu nouă catâri,
Intovăraț cu gălbinei
Și cu mândra pintre iei.
Trece Ghiță șuerând,
Dară caii rânchezând,
Mânduleana aulind.
Dară Ghiță sta zâcea:
„Mândruleană, soața mea",
„Așa ieu ce m'aș ruga"
„Ca să-mi cântați un cântecel",
„De când eriam mititel".
Mândruleana sta, zâcea:
„Lele, Ghiță, soața mea",
„Baș acușa ț'oi cânta";
„Și-un pustiu de glas ce am",
„Când odat-o răsuna",
„Lunca'n vale-o răsuna",
„Braji mărunți o legăna",
„Ape reci o turbura"
„Și Rânjețu[1]) m'o-auza",
„Și ne iasă colea'n vale",

1) Ibovnicu.

„Şi ne opreşte din cale";
„Şi pe tine te-o tăia",
„Şi pe mine iel m'o lua".
Dară Ghiţă Cătănuţă,
Iel din gură aşa zâcea:
„Mândră, mândruleana mea",
„Da ştii, mândră, da nu ştii"
„Că şi ieu, mândră, nu sânt"
„Fămeie cu cârpă'n cap"
„Să mă dau la iel legat!"
„Şi ieu, mândruleană, sânt",
„Şi ieu sânt un voinicel"
„De ţâpă codru de iel".
Mândruleana de-auza,
Când abătea de cânta,
Lunca'n vale 'nbobocea,
Braji mărunţ îi legăna,
Ape reci le turbura,
Şi Rânjeţu de-auza,
Inainte le ieşea;
Şi le ieşi colea 'n vale,
Şi mi-i opreşte din cale.
Dară Ghiţă-aşa zâcea:
„Mă voinice, Dumneata",
„Dă-te alăturea din drum",
„Să trec cu mândra cântând".
Da Rânjeţu aşa zâcea:
„Nu e mândruleana ta",
„Şi ie ibovnica mea",
„Ce m'am iubit ieu cu iea".
Dară Ghiţă Cătănuţă,
Când aşa iel mi-auza,
Iel din gură aşa grăia:
„Mă voinice, Dumneata",
„Nu ie ibovnica ta",
„Şi ie mândruleana mea",
„Ce m'am cununat cu iea".

Da Rânjeţu sta, zâcea:
„Lele, Ghiţă, Cătănuţă“,
„Oi să te las făr' mândruţă“.
„Da ştii Ghiţă care sânt?“
„Ieu sânt Florea al florilor“,
„Zâua florii le 'nfloresc“,
„Dimineaţa'nbobocesc“;
„Măndrili le'mpodobesc“,
„In vale 'n luncă le iubesc“.
Dară Ghiţă răspundea:
„Mă voinice, Dumneata“,
„Da ştii tu care ieu sânt?“
„Ieu sunt luna lu Brumari“,
„Lui Brumariu al mai mare“,
„Ieu flor'li ţâ le pârlesc“,
„Pănă'n zâuă le'negresc“,
„Mândrili mi te urăsc“.
Dară Florea-l florilor,
Iel din gură aşa zâcea:
„Oi, măi, Ghiţă Cătănuţă“,
„Vreai la flinte ne'mpuşcăm“;
„Or la săbii ne tăiem“,
„Or la luptă ne luptăm“.
Dară Ghiţă aşa zâcea:
„La luptă să ne luptăm“
„Că lupta e mai dreaptă“,
„Dila Dumnăzău lăsată“.
Rânjeţu când auza,
Iel la luptă îl lupta.
Cam în trii zâle de vară,
Cam din zâ şi până'n sară
Să luptează, c'oi să moară.
Rânjeţu când l-aducea,
Lui păpucu că-i cădea,
Dară Ghiţă să ruga:
„Mândruleană, mândra mea“,
„Ce mă rog de Dumneata“,

„Păpucelu mi-a căzut";
„Bagă-mi păpucu'n picior",
„Or mă luptez, or că mor!"
Mândruleana sta grăia:
„Ba, mă Ghiță, nu așa".
„Că din doi bărbăței",
„Tot cu unu-oi rămânea"
„Și-mi petrec tinerețal"
„Ghiță și mi-oi stăpânea"
„Ai cei nouă catârei",
„Intovărăț cu gălbinei",
„Și cu doi cai pintre iei".
Și iar Ghiță să lupta,
Brânișoru[2]) să rupea,
Șelvarii[3]) 'n vine cădea,
Și iar Ghiță să ruga:
„Mândruleană, mândruleană",
„Brânișoru mi s'a rupt"
„Șelvari'n vine-a căzut"
„Și me frică de perit".
Mândruleana sta, zâcea:
„Las să-ți fie rău nu-așa",
„Ieu de tine m'am rugat",
„Dar tu nu ai ascultat".
„Și tu mie așa mi-ai spus":
„Ca să-ți cânt ieu cântecelu"
„Să m'audă Rânjețălu",
„C'o să-ți iea iel sufletălu!"
Ghiță-așa când auza,
Odată să opintea
Și șalvari-i lăpăda.
Și-l luptă cât îl luptă,
Apa morță mi-l trecea

---

2) Brăcinarul.
3) Pantalonii.

Şi Ghiţă zo să ruga:
„Mândruleană, mândra mea“,
„Ia mai cată tu colea“
„In poznariu la şalvari“.
„Scoate-mi cea verde basma“,
„Şterge-mă pe oichi cu iea“;
„Văd bine m'am năduşit“,
„Şi me frică de perit“.
Da nevasta sta striga:
„Ia taci, Ghiţă, nu-mi vorbea“
„Că din doi bărbăţăi“;
„Tot cu unu-oi rămânea“,
„Şi-mi petrec tinereaţa“ —
Dor atâta că zâcea,
Da Ghiţă să opintea,
Pe Rânjeţu l-aducea,
Şi de pământ îl trântea.
Paloş, iatagan trăgea
Capu dila trup îi lua
Şi pe cal să 'ncăleca,
Şi-şi lua nouă catârei,
Şi cu mândra pintre iei.
Şi pleca Ghiţă pe cale,
Şi pleca iel şuerând;
Şi cu caii rânchezând,
Cu bănuţâ zdrăncănind.
Mână-aici, mână colea,
Când ajunge la ceşmea,
Iel şedea şi odinea,
Apă rece Ghiţă bea,
Şi pe mândra-o ispitea,
Din guriţă-aşa-i zâcea:
„Da ştii, mândruleana mea“,
„Ieu de tine mă rugam“
„Păpucu'n picior l-oi punea“;
„Cătărama i s'a rupt“,
„Păpucelu mi-a căzut“.

„Da tu mândră că-mi zâciai"
„Că din doi bărbăţăi",
„Tot cu unu-oi rămânea"
„Să-ţi petreci tinereaţa".
Dară mândra sta, zâcea:
„Ba, mă Ghiţă, nu aşa".
„Ieu pe tine te-am ştiut"
„Că iești ficiorel de trup",
„Rânjeţălu-i de nimic".
Şi iar Ghiţă că-i spunea:
„Mândră, mândruleana mea",
„Când şelvarii mei căzură",
„Picioarli să'mpedeca";
„Da tu mândră te râdeai",
„Tot la Rânjeţu priveai".
Dor atâta judeca,
Capu dila trup îi lua
Şi'n disagă îl punea,
Şi pe cal să 'ncăleca.
'Ş lua cătârii şi pleca,
Mâna ici, mâna colea,
Ajunsă la soacră-sa.
Tăman [4]) sara că'nsăra.
Iel cătârii şi-i lega
Şi la mumă-sa striga:
„Bună sara, soacra-mea",
„Iote, mamă, am venit"
„Ieu conac să conăcesc "
„Ca să-mi faci o cină bună",
„Să-mi bagi o oală de varză",
„S'o prăjeşti cu carne grasă";
„Cu un cap de jupâneasă"
„Crescută la tine'n casă".
Soacră-sa când auza

4) Tocmai.

Căta'n disagi carne grasă,
Ce-a crescut la iea în casă
Când lua cap de jupâneasă...
Fu fata iei a frumoasă!...
Da baba zo să văita,
Da Ghiţă zo să râdea,
Trecu'n vale'n Craiova,
Altă mândruţă că lua;
Mai mândră şi mai frumoasă.
Nu ca-asta stricat'aleasă.
Şi de nuntă s'apuca.
Făcu nuntă boierească
Colea'n Ţara Rumânească,
La astă cistită masă,
La buni fraţi ca Dumneavoastă;
Toată lumea să cetească,
Cântec să să pomenească.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte) din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

B A D I U

Plimbă-mi-să, poartă-mi-să,
Pin oraş, pin Braşova
Umblă Turci de-aşteamatu
După Badiu crâcimariu,
Intrebând şi ispitind.
Badiu ici, Badiu colea,
Badiu'n margine de sat,
Intr'un bordei afumat.
Turcii pe iel mi-l afla,
Mâna pe Badiu punea
Şi pe Badiu mi-l lega
Cu cinci frânghii de mătasă,
Ii tăia carnea până'n oasă.
Tot îl bate-l ispiteşte,
De când Badiu-a crâcimărit,
Câţ Turci iel a prăpădit.
Măre, Badiu-mi chirăia,
Turcii la coş l-atârna,
In bătaia fumului,
La dogoarea focului,
Unde-i pasă Badiului.
Măre, Badiu străfiga,
La Bădiuleasa striga:
„Bădiuleasă, crâşmăreasă"
„Cu faţa ta aleasă";
„Cu sprânceană neagră trasă",
„Iţ samănă de crâşmăreasă".
„De ce stai şi mă priveşti?"
„Or nu vez cum năcăjesc!"
„Ia du-mi-te, crăşmăreasă",

„La frati-miu Nicolcea“
„Cu cizma de opt oca“
„Cu potcoava plumbuită“,
„De agale e gătită“.
Bădiuleasa de-auza,
Își lua drumul și pleca
La frati-su Nicolcea
Cu cizma de opt oca,
Cu potcoava plumbuită,
De agale e gătită.
Nicolcea când o vedea,
Iel din gură-așa'ntreba:
„Ce mai faci cumnata mea?“
„De-ai venit la mine'ncoa!“
Bădiuleasa sta, grăia:
„Lele, naică, Nicolcea“,
„Da știi naică, da nu știi“,
„La noi în crâcimă-a venit“,
„Câte-agale pe pământ“.
„Toate crâcima ne-a umplut“
„Și pe frat-tu l-a legat“
„In bătaia fumului“
„Și'n dogoarea focului“,
„Unde-i pasă Badiului“.
Da Nicolcea de-auza,
Iel din gură așa zâcea:
„Du-mi-te, cumnata mea“,
„C'oi să vin ieu acuma“
„Cu pistoalili pocnind“;
„Tot de garduri lovind“,
„Câni'n sat întărătând“;
„Turcii pe tine'ntrebând“:
„Bădiuleasă, crâșmăreasă“,
„Ce s'aud puștili pocnind?“
„Cânii prin sat alătrând?!“
„Tu din gură le-oi spunea“:
„Turcilor buni și agale“,

„Ăla nu e blăstămat",
„Să'ntărâte câni'n sat".
„Şi e negustor de boi",
„Şi vine şi pila noi
„Să dăm doi, lăsăm pe doi",
„Scot pe Badiu dila voi".
Dor atâta că-i spunea:
Bădiuleasa că-mi pleca,
Când la crâcimă ajungea,
Turcii pe . Badiu-l năcăja.
Puţânel că zăbăvea,
Iacă Nicolcea venea,
Din pistoale pârăind;
Tot de garduri lovind,
Cânii'n sat întărătând,
Dară Turcii întrebând:
„Bădiuleasă, crâşmăreasă",
„Ce s'aud puşti pârăind",
„Toate de garduri lovind",
„Câni pin sat alătrând?"
Bădiuleasa sta grăia:
„Turcilor buni şi agale",
„Ala nu e blăstămat",
„Şi e negustor de sat".
„A-auzât el şi a aflat"
„C'avem şi noi patru boi";
„Să dăm doi, lăsăm doi",
„Scot pe Badiu dila voi".
Dor atâta că zâcea:
Iacă Nicolcea-ajungea,
Cu cizma de opt oca,
Piste uşă când intra,
Şi Turcii când îl vedea,
Care su pat fugea,
Care'n furnă[1]) că sărea,

---

1) Cuptor.

Care de frică murea.
Da Nicolcea di colea
Cu potcoava-i măciuca,
Capetili le spărgea,
Multe-agale omăra.
Că Nicolcea e om bun,
Zâua Badiu măcelari,
Dară noaptea măciucari.
Zâua măcelar de boi,
Dară noaptea de ciocoi.
Tot așa pe Turci bătea,
Sta la masă de cina,
Şi cu Badiu-alăturea.
Pi su pat să zăuita,
Vedea Turcu că mișca;
C'o tipsie[2] *'n cap îi da,*
Şi capu că-i fărăma,
Şi din gură-așa spunea:
„Naică, naică Badiule",
„Sus în pod să-i arădici";
„Bine'n pod i-oi grămădea",
„Foc la conace oi da".
„Să ardă focu casăli",
„Când focu că v'ajungea"
„Colea sus pe coperiș",
„Măre, Turcii o ardea",
„Scrum de chebe[3]*)-o mirosa",*
„Da și Turcii te-o întreba":
„Ce miroasă'n foc așa?"
„Tu din gură le-oi spunea":
„Iate-agale ce-am făcut",
„Negustorie-am făcut".
„Multă untură-am cumpărat";
„Toată untura de porc"

---

2) Tavă.
3) Haine.

„Arde să topește'n foc".
Atunci Nicolcea pleca,
Dară Badiu ce făcea?
Toată noaptea Turci căra,
Și pin pod îi grămădea.
Badiu când ardică unu,
Bădiuleasa ardică doi.
Când ardică Badiu doi,
Bădiuleasa-ardică trii.
Ș'așa pe toț i-ardica,
Foc la conace că da.
Ardea conace plesnește,
Bea Badiu să veselește.
Iacă Turcii foc vedea,
Și la Badiu alerga,
Toț pe Badiu mi-l căia.
Focu'n Turci când ajungea,
Scrum de chebe-amirosa,
Dară Turcii-l întreba:
„Ce miroasă 'n foc așa?"
Dară Badiu-așa spunea:
„Negustorie-am avut"
„Și mult am negustorit",
„Multă untură-am avut",
„Toată untură de porc",
„Arde, să topește'n foc".
Turcii-așa dacă-auza,
Cârpili la nas punea;
Măi degraba să'nforcea,
Până focu potolea.
Iacă negustori trecând,
Și jereg de foc văzând,
Pe tot natu întrebând;
Dară Badiu suspinând,
Tot pe drumuri sta plângând.
Da Turcii dacă-mi vedea,
Toț băga mâna'n poznari,

Toț îi da câti-un dinari.
Care-i da și câte doi;
Și-l dăruia cu parale.
Badiu conace făcea
Și iar crâșmă-mi deschidea.
Cu Bădiuleasa vindea,
Sta Turcii de să gândea:
„Iacă Badiu ce-a făcut",
„Care pe drum a trecut",
„Și toț mi l-a dăruit".
„Care cu leu și cu zlot",
„Făcu crâșma iar la loc".
Un Turculeț că grăia:
— „Conacili foc i-a luat",
„Fumu cum a mirosat?"
— „Scrum din chebe pe nas a dat".
— Crezi iel Turci a măcinat",
„Foc la case că și-a dat".
Iacă pașa auza,
Altâ colgii că mâna,
Și iar pe Badiu-l lega.
Il bătea și-l năcăja,
Și de Turci îl ispitea:
„Badiule, crâșmariule",
„De când tu mi-ai crâșmărit",
„Câte-agale-ai prăpădit?"
„Când ț'a ars conacili";
„Le mirosarăm chebili".
Dară Badiu sta, zâcea:
„Turcilor buni și agale",
„De când ieu am crâșmărit",
„Niciun Turc n'am omărît",
„Iacă focu mi-a venit",
„Pe mine m'a pârjolit",
„Cu totu m'a sărăcit".
Dară Turcii nu credea,
Și mai rău că mi-l bătea;

Fum de-ardii la nas îi da,
Da Badiu rău chirăia.
Iar din gură-aşa zâcea:
„Bădiuleasă, crâşmăreasă",
„Da ce stai şi mă priveşti",
„Or nu vez cum năcăjesc?"
„Du-te acuşa, mai de grabă",
„Iar la nana Nicolcea",
„Să mă scoată din belea".
Bădiuleasa de-auza,
La Nicolcea fuga da,
Pe Nicolcea mi-l găsa,
La mai' midă căfenea
Cu şaptezăci lângă iea,
Cu trii proaste-alăturea.
Una-l muşcă, una-l fliscă,
Una cum mi-l gengăleşte,
Chesăluţa i-o goleşte.
Bădiuleasa-i sta, spunea:
„Lele, naică, mă Nicolceo",
„Tu beai şi te vesăleşti",
„Da de Badiu nu grijeşti".
„Iar Turcii l-a ocolit",
„Mândru frumos l-a legat";
„Fum de-ardii la nas i-a dat",
„Măre rău l-a vătămat".
„Ce mă rog de Dumneata",
„Incă odată să mergem",
„Dila-agale să-l scăpăm".
Iacă Nicolcea pleca
Şi iar prin Turci abătea;
Nu să bate cum să bate,
Şi mi-i bate tot de moarte.
Şi nu-i taie cum să taie,
Şi-i lapădă pin gunoaie.
Multe-agale prăpădea,
Dară Badiu ce făcea?

Toate-agale astrângea,
Şi'n crâcimă că le prindea;
Ii punea focu' şi aprindea,
Iel plecă prin Craiova.
Iel pin oraşe plimbând,
Dară crâşma lui arzând.
Iacă calgii-l întâlnea,
Şi lu Badiu sta spunea:
„Badìule, crâşmariule",
„Ce te 'mplimbi pin Craiova?"
„Da vez Badiule, nu vez",
„Cum îţ ard conacili",
„T' arde şi butoaili!"
Dară Badìu di colea,
Să făcea că nu ştia,
Iel de grabă alerga.
Ş'avea Doamne ce-mi vedea,
Focu mi le-a prìdidit,
Conacili i-a căzut.
Ardea pe jos pe pământ.
Atunci Badìu suspinând,
Da Turcii la iel privind.
Cât Turci eria 'n Braşova,
Toţ la Badìu că venea,
Şi pe Badiu-l dăruia,
Care cu un leu,
Care cu un zlot,
Să-şi facă casă la loc.
Alte conace-şi făcea,
Iară'n Braşova trăia
Cu Nicolcea-alăturea,
Tot la Turci îmi măciuca.
Trăìa pin Brăşova 'n pace
Că n'are nima ce-i face.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Negotin-Craina, Valea Timocului jugo-slav.

*MOŞTEAN BĂTRÂN**)

Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare
Cu ferestile în soare.
Dă la iea cine-mi şedea,
Ceal Moştean, Moştean bătrân,
Bătrân, frate, din demult,
Decând pământu s'a urzât
Moşteanu mi s'a născut,
Barba pe piept i-a albit
Şi la faţă s'a zbârcit.
De când el mi s'a făcut,
Ficiorel de trup n'a-vut.
La vreme de bătrâneaţă,
Ii dete Domnu fiu la braţă.
Pe el Joi că îl năştea,
Da Vinerea-l boteza,
Sâmbăta mi-l logodea,
Da Dumineca nuntea.
Lăutarii zo-i cânta,
Al Moştean să'nvesălea,
Lăutarii când cânta,
Iacă colgiu[1]*) că venea*
Şi la poartă să oprea,
Şi-mi scotea o cărticea,

*) Variantă; în colecţia Giuglea-Vâlsan poartă denumirea de «Moşteanu ăl bătrân», pag. 150.
1) Jandarmul.

Pe ginere mi-l chema,
Cărticica'n mână-i da.
Ginerile cartea-o lua
Şi la mireasă i-o da,
Mireasa cartea o lua,
De ceteală o cetea,
Lacrămili-o podidea,
Da Iovancea o'ntreba:
„Măriță, soţâia mea",
„Ce-mi ceteşti şi-mi lăcrămeşti",
„Or cu cartiia vorbeşti",
„Or la altu te gândeşti!"...
Da Marița răspundea:
„Iovanceo, soţâia mea",
„La altu nu mă gândesc",
„Numa cartiia cetesc".
„Asta carte albă este",
„Cartea albă slove negre",
„Zo-mi spune inime rele".
„T'a venit o cărticică",
„Cu mândre slove chitită".
„Carte dila'mpărăţâie"
„Să te duci la miliţâie".
„Nouă ai şi jumătate"
„Să sluješti tu pe dreptate"
„La poarta'mpăratului",
„Proptă Ţărigradului".
Da Iovancea de-auza,
El din gură aşa zâcea:
„Măriță, soţâia mea",
„Cum îmi scrie cartiia"
„Ş'aşa mândru mi-oi făcea".
„Ieu 'narmată m'oi ducea",
„Pe mine m'oi adăsta"
„Nouă ai şi jumătate".

2) Ani.

„Pe-al de zece-o povârnea“
„Ş'oi vedea că n'oi venea“,
„Tu mândră mi te-oi ducea“
„Colea pin curtea mea“,
„Un car de lemne oi lua“,
„Lemnili mi-oi grămădea“,
„Şi foc la lemne c'oi da“.
„Lemnili mi-oi grămădea“,
„In vatra celui de foc“
„Să sămeni şi tu busuioc“.
„Busuiocu-o răsărea“,
„Tragi nădejde c'oi venea“,
„Busuioc n'o răsărea“,
„Pila tine n'oi mai da“,
„Te-i duce, te-oi mărita“.
Numa atâta că-i vorbea.
Cu mândra să cununa
Şi-şi lua drumu şi pleca
La oraş, la Ţăligrad,
Unde e Vancea chemat.
Mi-ajungea la Ţăligrad
Şi să ivi la 'mpărat
Impăratu mi-l arma,
Voinicelu zo slujea
Nouă ai şi jumătate
Că nima nu-i ţâne parte.
Dară mândra de vedea,
Că Ivancea nu venea,
Jos în curte să ducea
Şu'n car de lemne că lua,
Şi cu focu le-aprindea.
Toate lemnili-mi ardea,
Numai vatra rămânea.
Mătura'n mână că lua,
Vatră de foc mătura.
Busuiocu'n mână lua
Şi sămânţa-i sămăna,

Ş'atunci mândra săraca,
Adăsta cât adăsta,
Busuioc nu răsărea,
Impeţitori-şi primea.
Venea 'mpeţitorii 'n casă
Cu mândra să ogodească.
Da Moşteanu e bătrân,
Iel tuna'n casă plângând.
Iasă-afară suspinând,
Cu cârpe la oichi ştergând.
Dacă-mi vedea şi-mi vedea,
Impeţitorii stau la iea;
Baş Sfânta Dumineca,
Când nu lucra nimenea,
Lua un târnăcop pe mână,
Şi să dusă la grădină,
La grădină sus în vie,
Tăbăra via-mi săpa.
Şi n'o săpa cum să sapă,
Şi lua rând din deal în vale,
Ş'o săpa la rădăcină,
Şi mi-o scotea din tulpină;
Ş'asvârlea piste grădină
Că n'are cui să rămână.
Scoasă-un rând şi scoasă două,
Scoasă rânduri păn' la nouă.
Când la vale să uita,
Ş'avea Doamne ce-mi vedea,
Tare vine dila vale,
Tare-mi vine-un voinicel.
Voinic negru, calu negru;
Voinicelu-a ostănit,
Calu de drumuri bătut.
Lângă Moştean ajungea,
Şi iel bine-l cunoştea
Că taica-l lui ieria.
Şi din gară aşa zâcea:

„Măi moşule, dumneata“,
„T'aş da acuş bună zâua“,
„D'acuş e Dumineca“
„Şi nu lucră nimenea!“
„Da ce-mi săpi tu via aşa?“
„Şi n'o săpi cum să sapă?!“...
„Ce-ai luat rând din deal în vale,
„Şi mi-o săpi la rădăcină“,
„Şi mi-o scoţi dila tulpină?“
„O asvârli piste grădină“,
„Or n'are cui să rămână?“
Da-l Moştean, Moştean bătrân,
Cam din vreme şi de mult,
Decând pământ s'a urzât,
Iel din gură-adăvăra:
„Măi, nepoate, voinicele“,
„De când maica m'a făcut“,
„Ficior de trup n'am avut!“...
„La vreme de bătrâneaţă“,
„Barbă albă şi mustaţă“,
„Iacă Domnul s'a milit“,
„Imi dete ficiorel de trup“.
„Iacă ordin a venit“,
„Ordin dila'mpărăţie“,
„Şi mi-l luă la miliţâie“,
„Slujească la'mpărăţâie“.
„Ficiorelu mi-a plecat“,
„Nouă ai l-am adăstat“,
„Pe-al de zece-a povârnit“,
„Ficioru nu mi-a venit!“...
„Mândră noră am avut“,
„Ea'mpeţitori a primit“.
„Lăsai'mpeţitori în casă“,
„Târnăcopu'n mână luai“,
„Şi la vie că plecai“.
„Şi n'o sap ieu cum să sapă“,
„Ş'am luat rând din deal în vale“,

„Şi mi-o sap la rădăcină",
„Şi o scot eu din tulpină"
„Că n'are cui să rămână!"...
Voinicelu de-auza,
Din gură aşa zâcea:
„Măi, moşule, d-ta",
„Şi ieu sânt voinic ca tine",
„Şi de drum sânt ostănit",
„Şi calu mi s'a bătut".
„Ce mă rog de d-ta"
„Să mă conăceşti o sară".
Dară moşu aşa-mi grăia:
„N'am conac numai de-o sară",
„Da te conăcesc o vară".
Târnăcopu'n mână lua,
Cu voinicelu pleca.
Când acasă mi-ajungea,
Impeţitorii'n casă sta.
Iei tot bea să vesălea,
Pe Măriţa să o ia.
Voinicelu de vedea,
Iel din gură aşa zâcea:
„Măi, moşule, d-ta",
„Roagă-te de nora ta",
„Iea la poartă mi-o aducea",
„Mi-o aducea un par de vin"
„Că sânt ostănit de drum"
„Că-ţi văd ţâie nunta 'n casă",
„Mie-aşa nu mi să lasă".
Al Moştean dacă-auza,
Iel în casă să ducea,
Şi din gură-aşa grăia:
„Făi, Măriţă, fata mea",
„Ia vezi taică, ori nu vezi",
„Că la poartă s'a oprit",
„S'a oprit un călători"
„Or fi sătos şi flămând";

„Voinicelu-i ostănit“
„Şi e calu drumuit“.
„Ia, dăi un păruț de vin“
„La călătoraş din drum“.
Da Mărița de-auza,
Umplea un păruț de vin,
Pleca la voinic în drum,
Şi Mărița-aşa zâcea:
„Ia, băete, vin de bea“,
„Ieu sânt cu inima rea“.
„Voinicu meu l-am perdut“
„S'acuşi la altu mă duc“.
Voinicelu paru-l bea,
Inelu'n par îl punea;
Da Mărița de-l vedea,
Gândea că v'un dar i-o da.
Pe inel să zăuita
Şi inelu-şi cunoştea.
Că ea când s'a cununat
Şi inelili a schimbat.
La iel când să zăuita,
Lăcrămili-o podidea,
Bărbatu iei că eria.
Fuga'n casă ea că da,
Şi din gură-aşa zâcea:
Impețitori, d-voastă,
„Numai purtați minte proastă“
„Că pe care l-am dorit“,
„Tum-te acuşa mi-a venit“.
'Mpețitorii de-auza,
Dila masă să scula,
Işi lua drumu şi pleca.
Da nevasta să ducea,
La-l ei mândru voinicel,
Ce-i eria iei bărbățăl.
Calu de frâu că-l lua,
In grajdi de piatră-l băga.

Fân cu floare ea că-i da,
Băiatu de mână-l lua.
Când în casă să băga,
Al Moşteanu rău plângea,
Da Mărița zo striga:
„Ia taci, tată, nu plăngea",
„Că pe care l-am dorit",
„Tum-te-acuşa mi-a venit".
„Ăsta-i copilaşu tău",
„Şi bărbățălu, al meu".
Al Moştean de auza,
Di pe scaun când să sculă,
La voinicel când privea;
Tum-te-atunci îl cunoştea
Că ficioru lui eria.
De foc, de inimă ra,
'Inima i să rupea
Şi iel mi să prăpădea,
Iovancea-l lui rămânea
Şi de grijă că-i purta;
Lină verde tămâioară,
Şi-i făcu o pomenioară.
Şi uidea Iovancea'n pace,
Că n'are Turcu ce-i face,
Mare bogat că-mi ieria,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

MIZÂLCUȚA MIZÂL CRAIU)*

Când oi zâce de-o cicoare,
La vale, frate, la vale;
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare.
Da la ea cinemi ședea?
Tot cistitu de 'mpărat.
Și 'mpăratu că-mi avea,
El trii fete mari avea,
Cum e una și alta.
Tot o liță[1]*) tot o fată.*
Da 'mpăratu Turcului,
Din cornu Stambulului,
Ii dete sărmanu ibrior
Și-i scrisă un răvășel
Cu mândre slove pe iel.
La 'mpăratu-l trimetea,
Ș'așa-i spune pravila:
„Mă'mpărate, d-ta",
„Știi'mpărate ce-am gândit?"
„Rându la tine-a venit"
„Să-mi dai fiu de milițâie"
„Să slujască la'mpărățâie",
„La poarta'mpăratului",
„Proptă Țărigradului".
„Să-mi slujască pe dreptate"
„C'amintrelea[2]*) nu să poate",*

*) Variantă; în colecția Giuglea-Vâlsan are denumire de «Mizilca», pag. 88.
1) Față.
2) Altfel.

Impăratu de rumân,
Este omu al mai bun:
Iel n'avea ficior de dat
Cu trii fete s'a aflat.
Şi pe una mi-o chema,
Alexandra fată bună;
Da pe una Elena
Ş'a mai mică Mizâlca.
Impăratu zo plângea,
Cum să facă ş'or dregea,
Să dea fiu de miliţâe.
Impăratu când plângea,
Alexandra-l întreba:
„De ce, tată, plângi aşa?“
„Unde plângi şi suspinezi“,
„Numai stai şi te gândeşti?“
Da'mpăratu-aşa spunea:
„Cum, taică, de n'aş plângea“,
„Unde s'a sosât ş'aflat“
„Să ceară'mpărat la'mpărat“
„Câti-un ficior de miliţie!“
„Că ieu n'am ficior de dat“,
„Cu trii fete m'am aflat!“
„Aşa dânsu mi-a scriat“,
„Dacă nu i-oi trimetea“,
„Ficioraş de miliţie“,
„Cu ascheru[3]*) o venea“*
„Şi cu mine s'o bătea“,
„Ş'o să-mi ia 'mpărăţâia“,
„Şi toată avuţâia“.
Alexandra de-auza,
„Lasă, tată, nu plângea“,
„Că ieu tată să mă duc“,
„Fac miliţia la Turc“.
Impăratu de-auza,
La bărbier o mâna

3) Armata.

Şi cosâţa i-o tundea,
Mândru dănac o făcea.
'Mbrăca ţoale voiniceşti,
Sabia la gât atârna;
Pe roibu-l încăleca,
Despre Stambul îmi pleca.
Când la pod îmi ajungea,
Iacă pe su pod ieşea
Un bivole negru murg.
Cu-un corn săpa'n pământ,
Cu unu năroi mestecând.
Alexandra de-l vedea,
Şi prea rău se spământa.
Indărăt mi să'ntorcea,
Lu 'mpăratu-i povestea.
Iar împăratu plângând,
Şi Elena întrebând:
„Ia taci, tată, nu plângea“,
„Că şi ieu o să mă duc“,
„Să fac armata la Turc“.
Şi pe iea că o tundea,
Iar cu ţoale mi-o 'mbrăca,
Sabie la gât punea;
Pe roibu-l încăleca,
Despre Stambul îmi pleca.
Iar la pod când ajungea,
De su pod că ieşea,
Şerpe mare să vedea,
Cu limbe ca lopata,
Cu oichi ca coveţaua,
Când pe pod să 'ncolăcea;
Numai limbe ascuţe,
Pe Elena să spământe.
Iar îndărăt să'ntorcea,
Când acasă ajungea
Lu 'mpăratu-i povestea;
Iar împăratul plângea

Că-și pierde'mpărăția.
Mizâlcuța când vedea,
La'mpăratu să ducea,
Din guriță așa-i zâcea:
„Ia taci, tată, nu plângea“,
„Să știu eu capu l-oi da“,
„Iar la Stambul m'oi ducea“
„Și iar fac eu miliție“,
„Scap ieu țâie 'mpărățâie“.
Mizâlcuța fată mică,
Mai mică și mai voinică,
In țoale verzi să'mbrăca,
Sabie la gât punea,
Pe roibu-l încăleca.
Il mâna tare boierește,
Lele ca doamne păzăște.
Iar la pod când ajungea,
De pe pod în sus ieșea;
O bălbătaie de foc,
Podu îl acoperea.
Mizâlcuța ce făcea?
Pe roibu-l întărâta
Peste foc podu trecea.
Impăratu să uita,
Impăratu zo privea
Și tăbăra să râdea,
Și din gură-așa zâcea:
„Mizâlcuța, fata mea“,
„S'ai mertic [4]) de'mpărățâie“,
„C'așa-mi trebue și mie“.
Mizâlcuța mi-ajungea
La poarta'mpăratului,
Proptă Țaligradului.
Cine pe iea o primea
Abdulmanu agă.

---

4) Noroc.

Cu'nvălitoarea capului
Ca rotila plugului.
Pe Mizâlcuţa o lua,
Cheili pe mână-i da,
Oastili le judeca,
Mizâlcuţa comanda,
Pe agale le'nvârtea,
Abdulmanu privea,
Şi lu'mpăratu-i spunea;
„Mă'mpărate, luminate",
„Aşa mustră n'am văzut",
„De când maica m'a făcut!"...
„Mizâlcuţa, Mizâl Craiu",
„Nu-i samănă de voinic";
„Că e glasu subţârel",
„De te miri giurgiu de el!"
„Şi la faţă albişoară",
„Cu cosâţa gălbioară"
Da'mpăratu aşa zâcea:
„Sama de Mizâlcuţa luaţi",
„De-o fi chipu de fămeie",
„Singur Domnu să vă ştie!"...
„Sama bine voi să luaţi",
„Curată să n'o lăsaţi",
„Drumu stricată să-i daţi".
„De-o fi chip de voinicel",
„Bine să cunoaşte el".
„Că chipu de voinicel",
„Este numai vână gol",
„Dară chipu de fămeie"
„E mai nalt şi e mai gros",
„Când să duce'n muştruială"
„Glasu de fămeie goală!"...
Da Mizâlcuţa-mi avea,
Tot o mică boldeicuţă 5),

---

5) Căţeluşe.

Ce agalili vorbea,
Boldeicuța tot spunea,
Mizâlcuța când ieșea,
Tăbăra de comanda
Și mai mândru glas avea.
Da Abdulmanu vrea,
Tot cerea să o cunoască;
Or voinic e or fămeie
Și'mpăratu să o știe!
Abdulmanu că spunea,
Impărate, dumneata,
„Nu știu voinic e or fămeie",
„Mai mândru glas o să-i vie".
Da'mpăratu de-auza,
El din gură așa zâcea:
„Măi, Abdulman, dumneata",
„Cu Mizâlcuța te duci",
„Logorii[6]*) să ridicați",*
„In logori să vă culcați",
„Piste noapte vă sculați",
„Piste voinici vă uitați",
„Sama de Mizâlca luați".
Boldeicuța de-auza,
Pingă Mizâlca ședea,
Când la logor să ducea,
Unde Mizâlca să culca;
Boldeicuța râcâia,
Și Mizâlca să culca.
Cu băieții'mpreună,
Abdulmanu îmi privea,
Să cunoască iel ceva,
Nimica nu-mi cunoștea,
Tot o potrivă eria,
Iar lu'mpăratu-i spunea,

6) Corturile din lagăr.

Da'mpăratu-aşa zâcea:
„Vă duceţi la ieşitoare" 7),
„De să duce ca voinicu",
„Nimica să nu-i făceţi",
„In samă bine să luaţi",
„Stricată drumu să-i daţi".
Boldeicuţa auza
Şi iar Mizâlchi-i spunea.
Mizâlcuţa de-auza,
La ieşitoare să ducea,
La trup tăvuţă punea,
Ca voinicu să ducea.
Turcii nu să pricepea,
Iacă Mizâlca ieşea,
Tăbăra de comanda
Şi'mpăratu o vedea,
Chiar din gură-aşa zâcea:
„Măi, Abdulman, dumneata",
„Iacă mie mi s'arată"
„Că e Mizâlcuţa fată".
„Tot ascheru ţi-l iei",
„Pin Stambul cu iel să pleci",
„Cam pin târgul fămeiesc",
„Cam pin târgul ce-al de flori",
„Unde trece negustori".
De-o fi chipu de fămeie,
Iea la flori o alerga,
Pe care'n mână să ia.
Iacă Abdulman trecea,
Multe flori mândre eria,
Mizâlca nu le privea.
Cam la capu târgului,
'N marginea Stambulului;
Mizâlcuţa că-mi vedea,
Nişte suliţi tari şi mari.

---

7) Closet.

Iea din gură-așa zăcea:
„Toți ceaușii[8]*) v'adunați",*
„Câte-o suliță luați",
„Da mie să-mi dați",
„Dați pe cea mai mare".
„Toți pe sus le lăpădăm",
„Care pe care'ntrecem".
Ceaușii de auza,
Toți câte o suliță lua,
Cea mai mare suliță
Mizâlchii Turcii i-o da
Și la poiană ieșea.
Toți cu iele'n sus că da,
La toți sulița cădea;
A Mizâlchii mai sus merge,
La un ceas pe urmă cade.
Abdulman îmi privește
Și lu'mpăratu-i vorbește:
„Mă'mpărate, luminate",
„Iote Mizâlca ce-a făcut:
„Pin Stambul când am trecut",
„Colea pin târgul de flori",
„Unde trecea negustori",
„Iea la flori nu s'a uitat".
„Da'n marginea târgului",
„Niște suliți mari și tari".
„Iea din gură c'a vorbit"
„Cu ceaușii toți de Turc"
„Câte-o suliță să ia".
„Pe-a mai mare suliță"
„Mizâlcuții să i-o dea".
„Așa ce iea a lucrat"
„Pe-a mare suliță i-a dat".
„La poiană să trăgea",
„Cu suliţăli'n sus da",

---

8) **Sergenții.**

„La toţi suliţa cădea“.
„A Mizâlchii suliţă“,
„Mai departe să ducea“,
„Pe urmă la un ceas cădea“.
Impăratu de-auza:
Las să fie voinicel“,
„Că e prea frumos şi iel“.
Cu logorîi să'ntorcea,
La căşele[9] *când venea;*
Judeca agale'n pace,
Că n'are nima ce-i face!...
Nouă ai că s'a'mplinit,
Şapte zâle î-a trecut.
Iel din gură aşa zâcea:
„Vino Mizâlcuţă'ncoa“,
„Că armata mi-ai făcut“,
„Şapte zâle a trecut“,
„Să-ţi îmbraci ţoalăli tăle“,
„Să te duci acas cu iele“.
Mizâlcuţa de-auza,
Lăpăda ţoale turceşti,
'Mbrăca de-ale boiereşti,
Işi lua drumu şi pleca
Şi Turcii o petrecea.
Când să pusă pi-un vapor,
Să treacă-o apă de dor,
Cămaşa deşchetora,
Ţâţă albe că scotea,
Cu pălmuţa le bătea,
Şi din gură le spunea:
„Turcilor, bătrâni agale“,
„Da vedeţi, da nu vedeţi“,
„Astea ţâţă boldurele“,
„V'a judecat pe voi iele“.
„Când la mână eu v'am fost“,

9) Cazarme.

„Voi în stare nu mi-aţi fost".
Da Turcii când auza,
Cu pumnu'n piept să bătea,
Şi toţi Aman!... striga,
„Baca şim dim gheauru",[10]
„Ce-a'ndemnat-o gheavolu"
„Să ne-arăte ţâţăli",
„De ne-a rupt inimili".
Mizâlca din vapor ieşea,
Iar pe roibu'ncăleca,
Şi la'mpăratu venea.
Şi'mpăratu o primea,
Şi pe iea o mărita,
Ficior de alt împărat lua
Şi le da'mpărăţia
Ş'a lui toată avuţia
Singur Domnul iel ştia,
Şi'mpărat că rămânea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

10) Injurătură turcească.

ILINCUȚA ȘANDRULUI

Lină verde de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Dincotro soare răsare,
Mi să vede-o casă mare;
Cu fereștili 'n brumale,
Să 'nvârtește după soare.
Da la iea cine-mi ședea?
Șede Șandru, om bogat,
Cu fată de măritat.
Pe fetiță c'o chema
Ilincuța Șandrului,
Șandrului bogatului,
Propta Țăligradului.
De-unde voivod-auza
De Ilinca cea frumoasă,
Ii scoate suflet din oasă.
Pe căic[1]) *că să punea,*
Gujbili[2]) *că le 'ntărea.*
Iacă căicu ajungea
La marginea Dunării,
Unde Dunărea cotește,
Da malu mi să 'nvârtește,
La cea salcă cocoșată,
Ce sta cu burta pe apă,
Unde căicu mi-așteaptă.
Din căic afar ieșea,

---

1) Vaporaș.
2) Pânzăli.

Mi-eşea doi pruni înfloriţi;
Nu sânt doi pruni înfloriţi,
Şi sânt doi Turci învăliţi.
Pe margine de Dunăriţă
Frumos ieşi o fetiţă
Cu vedriţa 'n cobeliţă,
Ia apă rece în vedriţă.
Şi cu Turcii se 'ntâlnea,
Da Turcii zo întreba,
De Ilinca Şandrului.
Acea mândră de fetiţă,
Ii fu Ilinchii-o văruichiţă.
Iea pe Turci când auza
Că 'ntreabă de Ilinca,
Pe vedre se mânia,
Fuga la Ilinca da.
Drept în casă să ducea,
Ilincuţii că-i spunea:
„Fa, văruică, Ilincuţă",
„Ştii, văruică, da nu ştii",
„La tine fată-a venit",
„Tare venind şi sosând",
„Veni doi pruni înfloriţi",
„Nu sânt pomii înfloriţi",
„Da sânt doi Turci învăliţi".
„Intrebând şi ispitând"
„De Ilinca Şandrului",
„Şandrului, bogatului",
„Că mi-o cere Voivoda".
„Lină verde de-o sulfină",
„Să facă neagră cădână".
„Ieu aşa c'am auzât",
„Turcii de tine 'ntrebând",
„Şi la tine c'am venit",
„Mândră veste ţ-am veştit".
Da Ilinca de auza,
Cum tăbăra de plângea,

Din oichi negrii lăcrăma
Şi din gură-aşa grăia:
„Lele, Doamne, Sfântule!...“
„Şi tu, Puternicule!“
„Unde, Doamne, s'a văzut“,
„Cea Rumână după Turc?!“
„Că m-e Turcu porc de câne“
„Să nu-l văd pe lângă mine“.
Şi la mumă-sa striga:
„Mumă, muiculiţa mea“,
„Da ştii mumă, da nu ştii“,
„Ieu dau fuga la băştea“,[3]
„Da tu mumă-oi rămânea“,
„Şi Turcii când m'o căta“,
„Dila poartă or striga“:
„Şendruleasă, bogăteasă“,
„Iea să ieşi afar din casă“,
„Ne dai pe Ilinca frumoasă“.
„Că ne cere Voivoda“,
„C'aşai vrea inima“
„S'o ia pe Ilinca ta“.
Da tu mumă c'oi zâcea:
„Turcilor, buni şi agale“,
„N'aţ auzât ş'aţ aflat“
„Că Ilinca a murit“,
„Cam din vreme şi de mult!...“
„De când Ilinca-a murit“,
„Inima 'n mine s'a fript“,
„Şi numai pot de urît!...“
„Da de când am îngropat-o“
„Inima 'n mine-a crăpat-o...“
„Pe Ilinca-am îngropat-o“
„La stratu cu oicheşele“,
„Să-i plângă lumea de jele...“,
„La stratu cu busuioc“

3) Grădină.

„Să-i plângă lumea cu foc..."
Iată Turcii că-mi venea,
Așa Turcilor grăia:
Da Turcii când auza,
Di pe cai să dubăra
Și din gură sta, grăia:
„Mumă slabă și bătrână",
„Tu ieşti Ilincuţii mumă?"
„Noi nu-ţi credem cuvântu",
„Aide să ne-arăţi mormântu".
Şendruleasa, bogăteasa,
Lua pe Turci și pe agale
Şi'n grădină că sărea,
Din gură așa grăia:
„Iote Ilinca colea!"...
Sapă Turcii după iea,
Pe Ilinca n'o găsa.
Şi da fuga la băștea,
Unde uda florili,
Prisădea garoafili,
Să le 'nfloară florili;
Să le poarte fetili,
Mai cu foc nevestili.
Iacă Turcii c'o vedea,
La Ilinca să ducea,
Dila pârleaz că striga:
„Bre, Ilincă, fată mare",
„Dă-mi și mie-o garafea",
„Să o miros câtăva".
Da Ilinca sta, vorbea:
„Turcule, păgânule",
„Bată-ţi calu, cată-ţi drumu",
„N'are daica flori de dat",
„C'astă vară n'a ploiat"
„Ş'am dat bani de le-a udat",
„Banii di pe sărutat".
„Ş'am dat bani de îngrădit",

„Toți banii di pe iubit“;
„La nuiaua și paraua“,
„La tot paru galbinu“.
Dară Turcu să ruga:
„Vin, Ilinco, la pârleaz“,
„Nu ne face la năcaz...“
Iacă Ilinca venea,
Și-i adusă-o garofea;
Dară Turcu di colea,
Iel cu stânga o mința,
Cu dreapta o prindea
Și pe cal că-o-arunca.
Plecară Turcii cu iea,
Legată ca vai de ea;
Zo plângea și să văita,
Dară Turcii să ruga:
„Taci, Ilinco, nu plângea“,
„Te ducem la Țaligrad“,
„Să te vadă cădânili“,
„Să-și dea sufletili“;
„Să-ți vadă umbletili“,
„Să le rupi inimili“.
Și pe căic o punea
Plecă căicu cu ea;
Da Voivoda zo striga:
„Ia 'ntăriți voi gujbili“,
„Dați voi cu lopețâli“.
Când căicu să 'ntărea
Tare la fugă-mi fugea,
Da Ilinca zo plângea,
Și din gură așa zâcea:
„Lele, Doamne, Sfântule!“
„Decât roabă Turcilor“
„Ș'argată cădânilor“,
„Ieu momeală peștilor“
„Și rugină pietrilor“.
Atât din gură zâcea,

De Voivoda să ruga:
„Mă, Voivode, d-ta“,
„Ia dezleagă mânili“,
„Să-mi așez ieu tâmplili“,
„Să-mi pun fața la albeàlă“,
„Buză moi la rumineală“,
„Că mă văd cădânili“,
„Să-și de sufletili“.
Da Voivoda, pui de domn,
N'avu minte de un om;
Mânili le dezlega,
Da Ilinca sărmanà,
Se făcu că să 'mpletea,
In margine la căic să da,
Apă cu mâna că lua,
Tâmple negre le uda,
Cu marama le ștergea;
Dumba'n Dunăre sărea.
Da și Turcii după iea
Cu cârligili-o trăgea,
Și moartă ca vai de iea.
Caicu 'ndărăt 'nvârtea
La cea salcă cocoșată,
Ce sta cu burta pe apă,
Unde Dunărea cotește;
Da malu mi să 'nvârtește.
Iei căicu mi-l oprea,
Pe Ilinca că o lua
Și pe cai că o lega,
Baș moartă ca vai de iea.
Și-o dusă la muică-sa,
Și așa turcii că striga:
„Șendruleasă, bogătească“,
„N'ați pe Ilinca frumoasă“.
Șendruleasa de-auza,
Când afară că ieșea,
Pe Ilinca mi-o vedea

Şi moartă ca vai de ea.
Tum-te atunci că mi-o lua,
Pe Ilinca mi-o 'ngropa
La stratu cu oicheşele
Să-i plângă lumea de jele...
La stratu cu busuioc
Să-i plângă lumea de foc.
Ş'o băga 'n negru pământ,
Şi să uita ca un gând.
Lăutarii că tocmea
Şi'n cântec că o cânta;
Doamne, de să pomenea,
De să cântă ş'acuma.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

CHERA CHERALINA

Verde de-o cicoare,
Colea'n vad în vale,
Colea'n Gârla Mare;
Incarcă, mi să'ncarcă
Două trii sandale[1]
Cu marfă fămeiască
Că ie mai frumoasă,
In lume mai blăgoasă.
Dila vale-mi vine,
Chera Cheralina,
Fată de Rumână.
De Rumân bogat,
Dila Țăligrad.
Da sandale'ncarcă
Arapu, arapu,
Negru și buzatu.
Arap de-mi vedea
Că vine Chera,
Arapu-mi vorbea:
„Vino, Chero, vino",
„Vino de ț'alege",
„Marfă fămeiască",
„Că e mai frumoasă!"...
„Și iar Chero-alege",
„Pene și mărgele",
„Că sânt frumușele",
„Sădef de-al mărunt"

---

1) **Vaporașe mici.**

„Să mi-l port la gât“.
Chera, fată mare,
Mergea pin săndale,
Arapu-mi vorbea:
„Turcilor buni și agale“,
„Ia ’ntăriți voi gujbili“ 2)
„Să pornim săndalili“,
„Pe Chera să o furăm“,
„La Stambol să o ducem“;
„Da Chera știa turcește“,
„Cu arapu iea vorbește“:
„Arape, arape“,
„Negre și buzate“;
„Ia nu ’ntări gujbili“,
„Să pornești săndalili“.
„Știi, arape, știi“,
„Ieu, arape, am“
„Vro trii frățiori“:
„Unu șerpii Dunării“,
„Unu rața bălțâiei“,
„Și cu oțu Brăilei“.
„Când de noi că-o auza“,
„După noi când s’o lua“
„Și te-ajunge pe săndale“,
„Și-ți ia capu dumitale“.
Da arapu sta, zâcea:
„Aide, Chero, aide“
„Că te cere Juz-Pașa“
„De-a lui mândră nevestea“.
„Să te vadă cadânili“
„Să-și dea și sufletili“,
Dară Chera-așa zâcea:
„Arape, arape“,
„Negru și buzate“,
„Ieu m’am botezat“;

2) **Pânzele dela corabie.**

„De albă creştină“,
„Nu neagră cădână“.
Da arapu de-auza,
Săndalili le mâna
La vale pe Dunăriţă.
Fraţâ Cherii mi-auza
Şi-mi aleargă colea'n vale,
Colea'n vale'n Gârla Mare.
Iei câs-trii mi să vorbea,
Zâcea şerpii Dunării:
„Măi, tu, raţa bălţâiei“,
„Sări în Dunăre la fund“,
„Că mergi pin apă curând“
Dară oţu Brăilii,
Dară şerpii Dunării
Să delungea câmpului.
Şi ca vântu alerga
Când ajunsă la săndale,
Sus pe cârmă să suia,
Striga raţa bălţiei:
„Aleargă oţu Brăilii“
„Că i-am prins ieu cârmili“,
„Şi i-am muiat gujbili!“...
Veni şerpii Dunării,
Să suia sus pe săimia,
Dară Turcu rău striga:
„Turcilor buni şi agale“,
„Mânaţ şaica cât puteţi“
„Că Dunărea s'a turburat“,
„Nu sântem noi de scăpat“.
Veni oţu Brăilii,
Di pe malu Dunării,
Pusă mâna pe arap.
Mâna'n chică-i împlânta
Şi de maică-l înjura,
Ce i-a luat pe soru-sa.
Dară şerpii Dunării,

Ingăurea săndalili,
De izvora apili.
Turcii-așa dacă-mi vedea,
Săndalili le trăgea
La malu Bosforului,
In poala Stambolului —
Multă blagă râdica,
Pe Cheralina o lua,
O ducea la Brăila.
La Brăila când mergea,
Veni boieri din Brăila;
Pe Cheralina ogodea,[3])
Şi de nevastă o lua —
Frață iei c'o dăruia
Cu două, trii săndale pline
Tot de marfă fămeiască,
Că ie'n lume mai frumoasă.
Mai mult pene și mărgele
Că sânt mândre frumușele
Şi sădefuri de-al mărunt
Că ie'n lume și mai scump —
Cu boieriu văcuia
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

4) Logodea.

J I A N U

N'aț auzât di-un oțoman,
Di-un Jian și di-un Oltean
Şi di-un oț de căpitan
Care umblă pin păduri
Cu șaisprezece panduri,
Tot în ghete și cusături,
Numai în găitan și 'nflorituri.
Cu pistoale înarmaț,
Cu puști, flinte încărcaț,
Umblă ca niște turbaț;
Că iau mei dela ciobani,
Armăsari dila mocani;
Făr'de plată, făr'de bani,
Vai, maica mea, ce dușmani!
Şi păzăsc pila strâmtori,
Ia bani dila negustori;
Că sânt la purtat ușori
Şi la schimbat cu spori.
Jianu mi-e om la sfat,
Fără frică de păcat,
Multe casă a călcat;
Pe cine 'ntâlnea smulgea,
Măduva din iel sugea.
Iară lumea de vedea,
Da jalbă la Caragea;
Domnia cât mai curând,
Potera la iel mânând;
Da Jianu 'nțălegând,
Să opri la Olt fugind.

Călare pe armăsar
Şi striga: „podar, podar“,
„Trage podişca la car“,
„Că nu-ţ va fi în zădar“,
„Trage podu măi de-adreptu“,
„Nu mă trage pe departe“
„Că-ţ răcesc un glonţ în piept“,
„Or te culc, or te deştept“.
Da podariul sta privea,
Să făcea că să gândea,
Poterii voind să-i dea.
Jianu iar strigând,
Şi zăbava lui văzând,
Să mai aştepte nevrând,
Dete drept prin Olt trecând.
„Decât să mă rog de prost“,
„Până să dea podu 'n rost“;
„Fi-voi voinic cum am fost“
„Şi voi trece la-adăpost“.
„Decât o para la pod“,
„Murgu-mi este cam nărod“;
„Când ie coada lui nod“,
„Trece Oltu ca pe pod“.
„De-oi sta ca să mă plătesc“,
„La toţ să mă căciulesc“,
„Da ce naiba haiducesc!“
„Haideţ, murgule, haideţ“,
„Te sâleşte murguleţ“,
„Nu-ţ mai face păru creţ“,
„Hai la Zlatina, aideţ“,
„Mergi, murgule, nu sufla“,
„Nu sufla, nu te umfla“.
„La gazde vom răsufla“
„Şi odină vom avea“,
„Gazda mea e'n Valea ra“.
Iară murgu când sărea,
Togmai ca căprioara

Poşta un sfert îi părea.
Dar la gazdă ajungând,
Omu auzâ ţâpând;
Potera gazdii alergând,
Şi de Jianu 'ntrebând.
Iel atunci fugind spre plaiu,
A strigat la murgu „ai",
„Săi, murgule săi",
„Să fugim şerpi şi văi".
„Ţân'te, gazdo, nu te da",
„Că s'o moloşea",
„De s'o mira toţ de iea".
Dar când Jianu fugea,
Potera mi-l ajungea;
Mânili 'n iel înfigea,
Şi-l ducea la Carageà.
Iar când pi la apus,
Când la curte iel fu dus;
Cu tovarăşii în rând pus,
Aşa cânta cu'n glas sus:
„Stau în drum şi mă gândesc"
„Ce s'apuc, ce să muncesc";
„Pâne să mi-o dobândesc",
„Copilaşii să-m arănesc".
„Când nădejdea mi-am răspuns",
„Şi şedeam pe gânduri dus",
„Aminte ce mi-am adus?"
„Mă uitam pe deal în sus",
„Mă uitam pe jos pe lunci",
„Vedeam oameni, muieri şi prunci",
„Tot cu plugurile la munci".
„Mă 'ntristai mai mult atunci",
„Că toţi îmbrăzda mereu",
„Numai plugulaşul meu",
„De vremuri răle rupsăsă",
„Făr'de-aramă rămânsăsă".
„Că ieu numai avusăi"

„Tot brădetul, un bordei!"
„Şi pe vatră unt cu tei",
„Şi-un tăciune de tei",
„Cu cenuşa 'ntr'un ulei".
„Şi nici aia nu-i a mea",
„Ce-a tors soacră-mea pe iea",
„Când să 'nchină să ia",
„Să spele şi iea cu ia".
„Ş'am umblat, ş'am alergat",
„M'am miluit, m'am rugat";
„De sărac şi de bogat"
„Şi nima 'n samă nu m'a luat".
„Am cerut boi într'un ceas",
„Să-mi ar şi ieu un loc di-un pas".
„Nevoie să nu mă las",
„De milă n'am măi rămas".
„Atunci mă 'ntorsei şi ieu"
„Şi zâsăi în gându mieu":
„Dar'ar bunu Dumnezău"
„Să umble şi plugu mieu";
„Săbioara să-mi fac plug",
„Şi pistoalele să le 'njug".
„Flinta, iataganu lung",
„Să-mi pun într'o parte fes"
„Şi la colnice să ies".
„Să mă pui să brăzdez des",
„Să trag brazda dracului",
„Tot din vârfu dialului"
„Până în capu satului",
„Drept în casa bogatului",
„Drept la furca patului".
Astfel Jianu legat
A stătut şi a cântat
La vale în palat,
De poteră 'nprejurat.
Dară pravila judeca,

Cu lanţuri îl închidea
Şi în ocnă mi-l băga,
Unde om nu mäi călca,
Cât o fi lumea asta.

Auzită dela Chivu Irşie com. Stanotârn, jud. Vidin, Bulgaria.

GUDA ŞI COSTEA
(VARIANTĂ).

Astăzi Luni şi mâne Marţi,
Pleacă Costea la Galaţi
Să ia sare de mneoare,
Să aibe'n toamnă gonitoare.
Şi tărâţă de oiţă,
Să facă la mneluşei ţâţă.
Când mergând Costea pe cale
Să'ntâlnea cu Fulga'n vale,
Cu Fulga aiduc bătrân,
Ce tot vine pila turmă.
Iacă Fulga-i sta vorbea:
„Unde, Costeo, mi-ai plecat",
„Cu cine turmili-ai lăsat?!"...
Dară Costea, cioban Costea,
Iel din gură-aşa zâcea:
„Măi, Fulga, aiduc bătrân",
„Toată iarna ai venit"
„Şi la turmă ai dârât".
„Da ştii, Fulgo, da nu ştii",
„Că mai are Costea, are",
„Patruzăci de câni bătrâni"
„Şi cinci zăci de căţălandri";
„Cu Guda, căţa bătrână",
„Ce păzăşte vara-o stână".
Iacă Fulga sta vorbea:
„Iote, Costeo, ce-o să-ţi fac",
„Ieu la turmă m'oi ducea",

„Turmili ţi le-oi rupea“,
„Tăie un cârd că ţ'oi lua“
„Ş'o mioară de frigare“
„Ş'un berbec de o căldare“.
Dară Costea aşa-i grăia:
„Nu scapi tu de Guda mea!“,
„Chiar în pământ te-oi băga!“...
Da Fulga când auza,
Ală mare că ieria,
Pornea vânturi de sufla
Şi din ceri că lăpăda.
Pica câti-un pic de ploaie,
Câte două de zăpadă,
Vânturli tot vâjăind;
Dară Guda ocolind
Căţălandrii chirăind.
Dară ploia slătărea,
Pănă pe Guda uda.
Guda'n claie să băga,
Căţălandrii iar aşa.
Da Fulga, aiduc bătrân,
Iel în turme să băga;
In multe părţi le spărgea,
Un cârduleţ lua şi pleca.
Unde mi să scufunda,
Unde-i codru neumblat;
Dealurli s'a surupat,
Fulga-acia s'a băgat.
Lua mneoara de frigare
Şi berbecii de căldare.
Iară Costea când venea,
Turmili le număra,
Chiar în turme nu-mi vedea
Cea mneoară oicheşea,
Ce-ţi dai inima pe iea.
Iel la Guda să ducea,
„Asnoapte ce mi-ai făcut“

„Turmili ce n'ai păzât?“
„Fulga aiduc a venit“,
„Cârdu din turme mi-a rupt“,
„La număr nu mi-a ieşit“
„A mneoară de frigare“,
„Şi cu'n berbec de căldare“;
„Şi mneoara oicheşea“,
„Ce-mi dau inima pe ea“.
Câtârliga 1) *râdica,*
Şi pe Guda o lovea;
Dară Guda zo schincea,
Şi din gură-aşa grăia:
„Stai, stăpâne, nu mă bate“,
„C'o să-l cat pe Fulga la moarte!“.
Atunci Costea ciobănaş,
Câtârliga'n mână lua,
Tăbăra de fluera
L-ai patruzăci de câni bătrâni,
Ş'ai cincizăci de căţălandri.
Şi Guda căţa bătrână,
Ce-mi păzăşte vara-o stână,
Când odată pueza 2);
Iacă Guda rău schincea,
Piste urma lu Fulga da,
Căţălandrii după iea.
Dară Costea trist eria
Şi mergea cât mai mergea
Guda pe Fulga-l sâmţa.
Odată când aulea,
Căţălandrii iar aşa,
Şi pe Fulga-l ocolea,
Cioban Costea alerga.
Când pe Costea îl vedea

---

1) Ciomag cu cuie.
2) Umpleau pădurea.

Cu berbecu în căldare
Şi mneoara pe frigare,
Cioban Costea când răcnea;
„Aşa căţăluşa mea!"...
„Ia să-i rupi tu vinili",
„Să-i pierdem noi zâlili".
Chiar Guda când îl sâmţa,
Odată să-răpeza,
Şi de vine-l apuca;
Vinili i le rupea,
Căţălandrii i-ajuta —
Cânii bătrâni ajungea;
Da din Fulga zo trăgea,
Şi pe Fulga îl rupea.
Cioban Costea ajungea,
Ş'avea Costea ce vedea:
Un berbece'ntr'o căldare
Ş'o mneoară în frigare.
Iel la cârd să ducea
Şi'n cârd că mai găsa
Pe-o mneoară oicheşea,
Ce-şi da inima pe iea.
Chiar la turme să ducea,
Guda zo le ocolea,
Costea la iea să răstea;
Să păzască turmili,
C'o să-i piardă zâlili.
Da Guda aşa zâcea:
„Mă rog stăpâne de tine",
„Că ieu am îmbătrânit";
„Păru pe mine s'a rărit",
„Nu pot să mai ţân la frig".
Alţi căţăluşi învăţa,
Turmili de le păza.
Cioban Costea rămânea,
Tot cu turme să purta.
Că eria cioban bătrân,

Cam din vreme și de mult.
Și iar Costea rămânea
Pin aproape de Galați;
In Țara Rumânească,
Ca pentru să pomenească.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte), din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

ARGHIU CRĂIŞORU *)

Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Intr'al buaz de mare,.
Tare mi să'npare,
Mândră casă, mare;
Fereştile'n brumale
Să'nvârte după soare.
La iea cine-mi şedea?
Un cistit de împărat,
Mare luminat.
Şi 'mpăratu-avea
Cea mică băştea 1).
Şi 'n băştea mi-avea,
Vro cincisprezece meri,
Cu doisprezece peri.
Doisprezece aluni,
Cu doisprezece pruni
Şi toţ pomi de-ai buni.
Impăratu avea,
'N mijloc de băştea,
Tot un pui de măr;
Nu ştiu fi-va păr,
Or m-e pui de măr.
De flori înflorea
Şi poame lega,

---

*) Variantă; în colecţia Giuglea-Vâlsan poartă denumirea „Ardiu Crăişor" pag. 229.
1) Grădină.

Pe-o parte să cocea,
Pe alta iar lega.
Impăratu când venea
Găsa măru jerpelit,
Crecile le-a frânt,
Rău le-a prăpădit.
Impăratu sta, zâcea:
„Ce să fie Doamne-asta?“
„Asta pui de măr“,
„Nu știu fi-va păr“,
„Asta pui de măr“,
„Ieu l-am pus cu mâna“,
„L-am săpat cu sapa“
„Să mănânce tata“.
„Nu-și cine-a venit“
„De l-a prăuit“ 2).
Și'mpăratu-avea
Vro trii ficiorei,
Toț sânt pui de zmei.
Ficioru cel mare
Cu grija'n spinare,
Iel sta și grăia:
„Tată, taica-l meu“,
„Desară mă duc“
„Măru să-l păzăsc“,
„Or și ce gândesc!“..
„Pe care găsesc“
„Mere culegând“
„Să ți-l dau legat“
„Țâie ca pi-un beat“.
Impărat de-auza
Din gură-i spunea:
„Du-te, ficioraș“.
„Mi-ești ficior mai mare“
„Să ai grije tare“.

---

2) Prăfuit.

„Tu n'oi adurmea";
Până oi prindea",
„Or cine-o venea".
Soarli apunea,
Voinicu pleca,
Su măr să ducea,
Voinicu păza,
Zânili venea,
Măru-i culegea,
Crecili-i frângea,
Rău mi-l jerpelea.
Ceal voinic de noapte,
Cum să pomenea
Şi'n măr să uita,
Şi iel că vedea
Măru jerpelit,
Crecili le-a frânt.
Tăbăra plângea,
La'mpărat venea
Şi mi-i povestea:
„Tată, taica-l meu",
„Ş'al lui Dumnezău".
„Ieu măru-am păzât",
„Nu-şi cine-a venit"...
„Când am adurmit".
„Rău l-a jerpelit",
„Crecili le-a frânt",
„Le văd pe pământ!".
Al de doi ficior,
Pe lume cu dor,
Iel aşa vorbea:
„Tată, taical-meu".
„Acuşi rându meu";
„Şi ieu să păzăsc",
„Belchem [3]) dobândesc".

---

3) Poate.

Dor atât vorbea,
Şi-mi pleca'n băştea.
Su măr să ducea,
Şi iel îmi păza.
Toată noaptea sta,
Nima nu venea.
La mijloc de noapte,
Puţân cucăia.
Zânili să sloboza
Şi iar măru culegea.
Iel nu le-auza.
Cum să pomenea,
Tăbăra plângea
Şi la'mpărat venea,
Din gură-i povestea:
„Iote, tată, ce-am făcut",
„Toată noaptea am păzât",
„Când fu la mijloc de noapte",
„Puţânel am cucăit";
„Nu ştiu cine a venit",
„Şi iar măru l-a bătut".
Atunci ficioru-al mai mic,
Cel mai bun, tare, voinic,
Iel din gură-aşa grăia:
„Tată, tăiculiţa-l meu",
„Să-ţi ajute Dumnezău"
„Să-mi dai ţoalili tăle",
„Ce te-ai cununat cu iele".
„Să-mi dai săbioara ta",
„Ce te-ai încins tu cu iea"
„Când ai luat pe muica mea".
„Ieu atunci la măr mă duc",
„Ieu măru să ţâ-l păzăsc"
„Şi prea cred că dobândesc".
Impăratul de-auza,
Ţoalili lui că le lua,
Şi lui Arghiu Craiu le da.

Arghiu cum le îmbrăca,
Săbioara o'ncingea,
Își lua drumu și pleca
Şi să dusă la băștea,
Şi în măr să pitula,
Toată noaptea că păza.
Când fu la mijloc de noapte,
Cu sudori grele de moarte,
Îi venea de cucăia.
Deloc trăgea sabia,
Pune plăsălili'n pământ,
Şi cu vârfu sus la gât.
Numa-odată cucăia,
Săbiaara-l înțăpa
Şi de somn că îi trecea.
Când în măr să zăuita
Trii zâne în măr vedea;
Câte treile fete mari,
Parcă sânt de gospodari.
Arghiu dacă îmi vedea,
Trasă arcu sta să dea,
Dară Zâna cea mai mare,
Ce e cu grijă'n spinare,
Iea din gură așa-i grăia:
— „Arghiu Crăișor"
„Prididit de dor",
„Arghiu făr de casă"
„Şi fără nevastă".
„Ia stăi de nu da".
„Cere di la mine",
„Că-ți dau cu pe lume".
—„ Zână, Dumneata",
„Dă-mi pe sora ta",
„A mai mititea!"
„Pe aia, Ileana",
„De crăliță [4]) mie"

4) Regină.

„Să-ţi samene ţâie“,
„De podoabă mie“.
Atâta-i spunea,
Arcu'ntins şedea,
Sta numai să dea,
Ileana privea.
Iea dacă-mi vedea,
Din măr cubăra.
Arghiu di colea,
In braţă o lua.
Da zâna cea mare,
Cu grija'n spinare,
Iea aşa-i spunea:
„Arghiu, Crăişor“,
„Prăpădit de dor“;
„Iote sora mea“,
„Acuşi zâna ta“.
„Tu cum oi păstra-o“,
„Aşa mi-oi aveaua“.
„Cu iea te-oi culca“,
„Colea pe băştea“.
„Voi când v'aţi iubea“,
„Şi aţi adurmea“,
„Rău o venea“,
„Dila iea o fura“
„O viţă de păr din cap“,
„Şi atunci zâna ţ'a plecat“.
„Rămâi făr'de casă“
„Şi fără nevastă“.
Arghiu de-auza,
Cu zâna-mi pleca,
Colea pin băştea,
Unde să culca,
Iubitu făcea.
Zâna pleca grea
Şi iei adurmea.
Iacă rău când venea,

Dila zână că fura
O viță din păr din cap;
Deloc zâna a plecat,
Pe Arghiu culcat l-a lăsat.
Arghiu când să deştepta,
Şi pe zână n'o vedea;
Cum tăbăra de plângea,
Şi la taică-su-alerga.
Din gură aşa-i spunea:
„Iote, tată, ce-am făcut",
„Toată noaptea am păzât",
„Şi ieu Zână-am dobândit".
„Şi cu iea că m'am iubit",
„Cu ea am adurmit",
„Rău la noi a venit",
„Dila zână mi-a furat"
„O viță de păr din cap".
„Iacă zâna mi-a plecat",
„Ieu am rămas culcat".
„Nu ştiu cum naiba să fac",
„Mă duc în lume s'o cat!"...
Iacă Arghiu îmi făcea,
Nişte opinci de fter
Ş'o cârjie de oțăl.
Cu nouă cai pleca,
Nouă ai că o căta;
Nouă cai îi prăpădea
Şi pe zână n'o găsa.
Pe picioare pleca,
Din țară'n țară'ntreba;
De-acea casă a de zâne,
Unde-o fi departe'n lume!...
Şi nima nu ştia,
Şi opincili tocea,
Şi cârjia iar aşa.
De tot gol că rămânea,
Tot îşi cată iel zâna.

Pe-o vale cubăra,
Tăman sara însăra,
Sus în munte să uita,
Sus în munte un foc ardea,
Pingă foc ora juca.
Arghiu la foc să ducea,
Acolo pe cine găsa?
Găsa vro trii tărturei[5]).
Tărtureii zo să bătea
Pi-un pustiu de fes.
Arghiu de vedea,
Bună sara că le da,
Tartorii zo-i mulțămea,
Din bătaie să oprea
Cu Arghiu să vorbea.
Tartorii zo-l întreba:
„Măi Arghiu, tu, crăișor",
„Iești bun, prididit de dor";
„Iești băiat fără de casă",
„N'ai acasă nici nevastă".
Da Arghiu le povestea,
Cum cu zâna a pățât,
Și pe Zână ș'a pierdut.
„Departe am plecat",
„Pe zâna mea s'o cat".
„Da voi tartori grei",
„Voi n'ați fi auzât"
„De casa de zâne",
„Unde-or fi pe lume?"
Tartorii zâcând,
„Noi n'am auzât"
„De casa de zâne",
„Unde-or fi pe lume".
Arghiu și'ntreba:
„Măi, voi, tartori grei",

5) Draci.

„De ce vă certați“;
„Și vă vătămați?
Tartorii zâceau:
„Arghiu, Dumneata“,
„Taica a murit“,
„Fiesu i-a uidit“,
„Și noi ne certăm“
„Care să i-l luăm“.
Arghiu întreba:
„Ce vo trebuia“
„Baș și fesu-ăsta?!“
Tartorii spuneau:
„Arghiu, Dumneata“,
„Pe unde-oi umbla“,
„Fesu'n cap oi punea“,
„Nu te vede nima“.
Arghiu de-auza,
Trii părele din poznar lua,
Și la tartori că le da,
Fesu de-l cumpăra.
Ișі lua drumu și pleca;
Toată noaptea că mergea,
Și la zâuă iar așa.
Unde sara însăra,
Altu foc în munte sus;
Unde tartorii s'a dus,
Să facă și ei răspuns.
Tartorii la foc șezând,
Toți din jordele[6] *bătând;*
Pi-un păpucel certând.
Arghiu la ei privind,
Și bună sara le da,
Tartorii îi mulțămea;
Da Arghiu îi întreba:
„Măi, voi, tartori Dumneavoastră,

6) **Nuele.**

„Ce sânteți cu mintea proastă“,
„Ce vă certați voi așa“,
„Baș pe păpucelu-ăsta!!“...
Da tartorii așa zâcea:
„Măi, Arghiu, Dumneata“,
„Iacă taica a murit“,
„Păpucelu i-a uidit!“...
Și Arghiu ispitind,
„Măre ce v'o trebuia“
„Vouă păpucelu-ăsta!?“
„Păpucelu să mi-l dați“,
„Dila voi l-oi cumpăra“
„Că s'a rupt opinca mea“,
„Da spuneți ce-o trebuia?“,
Iacă tartorii-i spunea:
„Arghiu păpucelu-ăsta“,
„Pe apă te-oi slobăza“;
„Sus pe apă c'oi mergea“
„Și nu mi te-oi scufunda“.
Arghiu dacă-auza,
Trii parale că le da,
Și papucu cumpăra,
Și iară-i mai întreba:
„Voi, tartori, Dumneavoastă“,
„Pe-aici pe munte șezând“
„Și la focuri încălzând“,
„Știu bine c'ați auzât“
„De-a cea casă cea de zâne“,
„Unde or fi iea pe lume?!“
Da tartorii că spunea:
„Măi Arghiu, Dumneata“,
„Arghiule să te duci,“
„In marginea măriei“,
„Și pe mare c'oi pleca“
„Să te duci în sus pe mare“
„Dinspre răsărit de soare“ —
„Unde șede apa baltă“,

„Că'mpăratu nostru-aşteaptă,
„La cea casă, cea de sticlă“,
„Inimioara'n tine-ţi pică“.
„Că'mpăratului de drag“,
„Are vo trii coarne'n cap“,
„Impăratu de-o'ntreba“,
„Lu'mpăratu-oi povestea“
„Să spună el zâna ta“.
Iacă Arghiu de-auza,
Păpucelu că şi-l lua,
Jos la mare dubăra,
Şi'n picior şi-l aşeza;
C'o cureluşe-l lega,
Şi pe apă că pleca.
Apa pliută mi-l ţânea,
Şi Arghiu zo-mi drumia 7)
Pe mare, la vale,
Spre răsărit de soare,
Unde şede apa baltă,
Unde'mpăratu aşteaptă.
La cea casă, cea de sticlă,
Inimioara'n tine-ţi pică.
Cum în casă ajungea,
Iacă'mpăratu vedea:
„Măi Arghiu, Crăişor“,
„Prididitu de dor“,
„De când m'am făcut“,
„Pe-aici n'a venit“,
„Nici un om cu trup“.
„Acuşi tu-ai venit“,
„Acas m'ai găsât!“...
Arghiu Crăişor,
Din gură vorbea:
„Cinstite'mpărate“,
„Mare luminate“,

---

7) **Drumula.**

„Ieu că mi-am plecat“
„Zâna mea s'o cat“.
„Pământu-am umblat“,
„Nici n'am mai aflat “...
„De casa de zâne“,
„Unde-or fi pe lume!“...
Cistitu'mpăratu,
Iel dacă-auza,
Buciumu că lua,
Când îmi buciuma,
Toţi tartorii venea,
Când să'nşiruia;
De mi-l ocolea,
Unu nu ieria!...
Iel tartorli-al şchiop,
Cu mare năroc.
Pe-ai buni-i'ntreba,
„Unde-o fi pe lume?“
Şi iei nu ştia.
Şchiopu când venea,
Pe iel l'ntreba,
Iel îi povestea:
„Cistite'mpărate“,
„Acuşa trecui“
„Pin gunoiu lor“
„Fărmături de pâne mâncai“,
„Păn' mă săturai“.
„Bucium auzâi“,
„La tine venii“.
Impăratu răspundea:
„Unde ie casa de zâne“,
„De şede departe'n lume?“
Dară şchiopu zo-i spunea,
Impăratul-asculta,
Iar din gură-aşa zâcea:
„Pe Arghiu Crăişor îl iai“,
„Vă duceţi tare ca vântu“,

„Ajungeți 'nainte ca gându,
Iacă tartorii mi-l lua,
Și cu Arghiu îmi pleca;
Și mergea tare ca vântu
Ș'ajungea iute ca gându.
Când la zâne ajungea,
Lui Arghiu îi spunea:
„In prăvălie când oi tuna“ [8]),
„Fesu'n cap că l-oi punea“,
„C'aici alili te mănâncă“.
„Și 'n sobă te-oi băga“,
„Cam departe'ntr'o chiușea“, [9])
„Și fesu 'n cap l-oi ținea“
„Că te vede zânili“
„Și-ți răpune zâlili“.
„De cină că oi cina“,
„Da zâne nu te-o vedea“.
Iacă sara însăra,
Da Ileana le gătea,
Mândră cină le făcea,
Numai vro trei perișoare,
Ș'alelalte carne goale —
Iele la masă ședea,
Arghiu între iele sta,
Mândră cină că cina;
Cina păn' să sătura
Și zânili nu-l vedea.
Dară zâna cea mai mare,
Iea Ilenii sta-i spunea:
„Ileano, daică, Ileano“,
„Pănă-acușa așa-am mâncat“
„Și toate ne-am săturat“,
„Dară-acușa nu ne-ajuns“,
„Crezi copilu ț'a crescut“
„Și mănâncă și iel mult!“...

---

8) Intra.
9) Colț.

„De prânz mâne să gătești“,
„Să faci patru perișoare“
„Și mai multă carne goală“,
„Să mâncăm, ne săturăm“;
„Că copilu ț'a crescut“,
„Că mănâncă și iel mult“.
Ileana cum să scula,
Căldarea pe foc punea,
Copilașu și-l scălda.
Arghiu fesu-arădica
Și copilu îl vedea,
Iel din gură-așa zâcea:
— „Mamă, iote tata-l meu!“
— „Nu e, muică, nu e“,
„Nu e taica-l tău“,
„Ș'al lui Dumnezău“.
„Lui nu i-o aducea“,
„Nici ca vântu păru“,
„Nici cioara ostioru“.
Și iar îl scălda,
Arghiu s'arăta,
Ileana-l vedea,
Din gură-i zâcea:
„Arghiu, Crăișor“,
„Prididit cu dor“;
„Arghiu făr de casă“
„Și făr'de nevastă!“...
„Tu să te păzăști“
„De suror'le mele“,
„Că ce zâne rele!“...
Ielena afar. ieșea,
De surcele surcela,
De prânz să gătea,
Da' Arghiu di colea
Copilu din luică lua
Și cu copilu pleca;
Colea'n poala mărilor,

Şi să sui pe văpor.
Ileana când venea
Şi copilu nu-l vedea,
Când pe văpor că privea,
Pe Arghiu că-l vedea;
Şi la fel să slobăza 10),
Lângă iel iea şedea.
Surorili iei când venea,
Pe Ileana n'o găsa,
Iele pe sus să învârtea
Şi pe văpor c'o vedea,
Iar'ndărăt să'ntorcea.
Iacă văporu pleca,
La malu mării-ajungea;
Multă-armată'l aştepta,
La pristanişte 11) *adăsta.*
Arghiu din văpor ieşea,
Tăbăra bande 12) *cânta,*
Iaca'n trin mi să punea
Şi acasă că-mi venea,
Mândră nuntă iei făcea;
'Mpărăţâia stăpânea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

10) Se lăsa.
11) Port.
12) Muzica.

BROASCA ROASCA

Când oi zâce măndălac,
N'aţ auzât ş'aţ aflat,
Colea 'n vale 'n mândru sat
Şede Stancu om sărac.
De sărac este sărac,
De n'are soţâie 'n sat,
Cu trii ficiori de 'nsurat.
Ficiorii că i-a crescut,
A 'nceput a 'nbătrânit,
Da nu s'a mai căstorit.
Al mai mare sta vorbea,
El Dumitru Făt-Frumos,
Care 'n lume n'a mai fost,
El din gură-aşa zâcea:
„Tată, tăiculiţă-al meu",
„Să-ţi ajute Dumnezău",
„Tată tu m'ai blăstămat";
„Or ursoaica m'a ursat",
„De noi nu ne-am însurat?..."
Dară Stancu om sărac,
De sărac este sărac;
De n'avea soţâie 'n sat,
El din gură-aşa zâcea:
„Măi Dumitre, taică mă",
„Taica nu v'a blăstămat",
„Or ursoaica v'a ursat".
„Fincă este vorba-aşa",
„Când oi zâce de-o cicoare",

„Du-te 'n soba[1]*) dela vale";*
„Lină verde pelinită",
„Să pui mâna pe poliță",
„Trii suliți taică să luați",
„Şi cu ele 'n sus să dați",
„Unde sulița-o cădea",
„Acolo mireasa-oi găsa[2]*).*
L-ai doi frați,
Sulița 'n sat le cădea.
Şi-şi găsiră sulița
Şi deloc mi să 'nsura.
A lu Dumitru suliță,
Nu ştia unde eria.
Iel pe cal să 'ncăleca,
După suliță-mi pleca.
Mergea negru 'mboiestrând,
Dumitru pe iel plângând
Şi de suliță 'ntrebând.
Mergea Dumitru pe cale,
Şi'n cale-l întâlnea;
Lină verde foi de fân,
L'ntâlnea un moş bătrân.
Cu barba albă până 'n brâu.
Da Dumitru sta zâcea:
— „Bună calea, moşule!..."
— „Mulțumescu-ți, Dumitre!..."
Dară moşu-l întreba:
„Măi Dumitre Făt-Frumos",
„Care 'n lume n'ai mai fost!"
„Ce mergi pe negru plângând",
„Din oichi negrii lăcrămând?"
Da Dumitru Făt-Frumos,
El din gură-aşa zâcea:
„Măi moşule, d-ta",

1) Camera.

„Mi-am pierdut eu sulița".
„Nu știu unde a picat"
„Ș'am plecat și eu s'o cat!..."
Dară moșu ce-al bătrân,
Iel din gură așa grăia:
„Măi Dumitre, d-ta",
„T'am văzut ieu sulița"
„In coadilĭ mărilor",
„In răsăritu soarilui",
„Infiptă 'n piatră ședea",
„Lângă gropanu cu apă verde";
„La cea salcă cocoșată",
„De stă cu burta pe apă".
Dumitru când auza,
Iar tăbăra[3]*) de plângea.*
Și din gură-așa zâcea:
„Oi sărac de maica mea",
„Piatra este scrisa mea!..."
„Da ce să mă fac cu ea?"
Mâna calu cât putea
La coadilĭ mărilor ajungea;
Mâna pe suliță punea,
Și pe negru-l întorcea.
Mâna calu cât putea,
Pe unde iel că trecea?
Pin gropan cu apă verde,
Pila salca cocoșată,
Ce sta cu burta pe apă.
Dumitru că maĭ trecea
Și din groapă că ieșea,
Ieși-o broască boboșată.
Dumitru când o vedea,
Mergea Dumitru plângând,
Dar și negru 'mboestrând.
Da și broasca țopăind,

2) Incepea.

Mâna calu cât putea,
Până calu-i ostănea.
Când ajunsă la ceşmea,
Unde sta şi odinea,
Iacă Dumitru-adurmia;
Da şi broasca ajungea,
Lângă el mi să culca.
Dumitru să pomenea,
Broasca lângă el vedea,
El din gură-aşa zâcea:
„Oi sărac de maica mea“,
„Broasca este soaţa mea“,
Dară broasca sta zâcea:
„Taci, Dumitre, nu plângea“.
„Că ieu sânt soţâia ta!...“
Da Dumitru sta vorbea:
„Cum să merg în sat cu tine“,
Să fiu ieu de râs pe lume!“
„Ieu sânt bărbat voinicel“
„Şi la faţă frumuşel“,
„Da tu eşti o boboşată“,
„De picioare 'ncrăcănată...“
Iar pe negru 'ncăleca,
Şi pe drum că mi-l pornea;
Merge negru 'mboiestrând,
Dară broasca ţopăind.
Când în sat că să băga,
Taică-su când îl vedea,
Că vine cu negru 'mboiestrând,
Broasca după el ţopăind,
Taică-su când îl vedea;
Mâna pe topor punea,
După Dumitru să lua.
Da Dumitru ce făcea?...
Iel în coşere[4]) fugea

3) Grajd.

Şi cu boi să culca;
Broasca lângă iel venea
Şi lângă iel să culca.
Da Dumitru tot plângea,
Urît pe broască avea.
Da broasca dacă-mi vedea,
Il păza pă'n adormea,
Pin inel să zăuita,
Toate ţărli le vedea
Când odată corconea;
Iacă mumă-sa-auza,
Mumă-sa Solomeia.
La broschiţă că venea,
Broasca Roasca povestea,
„Iacă, mumă, ce-am poftit“:
„Păn'să varsă zorili“;
„Tu să-mi faci conacili“,
„Conacili le furşeşti“,
„Cu argint le poleieşti“.
„Când o ieşi soarili“,
„Iele'n soare să lucească“,
„Dumitru să mă poftească“.
Solomeia de-auzea:
Când odată cârăia,
Şi pe iea că auza,
Să vez muma iadului
Şi cu tot al broştilor,
Că toate mi s'astrângea,
Toată noaptea că lucra;
Lui Dumitru că-i făcea
Mândre palaturi i-ardica.
Când soarele răsărea,
Ele 'n soare strălucea,
Dumitru să pomenea.
Case mândre că-mi vedea,
Iel cu broasca să ducea
Şi'n casă când să băga,

Da broschița ce făcea?
Deșchidea cu cheili,
Și-și deșchidea cojili,
Mândră fată rămânea!
Da Dumitru de vedea,
El cu broasca văcuia,
Și ta-su să minuna.
Impăratu de-auza
Că Dumitru Făt-Frumos,
Care 'n lume n'a mai fost,
Așa conace-a făcut,
Cum nu este pe pământ,
Impăratu trimetea:
„Măi Dumitre Făt-Frumos",
„Tu mie că mi-oi făcea",
„Palatur'li iar așă".
„Cum ale tăle sunt frumoasă",
„Ale mele mai aleasă!?..."
„Și 'naintea lor de casă",
„Niște pruni înfloriți",
„Cu argintu poleiți";
„Soarili c'o răsărea,
„O 'ncepea de-o strălucea".
„Dacă tu nu mi-oi făcea",
„Oi trimete de te-o tăia".
Dumitru când auza,
Cum tăbăra de plângea,
Din mândri oichi lăcrăma,
Da broschița-l întreba:
„Măi Dumitre Făt-Frumos",
„Ce tui în casă plângând",
„Ieși afară suspinând";
„Or de mine ță urît?"
„Să-mi dai drumu să mă duc!!..."
Da Dumitru sta vorbea:
„Broschiță, soțâia mea",
„De tine nu me urît",

„Mândră vorbă mi-a venit";
„Veni pe dalbă artie",
„Veni dila 'mpărâție".
„Da să vezi în ea ce scrie!!..."
„Impăratu a mânat",
„Și lui așa ieu să-i fac"
„Iar conace c'ale mele";
„Inaintea la conace",
„Să fac doi pomi înfloriți",
„Cu argintu poleiți".
„Când soarili-o răsărea",
„Conacili-o strălucea".
Broasca Roasca stà zâcea:
„Taci, Dumitre, nu plângea",
„Cât trăiește muma mea",
„De nima nu te speria".
Broasca Roasca ce făcea?
Il păza pă'n adurmea,
Pin inel să zăuita,
Toate țăr'li le vedea.
Ș'o văzu pe Salomeia,
Numa-odată cârăia,
Salomeia că venea,
Broasca Roasca sta zâcea:
„Mumă, muiculița mea",
„Iacă 'mpăratu-a poftit"
„Dumitru lui i-o făcea"
„Iar conace c'ale noastre".
„'Naintea conacelor",
„Să-i facă doi pomi înfloriți",
„Cu argintul poleiți".
„Când soarili-o răsărea",
„Conacili-o strălucea";
„Da dacă nu i-o făcea",
„O venea de l-o tăia".
Salomeia de-auza,
Odată când cârăia,

Pila tata iadului
Şi la muma broştilor
Intr'o noapte că-i făcea,
Alte conace-i făcea,
Mai mândre şi mai frumoase!...
Nişte conace înnalte,
Nu să află 'n lume alte.
Iacă 'mpăratu să scula,
Conacili şi le-avea,
Şi iar din gură-i zâcea:
„Măi Dumitre Făt-Frumos",
„Tu mie să-mi aduci",
„Ţoalili lui taica-l meu",
„Ţoalili de pe lumea-ailaltă";
„Mândru ce l-am îmbrăcat",
„Cu maica mea când s'a luat",
„Ş'amândoi s'a cununat".
„Când a fost taica dănac",
„Ieu de pomană le-am dat",
„Să le-aduci la mine 'ncoa!..."
„Dacă tu n'oi aducea",
„Oi trimetea de te-o tăia".
Salomeia când aude
Că 'mpăratu aşa răspunde,
Să vezi iea mi să ducea,
Pila tata iadului,
Şi la mama dracului.
Să vezi dracii să ducea,
Pe lumea alălaltă mergea,
Ţoalili lu 'mpăratu bătrân lua,
Şi la Dumitru venea.
Ţoalili lui Dumitru da,
Dumitru 'n traistă le punea,
Lu 'mpăratu i le da.
Impăratu le vedea.
Şi 'ncodată să ruga:
„Măi Dumitre Făt-Frumos",

„Ia ascultă la mine 'ncoa",
„Noi amândoi să schimbăm",
„Iţi dau ţie 'mpărăţia"
„Şi-mi dai tu mie broschiţa".
Da Dumitru aşa zăcea:
„Mă 'mpărate luminate",
„Nu-ţi şede ţâie aşa!..."
„Să iai tu broschiţa mea";
„Zo e boboşată ea".
„Iea la oichi e boboşată",
„La picioare 'ncrăcănată",
„E urîtă deodată!!".
„Dar împărătiţa ta"
„Zo e mândră şi frumoasă",
„Şi la faţă e sclipoasă".
„Ştii 'mpărate, da nu ştii",
„Să ţâi ţoalili-ăştea 'n cui",
„Că de pomană le-ai dat",
„Impăratu tat-tu le-a purtat"
„Şi tat-tu le-a blăstămat".
Impăratu că le lua,
Când pe cui le atârna,
Da Dumitru când pleca,
Casa pe el s'aprindea
Şi 'mpăratu că ardea.
Uidea Dumitru 'mpărat,
Piste lume-adăvărat,
Şi-şi ţânea împărăţia;
Ţânea 'mpărăţia 'n pace
Că n'are nima ce-i face.
Istorie rumânească,
La boieri ca dumneavoastră,
Ca pentru să pomenească.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăţ, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

DINU ŞI VOICHIŢA *)

Verde de-o cicoare,
La vale, la vale,
Intr'al buaz de mare,
Tare mi să'npare
Mândră casă mare
Cu fereşti în soare,
Cu nouă uştioare.
La iea cine-mi şede?
Cea maică bătrână,
Cu brâu de sârmă!
Baba că năştea
Nouă ficiorei.
Şi ieşiră oţ,
Şi-mi periră toţ.
Măi la urmă naşte
Dor un copilaş,
Mândru, drăgălaş.
Baba-l boteza,
Numili-i punea
Dinu Costăndinu;
Ceal cu barba neagră
Şi cu mintea'ntreagă,
Ce mai om de treabă!...
Şi pe urma lui,
Baba mai năştea
Mândra copiliţa,
Ce-o chema Voichiţa.

*). Variantă; în colecţia Giuglea-Vâlsan poartă denumirea «Voichiţa» pag. 253.

Voichița, mlădița
Și păcurărița.
Amândoi creștea,
Baba și-i mâna;
Oili păscând,
Și stâne mulgând
Fata când creștea,
De doișpe ani eria,
La stâne mulgea.
Dinu, Costăndinu,
Ceal cu barbă neagră
Și cu mintea 'ntreagă,
Ce mai om de treabă!...
Intr'o Sânta Joia,
Tot mulgând la stâne,
Dinu mi le mulge,
Voichița le mână,
Le mână la strungă,
Dinu să le mulgă.
Voichița mâna,
Da Dinu mulgea,
Voica când mâna,
La oale-mi privea,
Ș'avea ce-mi vedea.
Niște noori grei,
Nu sânt curățai,
Sânt cu piatră'n iei.
Voichița-mi striga:
„Nană, Nană, Dine",
„Dine, Costăndine",
„Ceal cu barbă neagră"
„Și cu mintea'ntreagă",
„Ce mai om de treabă!"...
„Mulge, nană, mulge",
„Mulge câte două"
„Și sloboade nouă".
„Iote, nană, iote",

„Dila vale-mi vine“,
„De jos dispre gârlă“,
„Nişte noori grei“;
„Nu sânt curăţăi“,
„Sânt cu piatră'n iei“.
Da Dinu-mi zăcea:
„Nu e, naică, nu e“,
„Nu e noori grei“,
„Şi iei, naică, sânt“,
„Impeţitorii tăi“.
„Ieu te-am logodit“
„Şi te-am măritat“
„Departe de sat“,
„Intr'ale nădolii“ [1],
„Intr'ale ţări pustii“.
Voica de-auza,
Tăbăra plângea,
Din gură zăcea:
„Nană, Nană, Dine“,
„Dine, Costandine“,
„Ceal cu barba neagră“,
„Şi cu mintea'ntreagă“,
„Ce mai om de treabă!“...
„Când m'ai măritat“,
„Pe care-ai întrebat?“
„Da pe muma noastă“,
„Unde mi-ai lăsat-o?“
„Singurică'n vatră“
„Cu pisica'n braţă“
„Şi dorind de fată!!“...
„Că muichiţa noastră“,
„Iea ne-a legănat“,
„Nouă legăioare“.
„I-a ieşit tot pui de oţ“
„Ş'a pierit din codru toţ“.

---

1) Pustielăţi.

„Măi la urmă ne-a născut“,
„Pe noi doi măruntăi“
„Şi c'ai mândri bujorei“.
„Da tu zo m'ai măritat“,
„Pe nima n'ai mai întrebat“,
„Mai departe de sat“.
Dor atât Voica zăcea,
Inpeţători ajungea;
Şi pe Voica că mi-o lua,
Şi pleca iei cui Voica,
Verde matostat,
Departe de sat,
Intr'ale nădolii,
Intr'ale ţări pustii.
Cu Voica-mi pleca.
Iel mulgând la strungă,
De jos tare-mi vine,
Cu cârja în mână,
Cea maică bătrână,
Cu brâu de sârmă.
Iea cum ajungea,
Bună dimineaţa-i da;
Dinu-i mulţămea,
Baba-l întreba:
„Dine, maică Dine“
Ceal cu barba neagră
„Şi cu mintea'ntreagă“,
„Ce mai om de treabă!“...
„Maică, stâne mulgi“,
„Singur mulgi la stână“,
„Unde este Voina bună?“
Dinu răspundea:
„Mumă, maica mea“,
„Ştii mumă nu ştii“;
„Cum sânt fetili“,
„Fetili ca merili“.
„Când sânt fete mărunţăle“,

„Le drag la părinți de iele“,
„După ce să mai măresc“;
„Iele părință-și urăsc“
„Și pe strini îi îndrăgostesc“.
„Pe Voica am măritat-o“
„Și departe mumă-am dat-o“,
„Intr'ale nădolii“,
„Intr'ale țări pustii“.
Baba de-auza,
Tăbăra plângea,
Și mi-l blăstăma:
„Dine, muică, Dine“,
„Dine, Costăndine“,
„Ce-ai făcut așa?!“
„Muică, mă uscași“
„Și iar mă lăsași“
„Cu pisica'n brață“,
„Sângură în vatră“.
„Să doresc ieu fată“.
„Că Voichița mea“,
„Maica-a legănat-o“,
„Maica mi-a scăldat-o“,
„Ș'am crescut-o fată“.
„Vorbă să vorbesc“,
„Să mă sfătuesc“
„Ca maica cu fata“
„Și ca lumea toată“;
„Tu mi-ai măritat-o“,
„Nu m'ai întrebat!“
„Să dea Dumnezău“,
„In boală grea să caz“;
„Să zaci să putrezăști“,
„Pe una să sfoiegești“,
„Pământ nu te rabde“,
„Până n'oi aducea“
„Pe Voichița mea“
„La mine în casă“,

„Vorbă să vorbesc“
„Să mă sfătuesc“
„Ca muma cu fata“
„Şi ca lumea toată“.
„Dine, maică, Dine“,
„Să dea Dumnezău“;
„Dumnezău să-ţi facă“,
„Tâie stălpa cal“,
„Şi pânza ebâncă²),
„Şi mătasa frâu“.
„Maică, să te duci“;
„Pe Voica s'aduci“
„Cu iea să vorbesc“,
„Să mă sfătuesc“.
Domnu asculta,
Blăstăm să prindea,
Zăcea să spoia;
Pe-o parte putreza,
Dumnezău sufletu-i lua.
Il lua baba-l îngropa,
Pământu nu mi-l răbda;
Că mumă-sa-l blăstăma.
Şi iar Domnu că-i făcea:
Să vez stâlpu cal
Şi pânza ebâncă,
Da mătasa frâu.
Dinu Calu'ncăleca,
Şi pleca la soru-sa
Intr'ale nădolii,
Intr'ale ţări pustii.
Iel cum ajungea,
Pe Voichiţa mi-o găsa;
Tăman la oră juca,
Lăutarii le cânta.
Voica zo-mi juca,
Intră nouă surate,

2) Pătura de sub şea.

Intră nouă cumnate;
Toate sânt șerpoaice
Şi bălăuroaice,
Sângili-i surbea.
Voica di colea;
Din oră privea,
Pe Dinu-l vedea.
Din oră să lăsa,
La Dinu să ducea;
Din gură vorbea:
„Nană, Nană, Dine",
„Dine, Costăndine";
„Şi cu barba neagră",
„Ce mai om de treabă!"...
„Cum tu ai plecat",
„Departe de sat!?"
„Da pe muma noastă",
„Unde mi-ai lăsat-o?"
„Săngură în vatră"
„Cu pisica 'n brață!?".
Da Dinu-i zâcea:
„Voichiță, mlădiță"
„Şi păcurăriță",
„Ieu că mi-am plecat",
„Muica m'a mânat"
„Pe tin' să te cat".
„La muma mergem",
„Cu muma vorbești",
„Să te sfătuești"
„Ca muma cu fata"
„Şi cu lumea toată".
„Aide să mergem",
„Nunta s'o lăsăm";
„Că sântem călare"
„Şi mergem mai tare".
Voica de-auza,
Iea să'nfurișa,

Cu Dinu pleca
Ş'amândoi mergea;
Pin păduri mergea,
Păsărli cânta.
Cum cântă păsărli,
Doamne Sfântule
Şi Tu puternicule.
„Unde s'a văzut“
„Şi s'a pomenit“,
„Mort cu viu pi-un drum!?“
Voica le-asculta,
Din gură vorbea:
„Nană, Nană, Dine“,
„I-auz Nană, auzi“,
„Cum ne cântă păsărli“;
„Unde Nană s'a văzut“,
„Mort cu viu pe pământ?“...
Da Dinu zâcea:
„Lasă, naică, lasă“,
„Toate păsărli“
„'Şi cântă versurli“.
Ş'amândoi mergând pe cale,
Când de sat apropia,
Dară Dinu sta zâcea:
„Voichiţă, mlădiţă“
„Şi păcurăriţă“;
„Aide, naică, aide“,
„Aide tu'nainte“,
„Că ieu să mă duc“,
„La livadea lungă“,
„Calul priponesc“;
„Iar cu tine mă'ntâlnesc“
„Şi cu muma să vorbesc“.
Voichiţa, mlădiţa

Şi păcurărița,
Iea'nainte să ducea,
Dară Dinu rămânea.
Iel cu calu să ducea,
Şi'n grobişte 3) *să băga,*
Iar la mormânt să culca.
Dară Voica ajungea,
La fereastă că striga:
„Mamă, mumă, maica mea",
„Deşchide, muică, uşa"
„Că-mi ajunsă Voica ta".
Dară baba dila foc,
Iea din gură aşa zâcea:
„Ia fugi grabnico, fugi",
„Ia fugi tu din uşa mea",
„De nu mă mai oftica".
„Că la feli mai ofticat",
„Până sângură m'ai lăsat".
Da Voichița sta zâcea:
„Deşchide, mumă, uşa",
„Că nu sânt ieu grabnica"
„Şi sânt ieu fetița ta";
„Dacă mumă nu mă crezi",
„Vino la fereastă vezi" —
„Să-mi vez gâtu cu mărgele",
„La tot deştiu cinci inele",
„Chibzuită de muiere".
Mumă-sa când auza,
La fereastă mi să da;
Pe Voichița mi-o vedea,
Şi iea uşa-i deşchidea.
Voichița'n casă intra,

3) Cimitir.

Mumă-sa'n brață o lua,
Domnu sfântu c'o vedea.
Pe-amândouă le'mpetrea,
Stei de piatră le făcea;
Ş'aşa'n casă rămânea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte), din com. Alexandrovăț, Valea Timocului jugo-slav.

R A I U L

In oraş, în Vitliem,
Ai Adame să mergem,
Frunză verde mărăcine;
Şi dă-ţ ceva pentru tine,
Să mergem la rai cu bine.
Dar la rai când ajungea,
Avea Domnu ce-mi vedea.
Când la poarta raiului
Şedea floarea soarelui,
Cu druga porumbului
Şi cu spicu grâului,
Doamne, şi cu-al orzului
Şi judeca florili,
Ce ş'a dat miroasăli.
Vorbea floarea soarilui,
C'a pierdut miroasăli:
„Lină verde, lemn pălit",
„Noi, Doamne, am înflorit".
„Când Dumineca-a venit",
„Fetiţăli s'a 'mpletit",
„In grădinuţa a sărit",
„Şi pe noi Doamne ne-a rupt";
„In cosăcioară ne-a 'nfipt",
Şi la oră am ieşit.
Dănacii[1] *le-a zbicit*
Şi noi pe jos am picat,

1) **Flăcăii.**

Toată lumea ne-a călcat,
De aia miroasăli le-am dat,
Zo ne-am umplut de păcat.
Lină verde ş'o lalea,
Domnu de-acia-mi pleca,
Şi pin rai mi să plimba,
Pi lângă iad când trecea,
Auza lumea zberând,
Vedea vermii clocotind,
Adam pe Domnu 'ntrebând:
„Măi Doamne, puterea Ta",
„Ce lume plânge aicea?"
Dară Domnu-i povestea:
„Aici toată lumea ra",
„Ce-a făcut rău pe lumea-aia".
Când pe ăia vedea
Iei deacia-mi pleca
Şi pin rai mi să plimba.
La o vacă grasă ajungând,
Adam iarăş întrebând,
Dar Domnu spunea pe rând
„Lină verde, lemn pălit",
„Asta om cât a trăit",
„Şi cât a fost pe pământ";
„A vorbit vorba pe rând",
„Pe nima nu l-a minţât".
Domnu vorba isprăvea,
Dar Adam înţălegea,
Şi deaicea-mi pleca
La altă vacă ajungea;
Iarba pân'la pept creştea,
Dară vaca tot păştea.
Când oi zâce foi de salbă,
Dară cum eria de slabă...
Putea să să razme 'n coadă.
Verde foaie ş'o lalea,
Adam iară întreba:

„Ce ie vaca slabă aşà?“
Dară Domnu iar spunea:
„Când oi zâce iarbă neagră“,
„Asta nu e vacă slabă!...“
„Şi ie omu-al mincinos“,
„Ce să face tot fălos“.
„Cât pe pământ a trăit“,
„Tot falnic mi s'a făcut“,
„Dar acasă nimic n'avut!...“
„Toată vorba a minţât“,
„Niciuna n'a spus pe rând“,
„De-aia l-am năcăjit“;
„Vacă slabă l-am făcut“,
„Zâ şi noapte tot păscând“.
Verde foaie ş'o lalea,
Iei de-acia îm plecă
Şi prin rai mi să plimba;
Jos pe nişte rămurele,
Cântă negre păsărele.
— „Aştea nu sânt păsărei“,
„Şi sânt copilaş de-ai mei“.
„Ce-a murit nerânduiţ“,
„De mumâni necăpuiţ“.
— „Când copiii a murit“,
„Mumânile mi-a durmit“
„Ş'a murit ne rânduit“;
„Când la Mine a venit“,
„Păsări negre i-am făcut“.
Dar când privea măi la vale,
Vedea păsări albişoare.
„Ş'aştea nu sânt păsărei“,
„Şi sânt iar copii de-ai mei“;
„Ce mi-a murit rânduiţ“,
„Şi căpuiţ de părinţ“.
Măi la vale când pleca,
Un foc mare arzând vedea.
Când la foc iei ajungea,

In mijloc de foc ardea
Fermecătoarea satului;
Ce-a luat sporu câmpului
Şi glasu voinicului.
Da măi la vale mergând,
Vedea un purcel râmând,
La izvoare destupând.
„Asta ie la omu-al bogat,
„Purcel de pomană ş'a dat",
„Copiii nu l-a 'nfruntat",
„Şi Dumnezău l-a luat"
„Şi prin Rai mi l-a rândit",
„La izvoară destupând".
Dară iei privind
Altu purcel a văzut,
De slab în coadă răzmând,
Niciun izvor n'a găsit.
„Asta la omu-al sărac",
„Un purcel ş'a cumpărat",
„De pomană şi l-a dat",
„Copiii l-a înfruntat".
Iei de-acia 'mi privea,
Pe Maica Precesta vedea,
Când de copilaş mi-a luat,
La măru-al roşu a plecat.
Când la măr ajungea,
Cu ciumagu scutura,
Dar copiii mi-aduna.
Când de-acia 'mi pleca,
Trecea printr'o baltă verde,
Şi mi le da mare sete.
Care copil trochiţ avea,
Din fugă apă prindea,
Când la margine ieşea;
Apă din trochiţ bea,
N'o dorea pe mumă-sa.
Care urcioraş mi-avea,

Din fugă mi-l scufunda;
Urcioru s'a îngânat,
In iel apă n'a intrat.
Când pe uscat mi-eşea,
Iel în gură mi-l punea,
Apă 'n ulcior nu găsa,
Zo plângea şi să văita.
O durea pe mumă-sa·
Să vină de undeva;
Doamne cu ţâţâşoara,
Că i s'a fript limbuţa.
Da privind iei după copii,
Vedea muieri ce fac copii,
Toate scrisă 'n lăturghii.
Da care nu fac copii,
Nu sânt scrisă 'n lăturghii.
Că pe-aicea sânt frumoasă,
Dar la Domnu păcătoasă...
Când oi zâce bob de mei,
Dară care fac copii,
Aicea sânt tălărite 2);
Şi iele sânt măi urâte,
La Domnu sânt blagoslovite.
Muierea care copii s'omorà,
Domnu copiii mi-i lua,
Pui de şerpe mi-i făcea,
La pieptu iei mi-i punea
Şi şerpii din iea trăgea,
Aşa ie pe lume aia.
Care pe aicea rău face,
Pe lumea alălaltă şi-l trage.

Auzită dela Stan Vasilescu de 17 ani (ştie carte), com. Tomislava (Ţoromaşţa), jud. Negotin-Craina, Valea Timocului jugo-slav.

---

2) Muncite.

T U N Ș U

Veste'n țară a ajuns
De un oț ce-i zâce Tuns,
Care'n codrii a ieșit,
Cu șasă'ntovărășit.
Tot voinici aleși pănduri,
Tâlcari aleși de păduri
Și umblă din crâng în crâng,
Toț cât trec de iei să plâng.
Că nici unde nu gândești,
Cu iei în cale te'ntâlnești.
Și te'ntreabă binișor,
Cu cuvânt bun blândișor.
— De-unde vii flăcăiaș,
Din ce sat, din ce oraș;
Ai luat de drum răvaș
Să nu pătimești cevaș?
Aceștia Tunsu zâcea,
Tutulor cât god[1]) trecea;
Și mi-i jefuia de bani,
Ca pe niște tâlcari dușmani.
Pe cine'ntâlnea smulgea,
Lumia de dânșii fugia,
Măduva la toț sugea,
Pe cine god întâlnea.
Dumnezău nu l-a răbdat,
Curând în cursă l-a dat,
Drumurli le-a dezlegat.

Auzită dela Stan Vasilescu de 17 ani (știe carte), din com. Tomislava (Țoromașla), jud. Negotin-Craina, Valea Timocului jugo-slav.

1) Care.

D I N   M Ă L A *)

Lină verde colălie,
I-ascultaţ boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Istorie de nestrete 1).
Nestretea mi s'a făcut,
Doamne nu s'a pomenit,
Pe ceal negru de pământ.
Lină verde de-o lalea,
Ce cântecel că eria?
Să vez Sandu din Măla.
Când oi zâce pelinıţă,
Să vez tată-său Vănuţă,
Intr'o Sântă Sâmbăta,
N'avea Sandu ce lucra.
La zadrugă 2) *să ducea,*
Şi bomboane cumpăra;
La şcoală să ducea,
Copilaşii i-aduna
Şi bomboane le'mpărţa,
Ş'aşa din gură vorbea:
„Copiilor Dumneavoastă",
„Bomboanili să-mi fie mie"
„Că cu mine nu să ştie".
O săptămână-mi trecea,
Vladimir nuntă făcea,
Sâmbătă sara venea;

*) Sat curat românesc; astăzi cu numele schimbat în Mali Iasenovaţ.
1) Nenoroc.
2) Cooperativă.

Lăutarii că-i venea
Şi la nuntă că-i cânta.
Dară Sandu-i auza,
Ş'acasă zo juca;
Lăutarii când tăcea,
Dară Sandu ce făcea?
Iel în casă să băga,
Frati-su când îl vedea,
Mâna pe fluer punea,
Pornea Doamne de cânta;
Pornea Sandu de juca,
Parcă-i să arăta.
Iote cina când venea,
Frumoasă masă'ntindea.
Toţ la masă când şedea,
Dar şi Sandu iar aşa
Frumos bine că cina,
Dila masă să lăsa
Şi frumos mi să culca,
Dar şi Sandu iar aşa.
Toată noaptea că durmia,
Iate Zâua să făcea,
Baş Sânta Dumineca.
Toţ mi să scula,
Dar şi Sandu iar aşa;
De tată-su să ruga:
— „Oi, măi tată, tata-l meu".
„Dăruit de Dumnezău",
„Mă rog, tată, ieu de tine";
„Urzoabili [3]*) să mi le faci",*
„Urzoabili mi s'a rupt".
— „Nu pot taică să le fac!"
„Iote la vite să dau",
„Şi pe urmă să le fac".
Atâta că-mi vorbea

3) Găurile opincilor.

Şi afară că ieşea.
Dară Sandu ce-mi făcea?
Urzoabili le făcea,
Le făcea cum măi putea;
Frumos bine să'ncălţa
Şi afară că-mi ieşea.
Cu mici copii să găsa,
Pornea de mi să juca;
Vladimir că mai trecea,
Vladimir cu nunta sa.
Dară Sandu ce făcea?
După nuntă mi să lua,
Dară nuntaşii vorbea:
„Oi, mă taică, copilaş",
„Intoarceţă-vă îndărăt",
„Dară unde vă duceţ?"
Numai mergea şi-mi tăcea,
Dară nunta că mergea,
In Isnovăţ să ducea,
Când mireasa ajungea;
Lăutarii zo cânta,
Dară lumea zo juca.
Când lăutarii tăcea,
Lumea'n sobă [1] când tuna;
Lăutarii le cânta,
Dară lumea-i asculta.
Valul la mireasă punea,
Dar ginerli ce făcea?
Iel afară că-mi ieşea,
Iel în băieţ că tuna.
La un prietin că mergea,
Pistolaşu mi-l cerea.
Dară văru-su vorbea:
„Vladimire Dumneata",
„Lasă nu pocnea-acuma";

---

1) Cameră.

„Când de-aicea mi-om pleca“,
„Atuncea om pocnea“.
Da Vladimir n'ascults,
Pistolașu mi-l zbicea[5]),
Şi'n vale mi să'ntorcea.
Pistolașu întindea,
Pe subt un pătul cum ședea,
Ş'așa din gură vorbea:
„Ia păzâță-vă copii“,
„Ieu acușa să pocnesc“;
„Să pocnesc mă'nveselesc“,
„Că acușa îmi nuntesc“.
Ş'atâta că vorbea,
De pedea că trăgea;
Când pistolu că pocnea,
Pe Sandu mi-l dubăra.
Da un copilaș striga:
„Măi ginere, Dumneata“,
„Omorîși copilu-ăla!“
Ginerli când auza,
La Sandu să răpeza;
Şi pe brață mi-l sălta,
Şi la Sandu că striga;
Da Sandu nu răspundea,
Să bătea cu grabnica.
Da nuntașii de vedea,
Iei afară mi-alerga.
Şi pe brață că mi-l lua,
Unde'n sobă-l aducea;
Pi-un astal mi-l punea,
Gândea glumă că eria.
Şi la cap că mi-l lega,
După ta-su trimetea;
Nuntașii că trimetea,
Pe ta-su că-l chema.

---

5) Trăgea cu sila.

Tată-su când ajungea,
La Sandu că-mi alerga
Şi pe braţă că mi-l lua
Şi din gură-aşa vorbea:
„Măi, Sănduţă, cu taica“,
„Nu-l vez pe tatăl tău“,
„Dăruit de Dumnezău?“
Da Sandu nu răspundea,
Să bătea cu grabnica
De moarte se pregătea.
Şi tată-său că-mi vorbea:
„Ce lume vă uitaţ“,
„Nu vez Sandu mi-a murit“,
„Mi-a murit făr' de lumină?“
„Duceţă-vă de cătaţ“
„Niscai ţoale şi lumină“,
„Că ie inimă creştină“
„Nu e lege vez turcească“,
„Ci ie lege rumânească“.
Da nuntaşii de-mi vedea,
După ţoale-mi alerga,
Da Sandu nu aştepta;
Sufleţălu îi ieşea,
Numa lumina apuca.
După mumă-sa trimetea,
Dară fripta mumă-sa,
Iea când auza;
Ţoliţăli mi le lua,
La Sandu mi să ducea.
Când acolo mi-ajungea,
Pe Sandu mort mi-l găsa
Şi iea jos îmi cădea,
Doamne, de părere ra.
Pornea, Doamne, de-mi plângea,
Ş'aşa Doamne să cânta:
„Pe Sandu l-a omărît“,
„Năroit şi zdrenţuros“,

„Rupturos și sângeros“,
„Ca când bou l-am tăiat“,
„Doamne, Doamne, ce păcat!“
„Bine Doamne-l omărîră“,
„Ce la mine nu veniră“;
„Că ieu vreme aș fi avut“,
„Pe Sandu-aș fi premenit!“
„Bine Doamne-l omărîră“
„Di ce Doamne nu cătară“,
„Intr'atâta sat de mare“,
„Vez un rânduleț de țoale“,
„Pe Sandu să-l premenească“,
„Doamne, să mi-l dichisască?“ [6]
„Nu mai pot, m'a omărît“,
„De dănac[7]*) neprimenit!“*
„Sandu meu al dănăcel“,
„Tot desculț cu capu gol“,
„Nu mai ie nima ca iel!“...
Dară iei cei cu nunta,
Iei mireasa că mi-o lua
Și pe-acia că-mi pleca,
In trăsură o punea,
Făr' de ginere mergea,
Din oichi negri lăcrăma,
Și pornea vez de Măla.
Pe ginere mi-l oprea,
Pân' polițâia venea;
Dar mireasă să ducea,
Să ducea la Măla.
Și nunta ce-mi făcea?
Lină verde de-o cucută,
Au ce nuntă chinuită.
Polițâia că venea,
Pe Vladimir că mi-l lua,

---

6) Impodobească, îmbrace frumos.
7) Flăcău.

La canțelarie-l aducea;
La opreală mi-l țânea
Până venea comisia.
Comisia când venea,
Pe Sandu mi-l vedea,
Când în cap ce îi găsa?
Un văluș de artie,
Artia la omărît;
Doamne, nu s'a mai văzut,
Pe ceal negru de pământ.
Iar capu i-l cosa,
De-aci polițâia pleca
Pe Vladimir că mi-l lua,
La Negotin că-l ducea.
Dar pe Sandu că mi-l lua
Și mergea vez de Măla,
La Măla când ajungea;
Mândru leagăn că-i făcea,
La biserică mergea.
Dascălu dacă-mi vedea,
Copilași-i aduna,
In biserică să ducea;
Toată lumea îl plângea,
Dară popa iar așa
Jele, jele, piste jele,
Doamne ce păcate grele;
Pe Sandu-l cetea,
De-acia că-mi pleca;
Mumă-sa mi să cânta,
Și tată-su să jumulia:
„Mă mir pământe de tine“,
„Ieu mă mir cum nu te'ngraș“,
„Ce lume mândră mâncaș“.
„Mi-avusăi un copilaș“
„Și pe ăla mi-l mâncaș“,
„Inimioara mi-o săcaș“;
„Sângurea că mă lăsaș“.

Şi la mormânt mi-l ducea,
Şi pe Sandu-l îngropa,
Pământ că pe iel trăgea.
Dideasupra iarba creşte,
De jos, Sandu putrezăşte,
Dorul, focul, potoleşte;
Ş'aşa Sandu că-mi făcea,
Doamne, de să pomenea.

Auzită dela Anghel Maiti din com. Isnovăţul Mic (Măla), jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

Autorul popular Anghel Maiti, versifică tragica înlâmplare din Isnovăţul Mare, petrecută în anul 1936.

STOIAN BULIBAŞA)*

Când oi zâce colălie,
I-ascultaţi boieri la mine;
Să vă spun o istorie,
O istorie din Sârbie
Dintr'a mea copilărie,
Să vă spun un cântecel;
Decând eriam mititel,
De un mândru voinicel.
De Stoian Bulibaşa,
Ficiorelu Sârbului,
Fala Nigotinului:
De când s'a bulibăşit[1]*),*
Cu sabie cu cuţât,
Turc în Çraina[2]*) n'a trecut.*
De trecea Turcu bătrân,
Il punea de mânca fân,
De trecea Turcu cu barbă,
Il punea să pască iarbă.
De trecea câti-un ţâgan,
Il punea de mânca căftălan;
De iel cine că afla,
Ăla Begu din Ada[3]*).*
Când oi zâce di-un bujor,
Trecu Begu din Stambol;

*) Variantă; este şi în colecţia Giuglea-Vâlsan, «Dela Românii din Serbia», pag. 38.
1) S'a făcut conducător de oaste.
2) Provincie în N-E Serbiei pe Timoc.
3) Ada-Kaleh.

Cu'mpăratu iel vorbea,
Cum ar face facerea
Lui Stoian Bulibașa.
Impăratu sta zâcea:
„Multă blagă [4]) *să troșești* [5]),
„Pe Stoian să-l prăpădești“,
„Pe Craina să i-o robești“.
Da Begu de auza,
Din Stambul când îmi pleca,
Pănă la Vidin venea,
In Vidin la Omirada.
Cadânili când auza,
Câte-o azmă că-i făcea,
Câte-o găină-i tăia
Ii da lu Begu de mânca;
Dar să-i facă facerea
Lui Stoian Bulibașa.
Cu Omirada vorbea,
Multă blagă-i număra;
Pe Stoian i l-o vindea
Să-l aducă la Ada;
In Ada să-l prăpădească,
Pe Craina să i-o robească.
Omirada di colea
In Bregova [6]) *că venea,*
La Niniță'n Bregova,
Cu Niniță ogodea;
Multă blagă lui îi da,
Pe Stoian îl cumpăra.
Niniță din Bregova,
Când oi zâce di-un pelin,
Trecu iel la Nigotin.
La Cărăpancea venea,

4) Bogăție.
5) Cheltuește.
6) Sat românesc cu peste 5000 loc. pe Timoc în Bulgaria.

La fereastă că striga:
„Cărăpancio Dumneata“,
„Ia ieşi păn la mine'ncoa“,
„Mândră vorbă să vorbim“;
„Baş de finişoru tău“,
„De Stoian Bulibaşa“.
Niniţă zo mai spunea:
„Ştii Cărăpancio, nu ştii“;
„Că din Stambul a plecat“,
„Cu cea mică săxăna[7]*)“,*
„Ş'a venit la Bregova“,
„Cu cea mică săxăna“,
„Să treacă la Nigotin,
„La Nigotin oraş bogat“;
„Să-l dăm pe Stoian legat“,
„Multă blagă i-am fi luat“.
Dară naşu lui Stoian,
Iel aşa că mai zâcea:
„Lasă Begu 'ncoa să vină“,
„Să ne dea bani măsurat“,
„Să-l dau pe finu legat“.
Iacă Begu c'auza,
Şi trecu din Bregova,
Trecu colea pila Timoc,
Şi da la Cobişniţa[8]*),*
Cu cea mică săxăna.
De Nigotin să'ndrepta,
In Nigotin când venea;
Să băga'ntr'o cafenea,
Carapancea-l întâlnea.
Şi iar Begu zo-m vorbea,
Cum să-i facă facerea
Lui Stoian Bulibaşa,
Ce judecă pe Craina.

---

7) Căruţă cu bani.
8) Sat românesc în Timocul jugo-slav.

Cărăpancea aşa zâcea:
„Nu e Stoian aicea",
„Stoian e la Zăiceri" 9)
„Şi mi-a plecat iel de ieri".
„Să-mi astrângă o verghie 10)
„Ca un chip de datorie".
Naşi-su Carapancea,
Mânca i-ar cânii carnea,
Şi ţâţa dila dreapta.
Pe Burcă pandur îl lua,
Cărăpancea îi scria,
Cartea lui Burcă-i da.
Burcă pandur cartea lua
Şi la Zăiceri pleca;
Să ducea Burcă călare,
Şi mâna calu mai tare.
In Zăiceri când ajungea,
Şi la Culă 11) *să ducea;*
Da Stoian Bulibaşa,
Sus în culă că şedea.
Burcă pandur calul lega,
Şi-l lega iel de-o tărabă 12),
Pe scări sus când să suia;
Scărili zo zdupăia,
Da Stoian zo asculta.
Pe fereastă să uita,
Şi văzu calu legat,
Şi cu şeaua înşelat.
Da Stoian mi să gândea,
„Ce-oi să fie Doamne-asta?"
„Un cal legat la stobori",

---

9) Oraş aşezat pe Timoc la confluenţa Timocului Alb cu Timocul Negru.
10) Birul.
11) Cetate cu turn înalt.
12) Gard de blane.

„Oi să fie acuşi ceva“...
„Or a trecut vro căța“,
„La mine prin Craina mea!“
Nici vorba nu isprăvea,
Iacă Burcă traistă ruptă;
Ii scoasă o cărticică,
Lui Stoian în mână-i pusă.
Stoian cartiia cetea,
Pe Dorcea-l încăleca.
Şi mi-l mâna boiestrând,
Da Stoian pe iel gemând;
Ca cânili mârăind.
Pin Isâcova [13]) *trecea,*
Şi trecea la Ciocănari [14]),
Ş'o lua pe Timoc la vale,
Şi veni la Isnovăț [15]).
Şi luă drum de Bregova,
Unde Begu că trecea,
Niniță din Bregova,
Iel poteca că-i spunea;
Unde Begu a trecut
Colea 'n vale la Timoc.
Da Stoian Bulibaşa,
Iel la Timoc dubăra,
Şi urma că i-o găsa;
Din gură aşa zâcea:
„Iote urma a de Turc,
„Iote pe unde-a trecut“;
„Şi da la Cobişnița“,
„Şi să băga'n cafenea“.
„Bea un par de cafea“
„Oamini din Cobişnița“
„Lui Stoian îi povestea“:

13) Sat românesc în stânga Timocului.
14) Sat românesc în stânga Timocului.
15) Sat românesc în dreapta Timocului.

„Măi, Stoiane, gazda mea“;
„Iote pe-aici a trecut“,
„Ăla Begu câne turc“,
„S'a tunat în Nigotin“.
Da Stoian Bulibașa,
Mâna Dorcea cât putea,
Din oichi negri lăcrăma,
Şi din gură-aşa zâcea:
„Oi sărac de maica mea!“
„A trecut altă cățа“
„La mine pin Craina' mea“.
Iel acasă să ducea,
Numai cina c'o cina,
Şi iel în pat să culca;
Cu nevasta lui vorbea,
Puţânel că zăbovea,
Iacă Burcă că striga;
Stoienița-i răspundea,
Iea din gură-aşa zâcea:
„Oi măi Burcă traistă ruptă“,
„Ce strigi tu sara 'nsărat“,
„La Stoian Bulibașa?“
„Că voinicu sara nu să strigă“,
„Şi să strigă dimineața!“...
Burcă panduru pleca,
Lu Cărăpancea-i spunea,
Cum e lui Stoian taina.
Iacă Stoian să culca,
Cu nevasta-alăturea.
Când zorili să vărsa,
Iel pe oichi mi să spăla;
Beu un par de cafea,
Pe Dorcea-l încăleca.
Şi pleca la cafenea,
Da Stoienița-i spunea:
„Măi, Stoiane, gazda mea“,
„Ia nu pleca tu aşa“;

„Şi ia'ncinge armili“,
„Că-s perde Begu zălili“.
„Noi asară ne-am culcat“,
„Iote ce vis am visat“:
„Visai şerpili-al moţat“,
„Invăluit pe după cap“.
Da Stoian când auza,
Nevasta lui ce-i spunea,
Iel din gură-aşa zâcea:
„Aoleu, nevasta mea“,
„Visu tău ce l-ai visat“,
„Nu e şerpili-al moţat“;
„Invăluit pe după cap“,
„Şi e ştreangu atârnat“;
„De gâtu meu stă legat“,
„C'oi să mă vez spânzurat!“...
Lua armili şi'ncingea,
Şi atunci cu Dorcea pleca,
Să ducea la cafenea.
Intr'o sobă să băga,
Iel pe Begu mi-l vedea;
La Begu să răpeza,
Mâna'n chică-i împlânta;
De genunchi 'l'ngenunchea,
Sta decât capu să-i ia.
Naşi-su Cărăpancea,
Iel de mână că-l prindea,
Şi din gură aşa zâcea:
„Stăi, fine, nu face-aşa“,
„Nu te teme nimica“,
„Atâta te-ai supărat“,
„Nu e Begu vinovat“,
„La tine Begu-a venit“;
„Cu cea mică săxăna“,
„Mi să duce la Ada“.
„Vede dosu ca'npupit“ 16),

16) **Inmugurit.**

„Mulţ voinici s'a măldărìt",
„Lui ie frică de perit";
„Da dacă merge cu tine",
„Iel n'are frică pe lume!"...
Stoian aşa când auza,
Multă blagă Begu-i da;
Şedea toţ iei şi mânca,
Şi de drum iei să gătea.
Iel cu Begu când pleca,
Cu naşu-su Cărăpancea;
Niniţă din Bregova,
Şi cu ăla Omiradă.
Cu cea mică săxăna,
Şi din Nigotin ieşea,
Când să'ndrepta la şusea,
Stoian că mai rămânea;
Cărăpancea 'nfurişat,
Drumu pe şusea a luat.
Da Stoian Bulibaşa,
Merge pe Dorcea'ncălecat;
Din Nigotin să'ncura,
Paloş din teacă trăgea;
De-a tuturiga că-l da,
Schintei de foc că sărea.
Dugăiaşii [17] *să ruga:*
„Măi Stoian Bulibaşa",
„Nu'ncura pe Dorcea-aşa",
„Nu da cu paloşu-aşa",
„Că sare schinteili",
„Şi ne-aprinz dugăili".
Da Stoian Bulibaşa,
Din Nigotin ieşea
Pi lângă ciobani trecea;
Da ciobanii de-l vedea,
Cum tăbăra de-i cânta.

---

17) Neguslorii.

„Nigotine, Nigotine“,
„Cam în vro 2—3 zâle“;
„Zo să urle cânii 'n tine“,
„Că pleacă Stoian din tine!“...
Da Stoian când auza,
După Begu alerga,
L'apuca din săxăna;
Mâna'nchică-i împlânta,
Sta decât capu să-i ia.
Naşi-su Cărăpancea,
Sta din gură şi zâcea:
„Stăi, fine, nu face aşa“,
„Că să râde lumea“;
„Că de-o fi fine ceva“,
„Dau ieu Craina de răia“,
„Dau pe Negru de subt mine“,
„Şi pe Dorcea de subt tine“,
„Nu te dau fine pe tine“.
„Pe tine te-am cununat“,
„Doi copii ţ'am botezat“,
„Şi nu fac fine ieu păcat“.
Da Stoian când auza,
Iar pe Begu mi-l lăsa,
De petrec îl petrecea,
Când ajunsă la Ada;
'Iei în Ada că intra,
Cu cea mică săxăna.
Iacă Begu ce-mi făcea,
Pin Ada să'nfurişa,
Şi pe Stoian îl lăsa.
Da soarili apunea
Begu căpiili[18] *'nchidea,*
Da Stoian Bulibaşa,
Fugea cu Dorcea pin Ada;
Cu paloşu când da,

18) Porţile cetăţii Ada-Kaleh.

Bântăli le lovea.
Schinteili zo sărea,
Cădânili spământa,
Cărăpancea că-l vedea,
Şi din gură aşa zâcea:
„Ce faci, fine, tu aşa“,
„Tu de noi fuga ai dat“,
„Şi pe Begu l-ai lăsat!“...
„Pe Begu l-am petrecut“,
„Multă blagă ne-a plătit!“...
„Aide fine să mergem“,
„Că ieu mi-am luat partea mea“,
„Şi-ţi iai şi tu partea ta“.
Iacă Stoian că mergea,
In sobă cum să ducea,
Dară Begu-l întâlnea:
„,Sala mili ialdişim“
„Sala, iala, bacalăm“.
Stoian turceşte ştia,
„Bine Stoiane ai venit“,
„Vin la mine să-ţi plătesc“;
„Că de slujbă m'ai slujit“,
„Săxănale n'am pierdut“.
Da Stoian Bulibaşa,
In sobiţă să băga;
Begu lumina aprindea,
Şi la galbini număra.
Naşi-su Cărăpancea,
Iel în lumină sufla.
Şapte Turci din Cladova,
Iei de su pat când ieşea,
Pe Stoian să grămădea.
Da Stoian Bulibaşa,
Odată să opintea,
Ca pe peri îi scutura.
Cărăpancea di colea,
Iel din gură aşa zâcea:

„Stăi, fine, nu face așa“,
„Iea de tusă am tușit“;
„Lumina ț'a căzut“,
„Da Turcii mi s'a 'nglumit!“...
Iar lumina aprindea,
Dară Begu număra,
Nași-su Cărăpancea;
Cu genunchi 'n șele-i da,
Și de mâni că mi-l prindea.
Mânili la cot lega,
Și-l dete la Turc legat,
Ca un dobitoc la gard.
Atunci Begu că mi-l lua,
Din Ada afar îl scotea
Și la ștreang că-l aducea.
Da Stoian Bulibașa,
Iel din gură-așa zâcea:
„Mă Begule Dumneata“,
„Tu la mână când mi-ai fost“,
„Ieu cădăr[19]*) că nu mi-am fost“.*
„Ce mă rog de Dumneata“,
„Să nu mă spânzuri noaptea“.
„Și să mă spânzuri tu zâua“,
„Să mă vadă toată lumea“.
Dară Begu-i sta zâcea:
„Măi Stoiane Dumneata“,
„N'ai aidućit tu zâua“
„Să te vadă raiaua“.
„Și tu ai aidućit noaptea“,
„De nu te-â văzut nima“;
„Ieu noaptea te-oi spânzura“,
„Să nu te vadă nima“.
Și iar Begu să gândea,
Să mi-l spânzure zâua,
De mi-l văzu raiaua.

---

19) In stare.

Begu un sǎndâc[20]) *lua,*
Pe Dunǎre-l lǎpǎda;
Şi Dunǎrea-l aducea,
In vale la Prahova[21]).
Prahovenii mi-l gǎsa,
Şi sândâcul desfǎcea;
Şi pe Stoian îl vedea,
Pe Stoian îl cunoştea.
Cam pe sfârcu nasului,
Pe fața obrazului.
Şi'n cǎruțǎ mi-l punea,
Şi-l ducea la Nigotin;
Stoienița cǎ afla,
Şi la Stoian sǎ ducea.
Pe Stoian îl cunoştea,
Il lua şi mi-l îngropa;
Multǎ voiscǎ[22]) *astrângea,*
Şi sǎ dusǎ la Ada.
Pe agale[23]) *tǎbǎra,*
Pe agale mi-i bǎtea,
Şi iar Craina rǎmânea;
Stoienița stǎpânea
N'are Begu ce-i fǎcea.

Auzitǎ dela Sâma Prunaru de 52 ani (ştie carte) din com. Alexandrovǎț, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

20) Ladǎ.
21) Sat românesc, port pe Dunǎre în Jugoslavia, aproape de Ostrovul Mare.
22) Armatǎ.
23) Soldați turci.

Intelectuale în port românesc, din regiunea de munte a Zăiceriului.

NEGRU VODĂ

Colea măre,
Colea vere,
Colea'n vad în București,
L'ale casă mari domnești;
L'ale 'nalte 'mpărătești,
Ce să văd din Stoienești.
In curtea lui Negru Vodă,
Mulți boieri s'a strâns la vorbă,
Toți boierii Jiului,
Ca stâlpii pământului;
Mâncători de nouă sări,
Ș'avutori de nouă domni.
Iei la masă bea, mânca,
Și cu paru[1] *cin' le da,*
Le da Dediu vistieriu;
Le da vin de-al Mărmăziu,
Ce-omoară omu de viu.
Și rachiu de-al spirtăriu,
Mestecat cu dafion,
Ce te face din om neom.
Bea boierii și mânca,
Toți la vorbă mi să lua;
Negru Vodă ce-mi vorbea,
Nima'n samă nu-l băga.
Dară Dediu când vorbea,
Toți boierii-l asculta,
Vorbă dulce îmi avea;

1) Paharu.

Şi'n părete s'o vrea da,
In părete să lipea.
Negru Vodă de-auza,
Pe masă să supăra,
Conteş 2) *din spinare lua;*
Şi pe masă-o lăpăda,
Pe uşe afar ieşea.
Trăgea uşa ş'o'nchidea,
Din afară asculta,
Dediţă când le vorbea:
„Domnilor, boierilor",
„Imi şede bine'n domnie",
„Or mai bine'n visterie",
„Să fac ieu bani de domnie?"
Da boierii-aşa grăia:
„Dediule, vistierule",
„Mai bine-ţi şede'n domnie".
Işi lua drumu şi pleca;
Negrul Vodă de-auza,
Când acasă ajungea,
Cu cocoana lui vorbea:
„Făi, cocoană, Doamna mea",
„N'ai auzât ş'ai aflat",
„Cu mine ce s'a'ntâmplat",
„Ştii cocoană au nu ştii";
„C'a ieşit altă căţa",
„Să ţână domnia mea?!"...
„Ăla-i Vidu vistieru!".
„Ce vorbii eu pin domnie",
„Nimînea nu vrea să ştie".
„Blăstămatu ce-mi vorbea",
„Toţi boierii-l asculta".
Da cocoana sta grăia:
„Domnule, boierule",
„Când o venea Dediu-acasă",

2) Mantaua.

„Noi să-l luăm să mi-l cătăm“.
„L'o fl Domnu pe el ursat“,
„Să fie el împărat?“
„Să-l cătăm câta pin cap“,
„O-avea sămnu de'mpărat!“.
Dor atâta că vorbea,
Iacă şi Dediu venea;
Negru Vodă pui de domn,
N'avu minte de un om.
Il cătă pe Dediu 'n cap,
Găsî sămnu de'mpărat.
Da mi-l cătă pe su brâu,
Găsî spiculeţ de grâu.
Şi mi-l cătă printre spete,
Găsî spiculeţu verde.
Şi-l căta su subţâoară,
Găsa sămn de săbioară.
Negru Vodă aşa vorbea:
„Făi, cocoană, soaţa mea“,
„Bune sămne s'a arătat“,
„C'o să fie de'mpărat“;
„Cu Ficna Dragna mea s'a luat“,
„Crezi o să-i fie de cap!“...
„Ăsta este o căţa“,
„Să ţână domnia mea!“...
Da cocoana-aşa vorbea:
„Domnule pe Dediu-l luaţi“,
„La apsâna[3] *să-l băgaţi“,*
„La cea apsăna de piatră“;
„Di-un corn în pământ băgată“,
„De doi neamţ e aşezată“.
„Pe Dediţă să-l băgaţi“
„In şuetul şerpilor“,
„Şi'n toiu năpârcilor“
„In cârcăitul broaştelor“,

3) Închisoare.

„In cel fund de apsăna“,
Să nu-l vadă nimenea“,
„Ficna Dragna c'o'ntreba“:
„Unde cu Dediu-ai plecat“,
„Unde îl desparți de sat?!“.
Domnul că le răspundea:
„Ficno, Dragno, fata mea“,
„Ieu mă duc cu Dediu tău“;
„Să-i arăt otarăli“,
„Să-i spun viili și moșiili!“...
„Ficna Dragna o tăcea“,
„Pă'n l-aduci la apsăna“.
Iacă Domnul să scula,
Trăsură mândră'nvârtea;
Patru cai că înjuga,
Ficna Dragna întreba:
„Tată, tăiculița-l meu“,
„Să-ți ajute Dumnezău“,
„Und' te duci cu Dediu meu?“
Negru Vodă răspundea:
„Ficno Dragna fata mea“,
„Ieu mă duc cu Dediu tău“,
„Să-i ajute Dumnezău“,
„Să-i spun eu moșiile“;
„Să-i arăt otarăli“,
„Să-mi țână domniili“.
Ficna Dragna de-auza,
In trăsură așternea,
Tot pânzuță de mătasă,
Să-i fie moale la oasă.
Căpătâili de bumbac,
Să-i fie moale su cap.
Dediu'n trăsură ședea,
Domnu caii de frâne lua,
Mâna caii cât putea;
Călca ici, călca colea,
La pustia apsăna.

La cea apsăna de piatră;
Di-un corn în pământ băgată,
De doi neamţ e aşezată.
La cocon Gheorghe mergea,
Ăla coconaş Gheorghiţă,
Vătaşu dila temniţă.
La Negru Vodă să ivea,
Negru Vodă porâncea:
„Lele, coconaş, Gheorghiţă",
„Vătaşu dila temniţă",
„Aide'n coa cu cheili",
„De deşchide uşili;
„Să băgăm blăstămatu-ăsta";
„Să nu-mi ea el Domnia",
„Şi pe Ficna, fata mea".
Cocon Gheorghe de-auza,
Cheili pe mână-şi lua,
Nouă uşi îmi deşchidea,
Pe-a de zece iar aşa.
Pe Dediţă-l aşeză
In şuetul şerpilor
Şi'n toiu năpârcilor,
In cârcăitul broaştelor.
Când pe Dediţă-l băga,
Şerpii ca cebuce [4]) *sta;*
Năpârce ca fusăli,
Da broaşte ca nucili.
'Nchidea uş'li şi pleca,
Ficna Dragna adăsta,
Dila poartă până'n casă;
'Ntinsă pânza de mătasă,
Că vine Dediţă-acasă.
Adăsta şi nu-l vedea,
Cum tăbăra de plângea,
Din guriţă-aşa vorbea:

4) Lulelele.

„Tată, tăiculiță-al meu“,
„Să-ți ajute Dumnezău“,
„Ce-l făcuși pe Dediu meu?“
Negru Vodă sta vorbea:
„Ficno Dragno, fata mea“,
„Ia taci de numai plângea“.
„Ieu pe Dediu l-am mânat“,
„L-am mânat la visterie“;
„Să-și facă bani de domnie“,
„La nouă ai ș'oi să vie“.
Ficna Dragna-l adăsta
Adăsta un an, or doi,
Adăsta și doi și trei;
Nouă ai când să'mplinește,
Da Dediu nu să ivește.
Ficna Dragna să scula,
Mândră trăsură 'nvârtea;
Multă blagă râdica,
Și la temniță pleca.
Să dăruie bani la temniță
De păcatu lui Dediță.
Pe temniceri dăruia,
Numa-un fund de apsăna,
Ușa nu să deschidea.
Ficna Dragna zo vorbea,
Cu-ai temniceri din apsăna,
Dediu glasu-i auza,
Din apsăna răspundea:
„Ficna, Dragno, soața mea“,
„Ce rău mare v'am făcut“,
„M'ați băgat în apsăna“,
„In șuetul șerpilor“;
„In cârcăitul broaștelor“.
„Pe toate le obicnesc“ 5),
„Numa una nu poftesc“,

5) Suport.

„Tot o ală de năpârcă“,
„A puiat la Dediu'n chică“,
„Când să'ntinde, mă cuprinde“,
„Să zgârceşte mă furşeşte“;
„Carne din mine ciocneşte“,
„Cu ea puii-şi arăneşte“.
„Da ştii Dragno da nu ştii“;
„Când pe mine m'aţ băgat“,
„Şerpii că nu s'a aflat“.
„Şerpii ca cebucili“,
„Năpârce ca fusăli“,
„Broaştili ca nucili“.
„Dar acuşa mi-a crescut“,
„Balauri ca grinzili“;
„Năpârcili, cât furcili“,
„Broaştili cât ploştili“.
Ficna Dragna de-auza,
Cum tăbăra de plângea,
Şi cum să suia'ntrăsură,
Şi-mi mâna caii'ntr'o fugă,
Ş'ajungea la Bucureşti,
L'ale iei case domneşti.
Dila poartă cum striga;
„Lele, tăiculiţa-l meu“,
„Să-ţi ajute Dumnezău“,
„Ce-l făcuşi pe Dediu meu?!“...
„L-ai mânat la vesterie“,
„Să-şi facă bani de domnie?“
„La nouă ai oi să vie?“
„Nu-mi este la vesterie“,
„Şi mi-e Dediu'n puşcărie“,
„Pănă lumea nu mai vie!“...
„Domnule, boierule“,
„Ieu mă rog de d-ta“
„Să-l aduci pe Dediu'n coa“,
„Dediu este soţu meu“,
„Dăruit de Dumnezău“.

Negru Vodă de-auza,
Injuga caii la trăsură,
Alerga'n vale'ntr'o fugă,
La cocon Gheorghiță strigă:
„Vătașu dila temniță",
„Ia să vii cu cheili";
„Scoate blăstămatu-ăla",
„Numai pot cu Dragna mea".
C'a ieșit altă căța,
Să țână domnia mea.
Cocon Gheorghe de-auza,
Veni iut cu cheili,
Și deșchisă ușili,
Nouă uși le deșchidea,
Pe-a de zece nu putea;
Că lacătu-a ruginit,
Ș'a prins față de pământ.
El bărofu[6] *'n mână lua,*
Pe lacăt să tăbăra,
Lacătu și-l fărăma,
Și pe Dediu îl scotea.
Iacă Dediu ce-a făcut,
Barbă mare i-a crescut,
Piste tot l-a coperit;
Da și chica i-a crescut,
De-o așterne așternut.
Mustățâli s'a lungit,
Puțânel le răsucește,
Pe su cap le grămădește.
Puțânel de odinea,
Negru Vodă atunci îl lua,
La bărbier l-aducea,
De-l tunde bine ciocoiește,
Și-i lasă chica'n vărvăric[7]*),*

---

6) Borosu.
7) Potrivit.

Cum îi şede de voinic.
Şi-l rade bine pănă'n os,
Şi-l făcu dănac frumos,
Cum înainte mi-a fost.
In trăsură mi-l punea,
Cu Dediu Domnul pleca,
Călca ici, călca colea,
Păn' la groapa de argea 8)
Dediţă că-mi ostănea;
Vânt şi soare nu-l vedea,
Unde sta şi odinea.
Căzu'n groapa de argea,
Negru Vodă ce-mi făcea;
Mititel briceag trăgea,
Şi la gât îl junghia.
In trăsură să suia,
Da pe Dediu-l astruca,
Sub conteş că îl lăsa,
Pornea trăsura pleca,
Ficna Dragna adăsta:
Dila poartă pănă'n casă,
'Ntinsă pânză de mătasă,
Ca să vină Dediu-acasă.
Iacă trăsura-ajungea,
Din guriţă să ruga:
„Tată, tăiculiţa-l meu",
„Să-ţi ajute Dumnezău",
„Ce-l' făcuşi pe Dediu meu?!"...
Negru Vodă să vorbea:
„Ficno Dragno, fata mea",
„Lasă blăstămatu-ăla",
„Ala e un blăstămat",
„A beut şi s'a'mbătat",
„Şi la argea s'a culcat",
„Unde l-am lăsat mort de beat";

---

8) Groapă în pământ unde în vremurile vechi se ţesa.

„Cu contesu s'a strucat[9]),
„D'a-fost mare blăstămat!“...
Ficna Dragna de-auza,
In trăsură să suia,—
Işi lua drumu şi pleca,
Calcă ici, calcă colea;
La gropanu de argea,
Ea pe Dediu mi-l găsa.
Il găsa la gât tăiat,
Cu contesu astrucat,
Nu me nimic vinovat.
Ficna Dragna, dicolea,
Contes di pe iel că lua,
Capu tăiat îi vedea,
Mătasă în ac punea;
Capu la trup îl cosa,
Şi tăbăra de plângea.
Din guriţă blăstăma,
„Tată, tăiculiţa-l meu“,
„Să-ţi ajute Dumnezău“,
„Nici mai bine, nici mai rău“,
„Baş să-ţi moară cocoana,
„Să te'nsori de nouă ori“,
„Nouă cocoane să iai“,
„Nouă coconaşi să faci“.
„Şi să ieşe pui de oţ“,
„Să piară din codru toţi“.
„Mai la urmă să te'nsori“,
„Să mai iai o coconiţă“,
„Să mai faci un coconaş“,
„Să care apă la temniţă“,
„Ntr'o coaje de lobeniţă“;
„De păcatu lui Dediţă“.
Domnul Sfântul auza,
Blăstămu ce-l blăstăma.

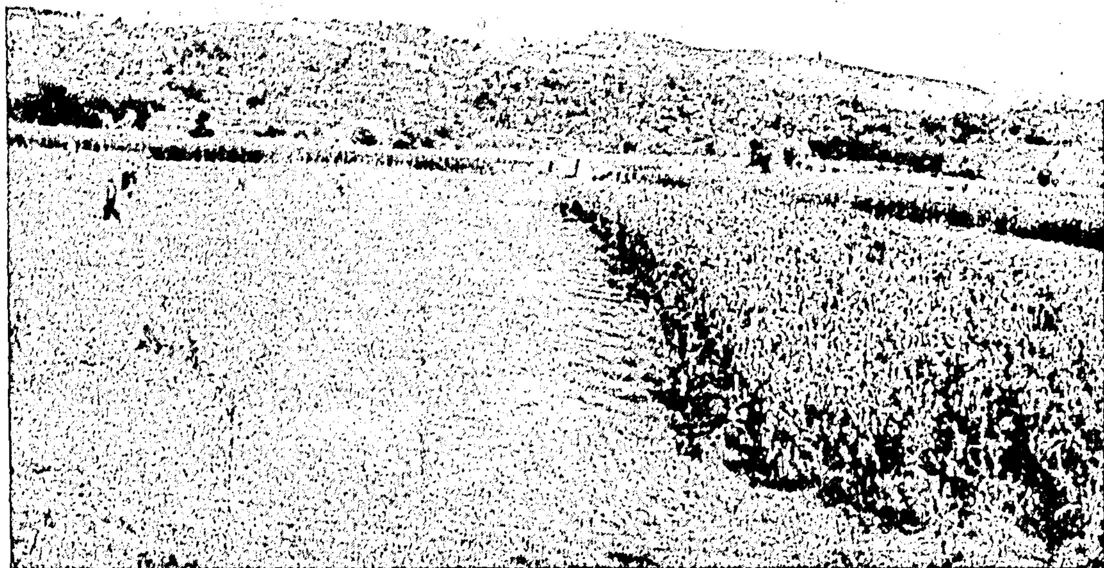
9) Acoperit.

Ficna Dragna ce făcea,
Pila brâu s'apipia,
Mititel briceag trăgea;
Sângură să junghia,
Piste Dediță cădea.
Căzu trupu'ncrucișat,
Să-i fie lui Domnu păcat.
Negru Vodă adăsta,
Ca să-i vină lui Dragna;
Adăsta, cât adăsta,
Ficna Dragna nu venea.
Negrul Vodă să scula,
'Njuga caii la trăsură,
Alerga'n vale pe fugă,
Şi pe Dragna o găsa,
Cu Dediță-alăturea.
N'are Domnul ce-mi făcea,
Mândru leagăn le făcea,
La mănăstire-i ducea,
Toate păsarli cânta:
„Bucură-te mănăstire,
Că vine Dediu la tine,
Nu vine să să cunune,
Vine să să spovedească,
In pământ să putrezască".
Şi-i băga'n negru pământ,
Şi-i băgară mai adânc,
Să nu putrezască curând".
Domnu-acas că îmi venea,
Deloc murea cocoana;
Să'nsura de nouă ori,
Nouă coconi că făcea;
Şi ieşiră pui de oț
Şi pieriră'n codru toți.
Măi la urmă să'nsura,
Mai lua domnu-o coconiță,
Mai făcu un coconaș,

Căra apă la temniță;
'Ntr'o coaje de lobeniță,
De păcatu lui Dediță.
In oraș la București,
Să vedea din Stoenești,
In curtea lui Negru Vodă,
Ce eria mai bun la vorbă,
Colea 'n Țara Rumânească,
Ca pentru să pomenească.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani (știe carte) din com. Alexandrovăț, jud. Craina, Valea Timocului jugo-slav.

Comuna românească de pe Timoc, Alexandrovăț (Zlocutea), de unde a fost culeasă cea mai mare parte din poeziile populare din acest prim volum.

LEGERE CAROL I și OSMAN PAȘA

Lină verde măndălac,
N'aț auzât ș'aț aflat,
Cu Turcu ce s'a'ntâmplat?
Cânili s'a supărat,
Pin creștini că a plecat;
Multe sate a tăiat,
Sate pustii a lăsat.
Da creștinu rău de plâns,
Că turcu mi i-a răpuns,
C'auziră de Bătacu;
C'a venit Turcu turbatu,
Ș'a tăiat cu totu satu.
Tinereață a aflat,
Fuga'n biserică a dat,
Biserica mi-a'ncuiat.
Iacă Turcu i-a aflat,
La biserică a venit,
Săbiili le scotea;
Și tăbăra de-i tăia,
Nici unu nu lăsa,
Tăia copilași de-ai mici,
Și-i punea'n coarne la bici.
Bicii de mi-i brășcăia,
Pe care-l găsa-l tăia,
Toată lumea spământa,
Care putea de fugea,
Trecea pila Rahova,
Da fuga'n Rumania,
Să-și lungească vieața.

Domnitor care-mi uidea,
Mândră jalbă că făcea;
Pila Ţaru Nicolae,
Şi la legeru [1]) *Carol.*
Iacă Carol sa'ngrijit,
Cu ţar Nicolae a vorbit,
Să ducă-amândoi la turc.
Şi cu armata lui toată,
Să meargă cu toţ îndată.
Atunci ţaru Nicolae,
Impăratu rusului,
Ardica oştirea toată;
Veni'n Băsărabia,
Şi să găsâ cu Carol.
Carol este un om bun,
Ii pare rău de creştin;
Că creştinu e rumân,
Tare strigă Balduin:
„Măi legeru de Carol",
„Ai cu-armata mereor",
„Să mergem la Cozlodui" [2]);
„O parte în Rahova",
„Ei să treacă Dunărea".
„Noi să dăm la Cozlodui",
„Pontoanili să trăgem",
„Până podul aşezăm";
„Cu tunurli să batem",
„Şi pe Turc să-l fărămăm".
„Că Turcu este turbat",
„Multă lume a tăiat",
„Ş'o să-i fie lui de cap.
Da legeru de-auza,
Lângă Dunăre venea;
Ingropa tunuri în pământ,

1) **Regele.**
2) **Comună mare românească la Dunăre în Bulgaria.**

Să nu le vadă v'un turc.
Da turcu câne duşman,
Să uita de sus din deal.
Bălduinu mi-i oichea,
Şi din gură cum zâcea:
„Măi topgii[3]) tunari de-ai tari",
„Dă-mi ghiulele de-ale mari",
„Să lăpădăm sus în deal".
„Iote turcu pe redut",
„Bată-l Dumnezău de turc!"...
Topgii, tunari de-ai mari,
Venea cu ghiulele tari,
Când odată comanda,
Cum cădea ghiulelili;
Şi ca vara ploili,
Răzbătea lui şanţurli.
Călăraşii di colea,
Su burta de cai punea;
Tot foale de capră starpă,
Să treacă Dunărea'n dată.
Cu caii'n Dunăre sărea,
Caii buni, mari şi tari,
Toţ sânt pui de armăsari.
Inotează mi să joacă,
Sus pe malu Dunării;
Ieşiră călăraşii,
Şi scoasără săbiili.
Şi alerga cât putea,
Pe turc de-l spământa,
Fugea turcu cât putea.
Colea'n vale de Arceri[4]),
Călăraşii de văzură;
Mai văzură-o brănişţioară,

---

3) Tunari.
4) Sat românesc la Dunăre în Bulgaria.

Şi cât omu-o rătezară.
Ciulpăiori-i îmbrăcară,
I'mbrăcară'n ţoale verzi;
Flinta pe ei atârna,
Flinta'n ţoale zo sclipea.
Dară Turcii că-i vedea,
Ei cu tunurli-i bătea,
Gândea armată eria.
Paşa-l turcului striga:
„Daţi iute cu tunurli",
„Zo sclipeşte flintili!"...
Arunca turcu granate,
Bătea ciulpanii de moarte.
Şi rumânu ca un leu,
Lui i-ajută Dumnezău;
Il mâna pe turc în fugă,
Că n'are und'să fugă.
Când trecură roşiorii,
Lăpăda ghiuleli pe ei,
Fuge turcu nu să joacă,
Şi să'ndreaptă de Vraţa;
Işi ea drumu' pe şuşea,
Că rumânu zo-i bătea.
Veniră'n Beligrăgic 5),
Aproape'n graniţa la sârb.
Strigă turcu cu mânie,
Să-l laşe sârbu'n Sârbie,
Dară Sârbu aşa-i spune:
„Bată-te Dumnezău de turc",
„Du-te de und-ai venit",
„Eu cu tine ce-am păţât";
„De te-am scos de pe Sârbie",
„Ş'acuşi mai vii la mine!"...
Da turcu dacă-mi vedea,
Pe şuşea mi să'ndrepta

5) Oraş in Bulgaria de apus.

Cătră Stara Planina [6]).
Balduinu-aşa striga:
Unii pe Timoc mergea.
„O armată-voi să luaţ“„
„De Sofia s'o mânaţ“,
„Da Vidinu să-l lăsaţ“
„C'o să-mi mân eu ficiorei“,
„Să-l ia dila Timoc ei“.
Iacă ficiorei venea,
Deteră pingă Pristol [7]),
Şi pe lângă Salcia [7]);
Jos pe malu Dunării,
Şi pe-albia Timocului.
Şi dila Timoc îl lua,
Şi-i scoasă din Bregova [8]),
Unii pe Timoc mergea,
Sus din oraşu la Cule,
Iacă turcu la Dii [9]) *fuge.*
Da partea dina Timoc,
Zo mi-i goneşte cu foc!...
Mi-i scoasă din Cosova [10]),
Fugiră la Gânzova [10]).
Din Gânzova la Sămârdan [11]),
La Sămârdan turcu şedea;
Şede turcu în ocop [12]),
Să dea ţăreanu [13]) *cu foc;*
Să mi-l scoată din ocop.
Lină verde mirodii,
Bătea Turcii dila Dii;
Şi-l păza pe Sămârdan,
Că e turcu la divan.

6) Munţii Bătrâni.
7) Comune în judeţul Mehedinţi la gura Timocului.
8) Comună românească în judeţul Vidin.
9) Vidin.
10) Comune pur româneşti în judeţul Vidin-Bulgaria.
11) Comună bulgărească.
12) Lagăr.
13) Romànu.

Da țăreanu ca un leu,
Zo-i ajută Dumnezău,
Jos pe vale că venea;
Când oi zâce bobolan.
Să tue la Sămârdan.
In Sămârdan e un mic deal,
Privea turcu din divan,
Ce-mi făcea domnul țărean.
Și-mi chema o companie,
Compania, pionerii,
Cu lopeță mari și tari,
Toată noaptea că săpară;
Ș'un tunel mare făcură.
Și pin tunel că ieșiră.
Ieșiră'ngă Sămârdan,,
La Sămârdan, la redut,
Că e plin șanțu de turc.
Un logor de infanterie,
Trecură pila Inova [14]),
Și-l luară dila dreapta.
Lină verde bobolan,
La vale de Smârdan;
Șapte Turci pi-un Moldovean,
Șasă, șapte pi-un Muntean.
„Ia ieși turcule'n măidan“,
„Să te bat să zaci un an“,
„Ieși afară de poftești“,,
„Să te bat s'o pomenești“.
„Ce te bați pe brânci hoțește?
„Vino la piept voinicește!“...
Și veni un sărgențăl,
Sărgențălu, mărinelu,
El veni cu colonelu;
De privira pe redut,
Unde e turcu mai mult.

14) **Comună bulgărească în județul Vidin.**

Dincoace de Sămârdan,
Veni colonelu'n casă,
Şi'ntrebă o bulgăreasă:
„Spune mama cea bătrână"
„De lege eşti o creştină"
„Ai v'un turc la tine'n casă",
„La noi afară să iasă?"
Da bugarca o căţa,
Spusă că nu e nima.
Colonelu de călare,
Trecu la fereastă mare.
Şi pocni puşca din casă,
Colonelu-aci rămasă.
Sărgenţălu, mărinelu,
Coborî flinta din spate;
Pocni şi el pe fereastă,
Omorî pe turc în casă.
Şi la casă-i dete foc,
Arsă şi baba cu tot.
In locu lu colonel,
Veni-un suptlocotinent,
Iel băiatu cum ajunsă,
Şi odată cum răspunsă:
„„De ce staţi şi vă uitaţi",
„Frică la păgân să luaţi?"
„Ia sunaţi la tobgii[15]*) mari",*
„Să dea cu ghiulele tari",
„Să mai bată pe redut",
„Fi-ar legea lui de turc".
Da tunarii ca tunarii,
Lăpăda ghiulelele,
Mai multe şrapnelili.
Când la vale să uita,
'N vale dispre Bujoriţa;
Tare venea şi crăliţa[16]*),*
Vine crăliţa Măriţa.

15) Tunari.
16) Regina.

Veni lângă Sămârdan,
Să dusă la tunu-al mare,
Şi cu stângu pe tăbie;
Iar cu dreptu sus pe tun,
Să dea ghiulele'n păgân.
Tare sună şi răspunde:
„Indemnaţ ai mei copii",
„C'ajungem desară'n Dii";
„Indemnaţ şi'naintaţ",
„Frica la păgân nu luaţ".
„Că ieu sânt chip de fămeie",
„Şi cu stângu pe tăbie";
„Da cu direptu pe tun",
„Să mi-l bat eu pe păgân".
Da tobgii de-auza,
Mânecili răsfrângea;
Da Craliţa Mărioară,
Da cu tunu de s'o moară.
Căzu ghiuleaua'n Calet 17),
Zo striga turcu Amet!...
Când oi zâce sălcioară,
Veni ordin din afară;
Să s'arunce la cuţât,
Bată-l Dumnezău de turc.
Da ţăreanu ca un leu,
Zo-i ajută Dumnezău,
Când săriră la bainet,
L'nţăpa pe turc în piept.
Cum pârăie oasăli,
Şi ca piru pe su plug,
Pârăie osu de turc.
Să'ndrepta pe potrivire,
Da tobgii cu şrapnele,
Şi-l băgă pe turc în Dii.
Atunci craliţa Măriţa.
Odată când îmi suna,

17) In cetatea Vidinului unde era paşa.

Cum da cu ghiulelili;
Şi suna Caleturli,
Zo plângea cadânili.
Multe-agale prăpădea,
Puţânei că să preda.
Da ţăreanu ca un leu,
Zo-i ajută Dumnezău;
Când odată că ieşiră,
In către Dii îmbulzâră.
Roşiori şi cocoşei,
Cei mai mândrii călăraşi.
Când tunară ei în Dii,
Văzu cădăne fugind;
Teregele scuturând,
Cocoşeii alergând.
„Stăi turcoaico şi moroaico“,
„Să-ţ iau cedâru din cap“;
„Şi dulvarii di pe tine“,
„Să rămâi ca o rumână“.
„Să-mi arăţ tu făţâşoara“,
„Să-ţ văd eu şi sprânceioara“.
Da cădâna mormănea:
„Aman, ascher beciungiuc“,
„Lasă-mă băiat soldat“
„Că la voi ieu m'am predat“.
Tare strigă-un colonel:
„Ura! Ura-i mei copii!“
„C'ajunsărăm toţ în Dii!!“...
„Ura noastră să trăiască“,
„Ce mai oaste rumânească!“...
In cetate la Vidin,
Joacă ora de rumân,
Cu ciubărili de vin,
Că l-a bătut pe păgân.
In cetate la Culuc[18]*),*

18) Oparte din cetatea Vidinului.

Cu ciubărili de cluc,
Că l-a bătut el pe turc.
Oi! rumânu ce-a lucrat,
Vidinu l-a concentrat,
Din mâna la turc l-a luat;
Şi pământu l-a spălat,
Şi la vale mi-a plecat!...
Să punea pe văporaş,
Merge văporu la vale,
Despre răsărit de soare.
Ajungea la Rahova,
Din Rahova la Mezdra[19]*,*
Şi ieşiră pe şuşea;
Cu tunurli alerga,
La Malu Roşu mergea.
Că în Plevna s'a băgat,
Osman Paşa cel bogat.
El Plevna a ocupat;
C'o sută şaizăci de mie,
Pe delături la redute,
Păza ascheru[20] *turcesc.*
Venea'mpăratu rusesc,
Cu tunurli mari şi tari,
Şi tăbăra de bătea,
Să-l scoată din Plevna.
Dară turcu, Malu Roşu,
Bate turcu ca cocoşu.
Rusu împărat bătrân,
Tot din gură comandând:
„Malu Roşu i-a uidit",
„Lăcueşte în el turc".
Când ajunsă Balduin[21]*,*

19) Oraş aproape de Sofia.
20) Armata.
21) Probabil vreun mare comandant român.

Şi'mpăratului vorbind:
„Măi'mpărate Nicolae",
„Ia aşteaptă câtăva",
„Până-mi vine gheneralii",
„Să le pun cuie'n papuci",
„Să'n figă pietrili",
„Să ies dealurli",
„Să mă bat cu Turcii".
Iacă vine nişte ghiară,
Le pusă rumânu'n picioare,
Suia pe piatră mai tare.
Tăbăra pe Turci cu glioanţă,
Cu glioanţă şi cu şrapnele.
Cum cădea şrapnelili,
Şi ca grâu sămânat,
Ii cădea la turc pe cap.
Il dubăra di pe mal,
Şi-l băgară'n Plevna,
Le'nchisără şi apa.
N'are turcu ce să bea,
Şaşă luni că mi-l bătea,
Până prau îl furşea.
Din Petarburg[22]*) îmi venea,*
Vine ghineral Staletu;
Vine cu cruce la piept,
Că e ghineralu drept.
Şi vorbea cu Balduin,
Că e chipu de rumân.
„Balduine pupă-te-aş"
„Să ne punem pe oraş!"...
Balduinu de-auza,
Când odată tăbăra,
Cu tunari mici;
Cu tunari mari,
Fărăma oraşe tari.

---

22) Petrograd.

Pe Osman Paşa-l rănea,
Cârpa albă râdica;
Cu tot ascheru să preda.
Şi pe el rob îl lua.
Şi-l ducea înt Bucureşti,
Il ducea şi la spital,
De-l lecuia de răni tari.
Da rusu şi cu rumânu,
Luară'n mână şi Plevna;
Şi plecă spre Odrengrad [23],
Il lua pe Lozengrad.
Iacă ordin că venea,
Anglia şi Franţia,
A de trii Italia,
Ei războiu că-l oprea.
Cole'n deal la San Ştefan,
Veni'mpăratu sultan,
De făcură un mir [24] *mare.*
Impăratu Nicolae,
Cu legeru de Carol,
Ei amândoi împărţa,
Şi o lua pe Dobrogea.
La Rumânia i-o da,
Dară rusu că o lua,
Lua pe Băsărabia.
La Bulgar puţân îi da,
Ii da stoliţă [25] *Sofia.*
Şi lui chineaz [26] *îi da,*
Pe-Alexandru Batenberg.
Alexandru prusianu,
Stăpânea Bulgăria,
Şapte ai în ea şedea,

---

23) Edrene.
24) Pace.
25) Capitala.
26) Cneaz.

Un grup de Români din Valea Timocului (partea dreaptă a Timocului), satul Zlocutea, în port curat românesc.

Ş'altu războiu făcea,
Să bată cu Crali Milan[27]).
Alexandru a răcit,
In bolniţă a murit;
Ş'aşa războiu ieşea,
Doamne de să pomenea.

Auzită dela Sâma Prunaru de 52 ani, (ştie carte) din com. Alexandrovăţ, jud. Negotin-Craina, Valea Timocului, jugoslav.

27) Rege al Serbiei (1882—1888

CRALIU ALEXANDRU

Lină verde, trii măsline,
I-ascultaţi boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Ce s'a'ntâmplat în Sârbie
Lină verde otrăţăl,
Pe ceal mândru ostrovel,
Răsărit un bujorel,
Ş'ala nu e bujorel;
Şi e Craliu tinerel,
Plânge ţara după el.
Vez cum plânge tot Bănatu,
Da cum plânge şi Hârvatu,
Da mai mult sârbu săracu.
Lină verde anason,
Când pleacă Craliu din dvor [1];
Cântă muzica de dor,
Să desparte de ficior.
Şi să pune pe gălie,
Cu-a lui Craliţă [2] *Mărie,*
Şi merge de Bugărie.
Da Bugarii-l aştepta,
Sta Bugari lângă Bugari,
Tot cu tunuri de-ale mari;
Da-mi aeva şi de-ale mici,
Că vine Alixandru-aici.
Alixandru din Sârbie.

---

1) Palat.
2) Regină.

Cu-a lui Craliță Mărie.
La Sofia mi-ajungea,
Ș'avea Craliu ce-mi vedea:
Vedea voisca părădită
Numai cu arme gătita
Și muzica zo mai cântă.
Dară Craliu-al bugăresc,
Drept înainte ieșea;
Drept înainte îi sta
Și frumos mi-l pozdrăvea.
Mâna amândoi că da,
Iei în dvor că să băga,
Da Boriz așa-mi vorbea:
„Bine Alixandre-ai venit“,
„La vorba ce am vorbit“;
„Să stai pe scaun de argint“,
„Și să șezi pe-aici mai mult“.
„Multă vreme mi-a trecut“,
„De când nu ne-am mai găsât“,
Dară Craliu așa-mi vorbea:
„Măi Boriză Dumneata“,
„Ieu la tine n'am venit“;
„Nici să beau, nici să mănânc“,
„Nici să șed pe-aici mai mult“.
„Ce ieu la tine am venit“,
Ugovoru[3]) să'ntăresc“,
„Vreau de țar să mă crunesc[4])“,
„Numai vreau să rătuesc“,
„Că ieu mult am rătuit“,
„Mulț copii am sărăcit“;
„Și neveste-am văduvit“,
„Fete mari a'nbătrânit“.
Iei vorba ș'o isprăvea,
Ugovorul întărea,

3) Injelegerea.
4) Incoronez.

Şi iar Craliu-aşa-mi vorbea:
„Măi Borize Dumneata",
„Iote depeşu de ieri",
„Zo mă chiamă la Marsei".
Şi Craliu că-mi pleca,
De Dubrovnic[5] *mergea,*
Şi Craliu aşa-mi vorbea:
„Mărie, soţâia mea",
„Tu acuş 'mi te-oi ducea",
„Să iai sama de copii".
Când pusă mâna la piept,
Scrisă-un mândru testament,
Şi Crăliţii că i-l da;
La Dubrovnic mi-ajungea,
Şi iar Craliu-aşa-mi vorbea:
„Mi-a venit un mare dor",
„Tot de Pătru-al meu ficior".
„Tot de Pătru meu al mare",
„Care'nvaţă la şicoli".
„La şicoli în London";
„La şicolili ale mari",
„C'oi să fie de vlădari"[6].
„Al de doi me Tomislav",
„Al de trii 'mi-este Andrii";
„Iii toţi trii copiii mei",
„Mult îmi pare rău de iei".
„Numa-atâta că-mi vorbea,
Şi iei mi să despărţa,
Mâna cu Crăliţa da,
Şi iar Craliu aşa-mi vorbea:
„Foaie verde de bujor";
„Du-te mândro sănătoasă",
Ca o oicheşea stoloaasă",

---

5) Oraş Jugoslav pe coasta Adriaticei.
6) Cârmuitor de ţară.

„Că nu mă mai vez pe-acasă".
„Lină verde, trii măsline",
„Că de mine nu să știe",
„Multe sămne mi să face";
„Să bate carnea pe oasă",
„Vez asta nu e la bine!"
Numa atâta că-mi vorbea,
Pe văpor mi să punea,
Şi pe apă că-mi pleca.
Baş la calea jumătate,
Să oprea văpor de-odată;
Căpitanu-al de văpor,,
Zo-alerga cu mare zor.
Drept la Craliu să ducea,
Drept înainte că-i sta,
Ş'aşa din gură vorbea:
— „Ce mă rog la Dumneavoastă",
„Multe raturi[7]*) mi-am umblat",*
„Tot pe-aicea mi-am trecut",
„Ş'aşa nu s'a potrivit";
„Baş[8]*) la calea jumătate",*
„Să stea văpor de-odată!"...
Dară Craliu-aşa-mi vorbea:
„La focari să porâncești"
„Să dea putere mai tare",
„Maşinili să'ntărească",
„Vaporul să-l urnească".
„Inainte să mergem",
„C'ala nu ie voinic",
„Care să teme de pierit".
La focari le porâncea,
Maşinăriili 'ntăria,
Cu mare sâlă[9]*)-mi pleca,*

---

7) Războaie.
8) Chiar.
9) Putere.

Şi'nainte că-mi mergea.
Da lu Craliu ce-i venea?
Ii venea o cucăială,
Puţân capu mi-l punea,
Şi somnu că mi-l fura,
Uite Craliu ce-mi visa:
Venea Dumnezău din sus,
Şi-i spunea lui în vis:
„Nu ţ'am spus",
„Lisandre spus",
„Să nu mai pleci tu pe apă?"
„'Nainte duşmani te-aşteaptă";
„Ţ'or fi undeva de dus",
„Cu iroplanu pe sus!"...
Dară Craliu de-mi vedea,
Iel odată că-mi sărea,
La miniştrii povestea:
„Uite, frate, ce-am visat",
„S'a dat Dumnezău de sus",
„Şi mie'n vis că mi-a spus":
„Să nu plec ieu pe apă",
„'Nainte duşmani m'aşteaptă";
„Mi-ar fi undeva de dus",
„Cu iroplanu pe sus!"...
Da miniştrii aşa-mi vorbea:
„Fincă-mi este taina aşa",
„Ai să mergem îndărăt",
„C'asta vis ce l-ai visat",
„O să fie adăvărat!"...
Dară Craliu aşa-mi vorbea:
„Inainte să mergem",
„Că-ala nu este voinic",
„Care să teme de pierit!"...
Şi 'nainte că--mi pleca,
De Marselia-apropia.
Dară Craliu ce-mi făcea?
Pe văpor că-mi ieşea,

Oichianu la oichi punea,
In Marselia să uita.
Ş'avea Craliu ce-mi vedea.
L-al cel mândru spomenic [10]),
Multă voiscă mi-a pierit.
La Marselia mi-ajungea,
Şi văporu să oprea;
Craliu jos să dubăra,
Ş'avea Craliu ce vedea.
Vedea lumea chitită,
Şi muzica zo-mi mai cântă.
Pe Craliu-l aştepta,
Cine'nainte ieşea,
Pe Craliu de-l prijunea?
Când ol zăce flori de fân,
Ieşea Bartù [11]) *cel bătrân —*
Al Ministru frănţuzăsc,
Drept în braţă că mi-l lua,
De două ori mi-l săruta,
Aşa din gură-mi vorbea:
„Bine Aţo [12]) *mi-ai venit“,*
„La vorba ce ne-am vorbit“.
„Multă vreme mi-a trecut“,
„De când ratu s'a furşit“,
„Ş'amândoi n'am mai vorbit!“...
Di su mână mi-l lua,
Şi'n tomobil şedea:
Craliu în dreapta cum şedea,
Dară Bartù la stânga
Şi'nainte că-mi mergea.
Iei încet că mai mergea,
Craliu lumea pozdrăvea;
Da pin lume ieria

---

10) Monument.
11) Barthou.
12) Alexandre, formă de dezmerdare în limba sârbă.

Vro triizăci de gelățăi,
Din triizăci s'alegea trii,
Da din trii rămânea unu;
Bată-l Maica Precesta,
Şi Sânta Duminica.
Vez duşmanu ce-mi făcea,
Şlicu[13]) *lu Craliu l-avea*
Şi pe Craliu mi-l oichea.
Chită de flori în mână lua,
Lăvorveriu în flori punea;
Un pustiu de-automat,
Tum-te din Nemțâia luat.
Iut la tomobil mergea,
Şi uşa i-o deşchidea;
Dară Craliu de-l vedea,
Iel deloc să'ndupleca;
Gândea ceva i-or spunea,
Da duşmanu ce-mi făcea?
Când odată că-mi pocnea;
Pe Craliu 'n stânga rănea.
Şi pe Bartù-l omăra.
Când al doilea că pocnea,
Pe Craliu'n frunte lovea,
La gura poznarului,
La capu pieptului;
La casa sufletului,
Unde-i pasă voinicului.
Pe Craliu mi-l prăpădea,
Cade Alixandru jos,
Cu pieptu lui sângeros.
Cine din lume auza,
Potpucovnic[14]) *ce-mi eria,*
Cu polițăia mergea,
De călare-mi alerga,

13) Fotografia
14) Lt.-Colonel.

Cu sabia când da,
Mâna stângă i-o tăia.
Din umere-o dubăra,
Da duşmanu tot pocnea,
Trii poliţai dubăra.
Atentator de vedea,
Că iel mort nu eria,
Lăvorveru-l întorcea,
In gură şi-l punea,
Gândea sângur să să-omoare.
Potpucovnic de-mi vedea,
Iar cu sabia că da;
Capu dila trup îi lua,
Pe-atentator omăra.
Iut cu Craliu că-mi pleca,
In Marselia să ducea,
Mulţ doftori mi-aduna
Şi pe Craliu îl vedea,
N'avea, frate, ce-i făcea.
La loc rău l-a lovit,
Nu e Craliu de uidit!...
Craliu-atâta că-mi vorbea:
„Oi, sărac de maica mea“,
„Mi să dusă vieaţa“,
„Şi perdui tinereaţa“;
„Săracii copilaşii“,
„Păstraţi Jugoslavia!“...
Numa-atâta că-mi vorbea,
Sufleţălu slobăza;
Da Miniştrii de-mi vedea,
Iei frumos mi-l pregătea,
Mândru leagăn îi făcea.
Făcea leagăn poleit,
Şi'n leagăn mi-l închidea,
Dideasupra că-i punea;
Sabia şi cu şapca,
Să mi-l vadă lumea.

Cu iel îndărăt pleca,
Merge Alixandru pe mări,
Ocolit în luminări.
Depeşa[15]) *o trimetea*
In Jugoslavia.
Beogradu să'ncernea,
Din straşini pănă'n pământ,
'N pânză neagră s'a'nvelit.
Zo bătea arângurli,
Pin toate bisericili;
Şi-mi plângea copilaşii,
Că le pleacă părinţii.
Jugoslavia să'ntrista,
Gândea războiu să facea,
Iacă Craliu ajungea;
Beogradu tot ieşea,
Şi voisca[16]) *să părădea,*
Muzica-a jale cânta.
Pe Craliu jos că îl da,
Da Craliţa de-l vedea,
Din ochi negri lăcrăma,
Piste Craliu îmi cădea,
Şi calu 'ncepea-plângea
In două picioare sărea,
La Craliu să răpeza;
Şi pe iel îl mirosa,
Lacrămile-l podidea.
Mare jele că-mi eria,
Pe Craliu că mi-l lua,
Unde mi-l punea?
Pe laftul tunului,
C'aşa-i stă Vlădarului[17]).
Da calu lui iar aşa.
Şi unde pe Craliu-l ducea?

---

15) Telegramă.
16) Armata.
17) Conducătorului.

In biserică-l punea,
Multă lume că-mi venea,
Din toate satili.
Câte doi că-mi intra,
Şi pe Craliu îl vedea,
Vedea leagăn poleit;
Deasupra şapca şi sabia,
Da la cap sta Cralița[18]);
Cu copiii-alăturea,
Din oichi negri lăcrăma.
Da şi iea s'a premenit;
Din creştet pănă 'n pământ,
'N pânză neagră s'a'nvălit,
Varsă lacrămi pe pământ.
Trii zâle mi-l țânea,
Multă voiscă că-mi venea,
Din toate dârjevurli[19]);
Numai garda că-mi venea,
Garda şi cu muzica.
Pe Craliu mi-l petrecea,
Multă lume că-mi ieşea;
Tomobilurli urla,
Beogradu dârdăia.
Muzica jele cânta,
Toată lumea mi-l plângea,
La Oplenaț mi-l ducea,
Lângă tat-su mi-l punea;
Toată lumea mi-l jelea,
Da Cralița aşa-mi vorbea:
„Las lumea să nu-l jelească",
„Că mult lumea mi-a jelit",
„Cu războiu, a războit";

18. Regina.
19) Țările.

„Să vez cuiva o fi venit“,
„Copiii de căstorit“.
Iar vesălii slobăza
Cum să face ș'acuma.

Auzită dela Chirin al Peni de 31 ani știe carte din com. Coilova, Valea Timocului jugo-slav

Romance „păcurărițe", cu turmele de oi pe „Muntele Negru" („Țârni Vâr"), din centrul lanțului carpatic timocean.

CÂNTEC DE RĂZBEL (1913)

Ascultaţ boieri la mine
Să vă spun o istorie,
Istorie bulgărească,
Din bătaia a turcească,
Scrisă pe albă îrtie[1],
Venită din miliţâie.
Ieu vă spun cănunu[2] *meu,*
Cum mă cănuneam de rău,
Spunem tu de doru tău,
Ce dor duci de doru meu?...
Şi scriaţâ-m pe îrtie,
Trimeteţă-m şi voi mie.
S'aud şi ieu din lumea noastă,
Cu dor din inima voastă,
Care aţ rămas acasă,
Şi mâncaţ cu toţ la masă,
Şi plângeţ de mila noastă,
Că sânt la mare pedeapsă.
Că Bugaru s'a-pucat,
Cu Turca de s'a luptat.
Bugaru ca un viteaz,
Nu dă Turcului răgaz,
Că-l scoasă din graniţă
Şi-l băgă în Lozengrad[3]*,*
In Liule-Burgaz[4]) *îl goniră.*

1) Hârtie.
2) Chinul.
3) Oraş în Bulgaria de sud.
4) Localitate în Turcia Europeană.

Trii zâle în Liule-Burgaz,
Să vez luptă cu năcaz!...
Şi de acolo îl băturăm
La Cetalgea[5] *îl gonirăm.*
Muică, Muiculiţa mea,
Muică tu m'ai blăstămat,
Sau de Domnu sânt ursat,
Să stau în puşcă răzmat,
Nebeut şi nemâncat,
Ca un mare vinovat,
Ca bou legat de gard;
Şi de somn ca un turbat,
Lele muică, ce păcat!...
Rău am fost muică ursat,
Că nouă ni s'a urât;
Tot pe păgâni gonind,
Să nu vină iel curând
Ca să sufleţâm şi noi
S'avem în minte de voi.
Că de voi ne-am depărtat,
Tocmai lângă Ţărigrad.
Bugaru merge pe brânci,
Ca pe boi prinde pe Turci.
Vorba voi aţ 'auzât,
Dar noi muică le-am păţât.
Că sântem pin nădolii,
Trecuţ pin ţări pustii.
La coadili mărilor,
La sfârşitu ţărilor.
Şi sântem la marea albă,
Unde turcu stă grămadă.
Câtă iarbă pe pământ,
Atâta-i turcu de mult.
Bugaru nu să fereşte,
Inainte tot sporeşte;

---

5) Localitate aproape de Constantinopol.

Dă cu glioanță să pitește,
Pe Turc de mi-l prăpădește.
Sânt șapte luni jumătate,
De când șed pin strinătate.
Fira-naibii așa dreptate,
Zău n'am avut nicio parte
Să scap și ieu de-aste păcate.
Că nouă ni s'a urât,
Pe drumuri grele umblând,
Deal și vale alergând.
Zece luni am cănunit,
Păn' de tot ne-am prăpădit.
Și noi pe turc tot gonind,
Sufletu'n chept s'a oprit,
De Turci omărâț din cuțât.
Iarna zăpez, geru mare,
Vântu vara di pe mare;
Ne usucă vez din picioare,
Ca pe păstrăma la soare.
Să vez noi am și văzut;
Cu inima n'am crezut;
Binele la omu strin,
Ca dulceața din pelin.
Ama[6] *ie viteaz Bugaru,*
Sparsă capu lu Tătaru.
Bravos baș[7] *la treti polc*[8]*,*
Ii bătu pe Turci de tot.
Alerga iel ca un nor,
Și-l băga în Caragol[9]*.*
Turcu câtă frunză iarbă,
Da Bugaru nu întreabă,
Și de Țarigrad l'ntreabă.

---

6) Dar.
7) Tocmai.
8) Regimentul trei, format numai din Români, gloria Bulgariei în 1913.
9) Localitate lângă Adrianopol.

Fuge turcu la ocop [10]),
Bugaru să prinde pe loc.
Turcu cu sabia 'n mână,
Bugaru să prinde de vână;
Să tăvăleşte în ocop,
Fuga turcu lasă tot.
Fuge turcu, strigă cât poate:
„Lăsaţ puşti şi tunuri groasă",
„Numai scăpaţ cu vieaţă".
Bugaru ca un iunac [11]),
Lăsă pe turc sărac.
Că-l scoasă din Lozengrad,
Şi-l băgă în Ţărigrad.
Puţân bine s'a bătut,
Da luară dila turc mult.
Trii zâle Liule-Burgaz,
Dar luară mult pripaz.
Pentru de spomen [12]) *în lume,*
Noi luarăm nişte cămile.
Treti polc [13]) *a tot luptat,*
Altili-a ţânut la flang
Pe turc de la puţânat.
Merge Bugaru ca un iunac,
Turcu fuge ca un drac.
Cad glioanţăli din sănin,
Bugaru merge cântând;
Şi la „ura" iel tot dând,
Pe păgân iel prăpădind.

Auzită dela Chivu Irşie, com. Stanolârn, jud. Vidin-Bulgaria. Trimeasă de un intelectual din Bulgaria.

10) Tranşeu.
11) Viteaz.
12) Amintire.
13) Regimentul treí.

ORAȚII DE NUNTĂ

P R U O R O C I A L A

— Bună dimineața, cistiți socri mari,
— Mulțămim Dumneavoastră, boieri militari.
Dar ce umblați, ce cătați?
— Ce umblăm, ce cătăm, la nima samă
[n'avem să dăm!?
Multe mări am trecut,
Multe țări am bătut.
Și orașe și sate-am colindat,
Și nima samă nu mi-a dat.
— Cine sânteț Dumneavoastă
Să ne luaț sama noastă!?
— Dar fincă ne'ntrebaț,
Să ne lăsaț cu'ncetu, cu'ncetu
Să ne dăm cuvântu cu adevăru.
Că de multe ce sânt și deasă,
Nu vom putea spune aleasă:
Tinărul nostru 'mpărat,
De dimineață s'a sculat,
Față albă ș'a spălat;
Chica neagră a cheptenat,
Cu țoale noi îmbrăcat,
Murgu șaua a'nșeiat,
Din trâmbiță a cântat,
Mare veste a adunat
Nouă sute grăniceri,
Din cei mai mari nepoț de ghenerali,
Și pila răsărit de soare,
A plecat la vânătoare,
Ș'a colindat țara de sus dinspre apus;

Pănă ce juganii ne-a stătut,
Şi potcoavili a cherdut.
Atunci ne lăsăm mai jos
Pi-un deal frumos
Ş'alergarăm de venirăm,
Munţâ cu brajii şi cu fagii,
Ceriu cu stelele,
Câmpu cu florile,
Dealu cu podgorile;
Vălcelili cu viorelile,
Satile cu fetile.
Când bătu soarli de sară,
Ieşirăm la drumu-al mare
Şi deterăm de-o urmă de fiară,
Şi stătu toată oştirea'n mirare.
Unii zâsără că ie urmă de zână,
Să-i fie'mpăratului cunună,
Aşa să găsâră alţ învăţători,
Mai cunoscători,
Şi găsâră că ie urmă de căprioară
Să-i fie'mpăratului soţioară.
Dar unu cel mai mare,
Cu grija 'n spinare,
Călare pi-un cal,
Ca pi-un Ducipal,
Să râdică'n scări,
Să umflă în nări
Şi făcu oichii roată
Piste-oştirea toată.
Şi'ncoacea privi şi zări
O floare frumoasă şi drăgăstoasă.
Şi văzând că nu'nfloreşte,
Nici nu rodeşte,
Nici locu nu-i prieşte
Şi mai mult să ofileşte;
Ne mai trimeasă pe noi şasă lipani,
Călări pe şasă jugani —

Cu coamili cănite,
Cu frânili jugrăvite,
Cu unghiile belite
Şi coadili'mpletite.
Că cu toţ să pornim
Şi la curtea Dumneastă să venim
Ca floarea s'o lom
Şi la 'mpăratu s'o ducem.
Pornirăm şi venirăm
Pe faţa pământului,
Pe aburii vântului
Bând şi chiuind,
Din pistoale trăznind,
Caii încurând,
Pe nări flăcări vărsând,
Rânchezând,
Din unghii scăpărând.
Până am sosât şi v'am găsât,
Acuma or floarea să ne-o daţ,
Or de noi numai scăpaţ!
C'am venit cu târnăcoape de argint,
Să scoatem floricica din pământ,
S'o scoatem cu rădăcină,
Să sădim la 'mpăratu'n grădină
Ca acolo să'nflorească,
Să rodiască, locu să-i priască
Şi să nu să ofilească.
Dacă, Doamne, socrii mari,
Ne credeţi niscai tâlhari,
Avem şi ferman[1]) *cu pecete*
Dila'mpărăţâie !
Cine ştie carte rumânească
Să vie să mi-l cetească,
Iar cine nu ştie, să nu vie
Şi ca de foc să se păzască.

1) Scrisoare.

Să ne-aduceț, socrii mari,
Oameni cărturari
Şi-un popă cu barba deasă,
Să ne cetească carte-aleasă.
Să nu fie cu barbă cănită,
Să ne rămâie cartia necetită,
Or v'un popă cu barbă rară,
Să ne ţâie păn' desară,
Şi unu cu barba ca fusu
Să ne dea curând răspunsu.
Răspunsu nostru este:
Şasă pară[2]*) cu vin,*
Şasă mărame de in
De care să găsesc ş'aici,
Cusute cu fluturi de-arnigi.
Fie şi cu strămătură,
Numai să fie cu voie bună.
Să fie şi de mătasă,
Numai să fie de-aici din casă,
Dila cistita mireasă.
Să nu fie dila vecine,
Să păţâm vo ruşine;
C'atunci va fi necinstea noastă,
Şi ocara Dumneavoastă.
Socri mari ascultaţ
Şi'n uriechi băgaţ:
Când va da soarili'ndesară,
Dacă nu veţ avea bucate de-ajuns,
S'aveţ butii cu vin,
Carne, vin şi boi graşi,
Vaci lăptoasă,
Fete frumoasă.
Să mai aveţ, socrii mari, şi lăutari,
Când va fi soarili desară,
Mare veste să'mpresoară;

---

2) Pahare.

Să lărgiț casa,
Să'ntindeț masa.
Că vine'mpăratu'ndată
Cu oștirea lui toată:
O sută cinci zăci și cinci,
Din cei mai voinici.
Cu mânecili sumeasă,
Scobiț în măsăle.
Gătiț socri mari,
Pentru-aceste toate
Noi vom vrea să descălecăm,
Dar n'avem jos pe ce să ne dăm!
Nu sântem ciobani dila oi,
Să descălecăm în năroi.
Și sântem boieri mari, ghinerali,
Di lângă mare,
De unde soarli răsare!
Nouă să ne-aduceț scaune de argint,
Să descălecăm aici pe pământ.
Să ne'ntindeț covoară,
Să descălecăm în pridvoare:
La cai să daț fân gluzden verde,
Cosât din noaptea lui Sf. Gheorghe.
Cu roaua neluată,
Cu floarea nescuturată;
Strâns în sărbători,
De două surori.
Caii noști să mănânce,
Din copite să nu miște;
Caii noști să bea,
Din copite să nu dea.
Că și Dumneavoastă,
Din partea noastă,
Ureichile vi s'ar tăia.
Noi am descăleca,
Am mai sta, v'am mai ura,
Dar mi-e frică că voiu însăra,

Ş'avem de trecut stânci;
Cu văi adânci,
Bine v'am găsât sănătoşi.
Socri mari ce s'a făcut,
Nu mai e de desfăcut;
Să dă numai opt boi şi şapte vaci.
Ţâne socru mare.
Astă broască ţăstoasă,
Cu astă rădăcină uscată.
La şezut mare spătoasă,
Picea lată, picea lată,
Ia'nghite socrule odată!
Să n'o sărut tare,
Că şi căciula din cap îţ sare,
S'o sărut mai binişor,
Să-ţ pară mai dulcişor.
Poftiţ de beaţ şi vedeţ,
Că ie răchiu din Piteşti,
Când beai te'nveseleşti.
Iar nu ţuică de-a Dumneavoastă,
Zamă de prune.
Te umfli'n burtă.
Faci burta tobă,
Intră'n sobă
Şi stai cu greierii de vorbă.
Tot vrând socri mari,
Vedem că toţi a rămas,
Cei dila spate,
Cu gurile căscate
Cei dinainte cu gurile'mproţăpite.
Aduceţ un sac cu prune uscate,
S'arunc în ale guri căscate;
Un putinei cu lapte bătut,
Să le tornăm pe gât.

O straichină cu prune,
Să dau l-ale cocoane,
Că văd că a slăbit de foame;
Şi vo câţva usturoi,
Să dau la ai ciocoi.

Auzită dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin, Bulgaria. Oraţia este de curând importată de lăutarii Timoceni, în Regat.

FRÂNTURELE
ȘI
STRIGĂTURI

Fiţi-ar, fiţi-ar,
Măi băete,
Ciucurili dila bete
Şi potcoava dila ghete,
Zo mă sărutaşi cu sete;
De-mi pocni rochiţa'n spete,
Şi vr'o cinci coturi de bete.

* * *

Dascăle, dascăle,
Ardă-ţ focu braniştea,
Ce n'ai lăsat drum pin iea,
Să-mi văd şi ieu copila mea,
Cum mi-o poartă maică-sa
In rochiţă şi'n giubea
Şi 'n papuci ca lămâia,
Şi 'n ciorapi ca vişina.

Auzite dela Trună Bondoc de 40 ani, com. Alexandrovăţ, jud. Negotin Craina, Valea Timocului jugo-slav.

Fată, nu te mărita,
Ca 'nflorit tămâioara;
C'o veni primovara,
N'o avea cine-o purta.

* * *

Badeo, de doru tău,
Im tot cade păru meu.
Badeo doru tău m'o-moară,
Nu pot béa, nu pot mânca,
Că mi-a săcat inima.

* * *

Taci, badeo, nu blăstăma,
Ieu mi-am cântat cântecu,
Ieu mi-am pățât patima.
Ieu mi-am cântat cântecu,
Tu ț'ai văzut nărocu.
Nărocu că l'ai văzut,
Ieu nu pot să-ț dau mai mult.

* * *

Când văd pe mândra că râde,
Inima în mine plânge.
Dar plânge de bucurie
Că ieu știu că-mi râde mie.
Râde mândro or la cine,
Inima 'ț fie la mine.

Auzite dela Chivu Irgie, com. Stanotârn, jud. Vidin Bulgaria. Cântecile din Stanotârn au fost trimise și adunate de un intelectual din Timocul bulgăresc.

Trece lumea trec și eu
Ce-am făcut îmi pare rău,
Și să treacă lumea'n pace,
Ce-am făcut nu pot desface.
Că ieu am făcut cu drag,
Nimănui vină nu-i bag.

* * *

Spune-mi, mândro, adăvărat,
In ce apă te-ai spălat?
Pe mine m'ai fermecat,
C'am lăsat caru'ncărcat,
Fânu pe jos negreblat
Ș'am venit la tine'n sat.

* * *

De m'o săruta o sută,
Ca mândra nu mă sărută,
De m'o săruta o mie,
Ca mândra nu-m place mie.

* * *

Arnică maică-ai avut,
Ce oichi negrii ț'a făcut;
Oichii negrii ca neghina,
Și gura ca smochina.

Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin Bulgaria.

Mândruliță de aproape,
Ieș afară dez-de-noapte.
Numai în in și'n ciupag
Să mi te sărut cu drag.

* * *

Taci, inimă, nu plânge,
Că ță rău și nu ță bine,
Rabdă inimă cât poț,
Nu-ț da sufletu'n spre toț.

* * *

De mușcat, de sărutat,
Nici popa nu-ț dă păcat.
Părinte, ne blagoslovește,
Că și tu iubești neveste.

* * *

Spovedește-mă, părinte,
Dar nu-mi da păcate multe
Că sânt cu mândra făcute
Și nu-m da păcate grele,
Și măi dă-i și mândrii mele.

Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin Bulgaria.

Badeo, pentru Dumneata
Mă topesc ca cânepa;
Badeo, pentru doru tău,
Intotdeauna mi-este rău.

* * *

Cine are glas și cântă,
I să pare zâua scurtă;
Cine are glas frumos,
Ii pare traiu frumos.

* * *

De s'ar face dealu luncă
Și crângu poiană lungă,
Să văd mândra und' să culcă,
Să mă duc ca să-i fac umbră.

* * *

Mândruliță, gură dulce,
Chiamă doru să să culce;
Că de-asară tot pe-afară,
Și mă tem să nu-l cherz iară.

Auzite dela Chivu Irşie, com. Slanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

Doamne, ţâne lumea'n ceaţă,
Să mă duc la mândra'n braţă.
S'o sărut s'o strâng cu dor
Ş'apoi să mă culc să mor.

* * *

Doru meu, mândro, ş'al tău,
Impreună-l Dumnezău,
Doru meu ş'al dumitale,
Facă-l Dumnezău o floare.
O floare mirosâtoare,
Ca s'o pun la'ncingătoare,
Unde inima mă doare.

* * *

✝ *Cine a lăsat oftatu,*
Iartă-i Doamne păcatu.
Omu dacă n'ar ofta,
Trupu i s'ar venina.
Da omu dacă oftează
Sufletu să uşurează.

* * *

Mândra mea de astă-vară
Mă roagă s'o iubesc iară.
Aş iubi-o îmi vine greu,
Aş lăsa-o 'm pare rău.

Auzită dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

Oichii mândrii și vorba
Im mănâncă vieața,
Oichii mândrii și glasu,
Im mai îm țân sufletu.

* * *

Cine m'a dat dorului,
Aibă casa cucului
Și odihna vântului.

* * *

Asară vântu bătea,
Badea'n brață mă strângea;
De-ar fi bătut și mai mult,
M'ar fi strâns de m'ar fi rupt.

* * *

Ardă-te focu de dor,
Cum te-oi prinde, te omor.
M'ai învățat a iubi,
De nu mai poci odini.

* * *

Bată-te dorule vai,
La multe rele mă dai;
Da ieu cide[1]*) știu de tine,*
Și nu te-am mai spus la nime.

Auzite dela Chivu Irșie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

---

1) Câte (de multe).

Frunză verde izmă neagră,
Cât mă văd toţ mă întreabă,
Dice port măramă niagră?
Las s'o port c'aşa mi-e drag
C'am un bădiţă'n cătană
Şi s'a dus de astă-iarnă.

* * *

Când oi zâce izmă diasă,
Dila noi a tria casă,
Tot suspină o nevastă,
Că a bătut-o bărbatu,
Să-i spue ibomnicu.
Dar nevasta tot spunea:
„De m'oi frige pe cărbune"
..Ibomnicu nu ţ'oi spune".

* * *

Copiii să bat la uşă,
Mălaiu-i plin de cenuşe.
Bătui mâţa cu vătraiu,
Dice nu mi-a scos mălaiu.

Auzite dela Chivu Irşie, com. Stanotârn, jud. Vidin-Bulgaria.

Cine strică dragostili,
Mâncai-ar grâu păsăr'li;
Să n'aibe sănătate'n casă,
Nici pâne pe masă.

* * *

O, săracă mândra mea,
Pupu-i oichii şi sprânceana;
Şi cercelu din ureiche,
Cine te vede să crăpe.

* * *

De supărat m'aş supăra,
Supărarea ce mi-o da?!...
Ba ieu nu m'oi supăra,
Că destul m'am supărat,
Şi nimic n'am căpătat;
Boală'n oasă mi-am băgat,
Vieaţa că mi-am scurtat.

* * *

Bine-a zâs frunza din vie,
Că dragostea nu-i moşie,
Că dragostea să furşeşte
Şi cât lumea nu trăeşte.
Dragostea e'nşelătoare,
Şi aduce chinuri mare.

Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chiribeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Ai, mândro, să ne iubim,
La luat să ne gândim;
C'avem doi bătrâni în casă,
Ne-am lua și nu ne lasă.

* * *

Măicuță dila vamă,
Taie puiu și-l fă zamă,
Când oi trece pila noi;
Pentru unu ț'oi da doi,
Și deasupra buză moi.

* * *

Cucule, voinicule,
Cucule porumbac,
Dacă vreai să-ț fiu pe plac,
Netezăște-ț penile,
Ca mândra sprâncenile;
Netezăște-ț gândița,
Ca și mândra cosâța.

* * *

Calu bun și mândra bună,
La inimă mă răzbună;
Calu bun și mândrile,
Alea mănâncă zâlile.

Auzite dela Iosif Nicolov, de 23 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Foaie verde, foi de soc,
Vino mândro să te joc;
Să te joc să fii jucată,
Să mă pomenești v'odată.

* * *

— Spune-mi, mândro, și ghicește,
Dice codru'ngălbinește,
Voinic dice'mbătrânește?!...
— Codru de zăpadă multă,
Voinic de inimă ruptă;
Codru de zăpadă grea,
Voinic de inimă ra.

* * *

Zâsă badea c'o veni
Pănă'n fundu grădinii,
Să-i dau gura și oichii.
O minută n'a venit,
Doamne, rău mi-a părut.

* * *

De 'nsurat m'aș însura,
Dar urât nu mi-aș lua,
Dar nici frumoasă nu-mi place,
Că multe sudori îmi face.

Auzite dela Iosif Nicolov de 23 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Aoleo, oț de dor
Unde te-oi prinde te omor.

* * *

De-ar iubi bădița zece,
De doru meu nu-i mai trece;
De-ar iubi bădița-o sută,
Pe mine tot nu mă uită.

* * *

Fă-mă, Doamne, ce m'oi face,
Fă-mă pasăre de-argint,
Cu aripele de vânt,
Ca să zbor unde mi-e dor
Și să trag unde mi-e drag.

* * *

Auz badeo acuma Joi,
Leagă clopote la boi,
Și le leagă badeo leagă;
Tot cu fire de mătasă,
Să te-aud badeo din casă.

* * *

Mă badeo al meu dulce,
Fă-mi cu oichiu când te-oi duce;
Măcar badeo cu geana,
Să vin lângă dumneata.

Auzite dela Iosif Nicolov de 23 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Măi bădiță, păr galbin,
De doru tău mă leagăn;
Cum să leagănă iarba,
Când o taie cu coasa.
Cum o taie pică jos,
Și cum pică'ngălbinește,
Așa doru mă topește.

* * *

Badeo negru ca căldarea,
Cântă de răsună valea,
Când te-aud, badeo, cântând;
Stau în loc greu oftând,
Din oichi negri lăcrămând.

* * *

Mult mă doare limba'n gură,
C'a rămas mândra sângură;
Mult mă doare limba'n gât,
C'a rămas mândra plângând.

* * *

Ieu mă duc mândra rămâne,
Cum să fac s'o iau cu mine;
Barem calea jumătate,
Să n'o las așa departe.

Auzite dela Iosif Nicolov de 23 ani com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Eu cu dor, mândra cu dor,
Ne trebue un doftor.
Pe noi să ne doftorească,
De dor să ne mântuiască.

* * *

Du-te dor unde te mâi
Şi te-aşează unde spui,
La badea su căpătâiu.
De te'ntreabă ce mai fac?
Spune-i că m'am măritat.
De te'ntreabă după cine?
După-un sâc de mărăcine,
De mă bate'n toate zâle,
Şi-mi dă lucru cu pumnu,
Şi mâncare cu raptu.

* * *

Cât e satu tot de mare,
Doru meu odină n'are.
Nici la umbră, nici la soare,
Nici la umbră de sălcuţă,
Numai la tine mândruţă.

Auzită dela Măria Nicolova de 53 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Ce folos de tine, dragă,
Că ești albă și spălată,
Și trăiești tot supărată.

* * *

Nici o mândră n'om afla,
Care să zăcă așa:
„Măi voinice, Dumneata“,
„Bagă-ț banii în chesa“,
„Că banii ț'or trebui“,
„Dacă te-oi căsători“.

* * *

Oftează, mândro, oftează,
Toată lumea să te crează.
Oftează și pentru mine,
C'am trăit amândoi bine.
Oftează, oftare-ai foc,
C'așa mi-ai avut năroc
Sa fim amândoi pi-un loc,
Să te țân ca pi-un boboc,
De mine să nu-ț baț joc.

Auzite dela Măria Nicolova de 53 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Nu știm cum n'aiba-am brodit [1])
Să mănânc cu urât din blid;
De s'o sparge blidu'n fund,
Să scap și ieu de urât.
Da blidu de cosâtor,
Nu să sparge până mor.

* * *

— Ce stai, mândro, tot la poartă,
Or ești proastă, or netoată.
— Nu sânt proastă, nici netoată,
Da sânt mult supărată,
De dragostea de odată.

* * *

Nu ești, mândro, vrenică
Să calci în biserică;
Nici crucea să o săruț,
Nici la popă să te uiț!...
Că biserica-i sfințită
Și tu mândro iești greșită.

* * *

Ieu cunosc firea badii,
Că cu mine s'ar iubi,
Da nu cutează a grăi!...
Cutează, badeo, vorbește
C'a mea inimă te voiește.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

---

1) Nemerit.

Badeo, cu cin'te iubești,
Nici un pic nu te lovești!...
Uită-te badeo la mine,
Cum sânt tinără ca tine,
Cum ne-ar sta nouă de bine!...

* * *

Vai de mine mult mă tem,
C'o veni iarna curând,
Ș'aș lua bărbatu urât;
Dar mi-a dat Domnu bine,
Că e frumos ca și mine.

* * *

Decât cu urât în casă,
Mai bine cu boala 'n oasă;
De boală, bolesc și scap,
Da urâtu mi-e pe cap.

Mândră mea, mândră de domn,
Nu mă drăgosti pin somn;
Când gândesc să dorm măi bine,
Tu te'ndrăgostești cu mine.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin-Bulgaria.

Dragostile tinerele,
Nu să fac din floricele,
Şi din buză subţârele,
Şi din deşte cu inele,
Şi din grumaj cu mărgele.

* * *

Măi bădiţă, buză moi,
Mutăţi casa lângă noi;
C'ai un păr cu pere moi,
Să le mâncăm amândoi.

* * *

Drag mi-ar fi, mândro, de tine,
Mi-e urât pe cin' te ţâne.
Că te ţâne'n nouă frâne,
De nu poci veni la tine.
Dar-ar bunu Dumnezău,
Să fie pe gându meu,
Tu al meu şi ieu al tău.

* * *

Cât e de mare pământu,
Ce e mai rău ca urâtu?!
Ba zău mare-i dragostea
De urât te poţi ascunde,
Da de dragoste n'ai unde!
Că or unde te-ai ascunde,
La inimă mă pătrunde.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin—Bulgaria.

Ia-mă, Doamne, și mă pune
Unde sânt neveste bune
Și bărbață duși în lume.
Ia-mă, Doamne, și mă lasă
Unde sânt fămii frumoasă
Și bărbață duși de-acasă.

* * *

Amară frunza de fag,
Măi amar doru ce-l trag;
Amară frunza de nuc,
Măi amar doru ce-l duc.

* * *

Fă-mă, Doamne, muscă'n grindă
Să văd pe mândra cum să schimbă,
Fă-mă Doamne muscă 'n poartă,
Să văd pe mândra cum să poartă.

* * *

Câte flori sânt pe câmpie,
Nu sânt ca tine, Mărie;
Mândră ești, frumoasă ești,
Dar nu te prea iubești.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin—Bulgaria.

Foaie verde macului,
Pentru voia badiului
M'am dat în timpu dracului
Şi sufletu iadului.
Când eream de nu iubeam,
Unde mă culcam durmeam;
Dar acum de când iubesc,
Nu pot să mă odinesc,
Tot la mândra că gândesc.

* * *

Dragostea de fată mare,
Ca garoafa din răzoare,
Când bate vântu subţâre,
Atunci te scoate din fire.
Dragostea de nevăstuţă,
Şi ca floarea din crenguţă;
Când o bate vântu 'n jos,
Umplu ţara de miros.

* * *

Urâtu din ce-i făcut?
Din omu carei tăcut,
Pune-o buză piste alta,
Şi iată urîtu-i gata.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani din com. Chirinbeg, jud. Vidin, Bulgaria.

De urît m'aş duce'n lume,
Dragostea capu mi-l pune;
De urît m'aş duce 'n ţară,
Dragostea mă'ntoarce iară.

* * *

Foaie verde, ismă neagră,
Picioarili mi să leagă;
Arde frunză, arde iarbă,
Ard de tine, mândră dragă.

* * *

Pentru mândra care-mi place,
Nici părinţii n'au ce-mi face!...
Nici judile satului,
Nici cilenii[1]) *satului —*
Cilenii şed să sfătuesc,
Ieu cu mândra mă iubesc.

* * *

Badea 'nalt şi subţârel,
Parcă-i tras pintr'un inel,
Să te tot iubeşti cu iel.
Da şi mândra subţârea,
Parcă-i trasă pin mărgea,
Zău te-ai iubi şi cu iea!...

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin, Bulgaria.

---

1) Consilierii comunali.

Trecui valea satului
Să iau fata bogatului.
Şi bogatu-mi dă avere,
Să iau fata lui muiere.

* * *

Măi bădiţă Gherasâm,
Ieu de drag te-aş băga'n sân;
Şi cu drag te-aş sămăna,
Şi cu drag te-aş secera.
Şi ţ'aş face stog în prag,
Şi te-aş împleti cu drag.
Şi te-aş cerne pin sprâncene,
Şi te-aş frământa 'n inele;
Dar inima ţ'aş mânca,
Dor de dor mi-aş stâmpăra.

* * *

Ra e bucată dragostea,
Cine prinde a gusta;
N'are cap de a lăsa,
Nici minte de a purta.
M'a pus dracu ş'am gustat-o,
Ş'am bolit până am uitat-o.

Auzite dela Anghel Maili de 21 ani, din com. Isnovăţul Mic (Măla), jud. Craina, Valeá Timocului jugo-slav.

Rele sânt frigur'le,
Da mai rele dragostili;
Mama din friguri mă scoate,
Da din dragoste nu poate.

* * *

Zâsă muma că mă scoate,
Dila câte dila toate;
Dila două nu mă poate:
Dila mândra, dila moarte.

* * *

De n'ar fi oichi și sprâncene,
N'ar mai fi păcate grele;
Dar oichii și sprâncenile
Sânt păcate pe pământ.
Oichii și sprâncenile,
Alia fac păcatele.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin—Bulgaria.

Vai de mine ce să fac,
Că toate fetele-mi plac?
Nevestele moarte-mi fac.
Moarte-mi fac nevestele,
Dar mă'nvie fetile,
Ş'aşa-mi duc ieu zâlile.

* * *

Mândră doi oichi ca la tine
Nu sânt în milă cu mine;
Aşa negrii frumuşei,
Ca cireşile oichii tăi:
Care-s coapte la răcoare,
Şi negrăbite de soare.

* * *

Dare-ar bunu Dumnezău
Ce-aş iubi să fie-al meu,
N'ar mai fi pe lume rău.
Dumnezău a rânduit
Să ia mândra om urât,
S'aibă traiu năcăjit.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin—Bulgaria.

Dragostea din ce-i făcută,
Din omu cu vorba multă;
Zâce-o vorbă zâce două,
Indată dragoste nouă.

* * *

Fugi, urât, di lângă mine,
C'oi lucra și pentru tine.
Fugi, urâte, dila spate,
C'oi lucra și a ta parte.
Mi-am luat urât de o zâ,
Și mi-o fi până-oi trăi;
Mi-am luat urât de-o noapte,
Și mi-o fi până la moarte.

* * *

Măi bădiță, bunule,
Sămănaț-aș lumile 1)
In toate grădinile
Să zboare miroasăle
La toate frumoasăle.

Auzite dela Asen a lu Toma lu Pascu de 26 ani, din com. Chirinbeg, jud. Vidin—Bulgaria.

2) Numele.

Scumpa nenii fetişoară,
De te-oi prinde'n ulicioară;
Tu cu zâle n'oi scăpa,
In gură te-oi săruta.

* * *

Cine zâce ca mine bine,
Mute casa lângă mine
Să trăiască ca şi mine.
Cine zâce că nu mie rău,
Să mute pragu lângă-al meu
Să trăiască traiu meu.

* * *

Când oi zâce de-o lalea,
Săraca inima mea;
Cum să zbate şi să'ntoarce,
Ştii ca puiu în ghioace.

* * *

Mândro, de dragostea noastă,
A răsărit un pom în coastă.
Pomu mare, frunză rară,
Păsărele pin iel sboară.
Şi zboară din pom în pom,
Şi cu dor din om în om.

Auzite dela Chivu Irşie, din com. Stanotârn, jud. Vidin, Bulgaria.

Actăz, mâne oi muri,
Cine focu m'or jeli;
M'or jeli fetile,
Că le port inelile.

* * *

De când s'a dus bădiţa,
Ie pustie uliţa,
Ie pustie numai mie,
Că s'a dus şi numai vie.

* * *

De când s'a dus bădiţa,
Ie pustie uliţa,
Uliţa de fluerat,
Gura lui de sărutat.

* * *

Mânav'ar focu de gânduri,
Cum veniţ voi tot pe rând
Şi veniţ toate odată,
Să nu fiu tot supărată.

Auzite dela Chivu Irşie, din com. Stanotârn, jud. Vidin, Bulgaria.

S F Â R Ş I T

TABLA DE MATERII

